

ILLEGITIMITEIT

NAVO - OORLOG

I - C

Provisional Assessment of Civilian Casualties and Destruction in the Federal Republic of Yugoslavia from 24.March to 08.June, 1999.

INTRODUCTION

A. CIVILIAN CASUALTIES

B. TRANSPORTATION INFRASTRUCTURE

1. Bridges (destroyed and damaged)
2. Railways Lines And Railway Stations
3. Roads
4. Airports

C. ECONOMIC AND CIVILIAN TARGETS, PUBLIC INSTITUTIONS

1. Industry and Trade
2. Refineries and Warehouses
3. Agriculture
4. Hospitals and Health Care Centres
5. Schools
6. Public Buildings and Housing Facilities
7. Water and Power Infrastructure
8. Radio-TV(RTV) Transmitters

D. CULTURAL AND HISTORIC MONUMENTS AND RELIGIOUS SHRINES

1. Medieval Monasteries and Religious Shrines
2. Cultural-Historical Monuments and Museums

E. DIPLOMATIC AND CONSULAR MISSIONS IN YUGOSLAVIA

INTRODUCTION

During the past seventy-seven days of the NATO aggression, the Federal Republic of Yugoslavia has been exposed to extensive civilian destruction. The NATO systematically attacked and destroyed civilian targets in the entire territory of the Yugoslavia.

From March 24 to June 8, 1999, NATO carried out more than 35,000 assaults against

Yugoslavia. More than 10,000 cruise missiles were launched and over 79,000 tons of explosives were dropped, including at least 152 containers with 35,450 cluster bombs, thermo-visual and graphite bombs which are prohibited under international conventions. The greatest number of air-strikes were carried out in the wider area of Pristina (374), Prizren (232), Beograd (212), Urosevac (205), Djakovica (190), Kraljevo and Uzice (145 per town), Novi Sad (114), and so on.

After NATO's assaults on facilities of the chemical and petro-chemical industries millions of citizens have been exposed to poisonous gasses. Water, soil and forests have also been badly contaminated, thus disrupting the environmental balance. All this will have lasting consequences on the health of the entire population and the environment not only in Yugoslavia, but also in the region as a whole.

Repeated bombardment of national parks has endangered natural reservations and sanctuaries. Endangered species have become extinct due to the NATO bombings, and wildlife has started migrating and abandoning its natural habitat. NATO has even attacked and endangered the Djavolja Varos site of metamorphic and sedimentary stone towers unique in Europe.

Due to total destruction of industrial facilities throughout the country, more than 600,000 workers have become jobless. As a result almost 2.5 million citizens have no means to sustain minimal living conditions.

Preliminary estimates indicate that air strikes of the NATO alliance have resulted in damages in excess of 100 billion dollars.

A. CIVILIAN CASUALTIES

Several thousand civilians were killed and more than 6,000 sustained serious injuries, while a large number of them will remain crippled for life.

Children make up 30% of all casualties as well as 40% of the total number of the injured, while 10% of all Yugoslav children (approximately 300,000) have suffered severe psychological traumas and will require continuous medical monitoring, care and treatment. For the most part, children have been victims of the sprinkle cluster bombs, with delayed effect, and will continue to be until all parks, play-fields and open areas have been made safe from the remaining, unexploded, cluster bombs indiscriminately scattered throughout the country.

Surdulica

- attack on a peaceful rural town 20 civilians were killed, including 12 children, and over 100 wounded of which 24 critically (27.4.1999);
- 20 civilians were killed and 88 injured in the attack on a Retirement Home and a Sanatorium (31.5.1999);

Korisa

- at least 87 civilians were killed and over 70 injured in the attack on a convoy of Albanian refugees returning to their homes (14.5.1999.);

Djakovica

- Djakovica-Prizren road: in the attack on two refugee columns, with four cruise missiles, 75 killed and 100 wounded, of whom 26 critically (14.4.1999);
- in an attack on a refugee settlement housing Serb refugees from the Republika Srpska

- in the attack on a international passenger train 55 passengers were killed, including on child, and 16 wounded (12.4.1999);

Village Luzani

- at least 60 passengers were killed and 13 injured in an attack on the road bridge during which a passenger bus "Nis Express" on the Pristina-Podujevo route was hit; at the same time a first aid doctor was injured during a consecutive attack on the bridge in which an ambulance, giving help to injured, was destroyed (1.5.1999);

Istok

- 160 killed and 200 injured in several attacks, on consecutive days, on the Istok Penitentiary (19.-24.5.1999);

Varvarin

- 17 civilians have been killed, seven are missing and 74 wounded in the attack on a road bridge, on a busy market day (30.5.1999);

Belgrade

- suburb of Batujnica: a three year old girl Milica Rakic was killed, and five civilians wounded (17.4.1999);
- in the attack on the Radio Television of Serbia office building, 15 employees have been killed and 17 wounded (23.4.1999);
- in the attack on governmental building, commercial facilities and housing blocks in central Belgrade 3 civilians were killed and 38 wounded (30.04.1999.);
- 4 civilians (3 patients and a care-taker) have been killed and several injured on the hospital "Dragisa Misovic" (20.5.1999);

Nis

- at least 16 civilians were killed and more than 80 injured in repeated attacks on housing flats and central Nis (19.4.1999, 7.5.1999 and 12.5.1999) during which NATO planes dropped cluster bombs;

Savine Vode

- 20 civilians were killed and 43 injured, out of which 24 sustained heavy injuries in an attack on a the "Djakovica Prevoz" passenger bus on the Pec-Kula-Rozaje route (3-1.5.1999);

Aleksinac

- 12 civilians have been killed and more than 40 wounded in an attack on housing blocks, commercial premises and administrative buildings in central Aleksinac (5.4.1999);

Kursunlija

- 13 dead and 25 wounded in an attack on housing blocks, commercial premises and administrative buildings in central Kursunlija (27.4.1999);

Novi Pazar

- 13 civilians were killed, one is missing and 35 wounded in an attack on the residential area in the center of the town during which 25 building were completely destroyed (31.5.1999);

Village Nagavac

- 11 civilians have been killed and 5 wounded in an attack on a rural village (2.4.1999);

Pristina

Village Srbica

- 10 civilians have been killed, among whom 7 children, during an attack with cluster bombs upon a peaceful rural village;

Village Murino

- 6 civilians, of whom two children, were killed and 8 injured in an attack on a village predominantly inhabited by Albanians (30.04.1999.);

Merdare

- 5 civilians were killed, including an 11-month baby, and several wounded when 3 containers, holding 1.920 cluster bombs, were dropped in an attack on the regional road Prokluplje-Pristina (10.4.1999);

Doganovici

- 5 albanian children were killed and two wounded having come upon unexploded cluster bombs in a field (27.4.1999);

Gnjilane

- 4 civilians were killed and 19 wounded in an attack on the Agricultural Complex "Mladost" and transport company "Kosmet Prevoz" (19.5.1999);

Pancevo

- 3 civilians have been killed and 4 wounded in attacks on commercial/industrial facilities (4.4.1999);

Ralja

- 3 civilians were killed and 3 injured (2 children were killed) in the attack on the village of Ralja, near Sopot (25.5.1999);

Kragujevac

- more than 120 workers, forming a live shield, were wounded in a deliberate attack on the car factory "Zastava" (9.12.4.1999);

Vranje

- two civilians have been killed and 23 wounded in an attack on central Vranje (22.4.1999);

Kraljevo

- in attacks upon civilian target in Vitinovac, Varca and Bogutovac, wider Kraljevo area, 14 civilians have been wounded (30.4.1999);
- Kraljevo-Godacica regional road: in an attack on a passenger bus eight passengers were wounded, of whom four sustained heavy injuries (30.04.1999.);

Novi Sad

- one civilian was killed and 45 injured in attacks on the Oil Refinery in Novi Sad during which residential suburbs Detelinara (6.5.1999) and Sangaj (7.06.1999) were hit;

Trstenik

- in the attack on a bridge one civilian was killed and 17 injured (30.04.1999.);

Vladicin Han

- 2 civilians were killed and 5 wounded in an attack on a road bridge on the river Juzna Morava (11.5.1999);

Cuprija

- 1 civilian was killed and 14 injured in the attack on the central residential area of the town (over 800 housing units were demolished during attacks on 8.4. & 29.5.1999.)

Krk Bunar

- one civilian was killed and 3 injured (French philosopher Daniel Schiffer, "Times" reporter Eve-Aun Prentis and "Corriera della Sera" Renzo Cianfanelli) in an attack on a foreign journalist convoy on the Prizren-Brezovica road (31.5.1999);

Mijatovac

- 4 Romanian humanitarian workers were wounded in an attack on the bridge near Mijatovac (8.5.1999);

B. TRANSPORTATION INFRASTRUCTURE**1. Bridges (destroyed and damaged)**

1. The road bridge Varadin Bridge over the Danube, Novi Sad (1.4.1999);
2. The railway bridge over the river Toplica, railway line Nis-Prokuplje-Pristina, at the v. Podina, municipality of Zitoradja (1-14.4.1999);
3. The road bridge "Sloboda" (Freedom) over the Danube, Novi Sad (3.4.1999);
4. The road bridge "Mladost" (Youth) over the Danube, connecting Backa Palanka with Hek (3.4.1999);
5. The road bridge over the Vrbicka river near Jezgovic, on the road Ribarice-Kosovka Mitrovica (4.4.1999);
6. The railway bridge near the village of Rudnica in the vicinity of Raska, on the Kraljevo - Kosovo Polje railway line (4.4.1999);
7. The road bridge "Lucice" over the Ibar river, Biljanovac municipality (4-13.4.1999);
8. The railway bridge on the river Ibar, v. Tuslici, municipality Rudnici (4.4.1999);
9. The road/railway bridge "Zezeljov" on the Danube river, Novi Sad (5-26.4.1999);
10. The "Lozno" railway bridge near Usce (5.4.1999);
11. The new railway/road bridge over the Danube connecting Bogojevo and Erdut (5.4.1999);
12. The road bridge along the Magura Belacevac road, 15 kilometres from Pristina (5.4.1999);
13. The bridge along the Nis-Pristina primary road, near Kursunlija (5.4.1999);
14. The road bridge on the road leading to Brvenik, near Usce (5.4.1999);
15. The road bridge near Zubin Potok, on the Kosovska Mitrovica - Ribarice road (5.4.1999);
16. The Grdelica gorge railway bridge, on the river Juzna Morava (on 12.4.1999);
17. "Sarajevo" Grdelica gorge road bridge, on the river Juzna Morava (on 12.4.-14.5.1999);
18. The old bridge on the river Rasina near the town of Krusevac (12-13.4.1999);
19. The new bridge on the river Rasina near the town of Krusevac (12-13.4.1999);
20. The Krusevac-Pojate bridge on the river Zapadna Morava, at the village of Jasika (on 13.4.1999);
21. The road bridge over the Kosanica river near Kursunlija (13.4.1999);
22. The road bridge on the Prokuplje-Pristina road, v. Pepeljovac, municipality Kursunlija (14.4.1999);
23. The bridge over the regional Kursunlija - Prokuplje road (14.4.1999);
24. The road bridge on the river Toplica, on the Nis-Pristina road near the town of Kursunlija (14.19.4. & 11.5.1999);
25. The railway bridge on the river Lim, between Priboj and Prijepolje, near hydroelectric power station Bistrica (on 15.4.1999);

26. The bridge on the river Ibar, at the village of Brvenik, linking Korlace and Raska (15.04.1999.);
27. The road bridge on the r. Danube, between Smederevo and Kovin (16.4.1999);
28. The railway bridge on the river Kosanica, v. Rudari, municipality Kursunlija, railway line Prokuplje - Pristina (18.04.1999.);
29. The road bridge on the river Kosanica, at the village of Selo Visoko (18.04.1999.);
30. The road bridge "Raskrsnica" near Donja Bistrica, on the route Priboj-Prijepolje-Nova Varos (20.4.1999);
31. The road bridge over the Danube along the Beograd-Novi Sad road, near Beska, Indjija municipality (21.4.1999);
32. The railway bridge on the river Sava near Ostruznica (21, 23.4.1999);
33. The railway bridge on the Kraljevo - Raska railway line, near Kraljevo (23.4.1999);
34. The road bridge on the river Lab, primary road Kosovska Mitrovica - Pristina, v. Babin Most (27.4.1999.);
35. The bridge over the railway track on the regional road Biljanovac - Mt. Kopaonik (29.4.1999);
36. The road bridge "Uzicki" on the river Uvac, municipality Kokin Brod, primary road Uzice - Nova Varos (30.4.1999.)
37. The road bridge near the village of Visoka, municipality Kursunlija (30.4.1999);
38. The road bridge on the river Zapadna Morava, at the town of Trstenik, regional road Trstenik - Velika Drenova (30.4.1999.);
39. Overpass at the village of Visoka, municipality Kursunlija (30.4.1999);
40. The railway bridge on the river Ibar, in the village Bojiste (30.04.1999.)
41. The road bridge on the river Lim, at the village of Kucin, on the road Prijepolje-Nova Varos (1.5.1999);
42. The bridge on the regional road Krusevac-Razanj, near the village of Djunis (1.5.1999);
43. The railway bridge near the village of Medari (1.5.1999);
44. The railway bridge at the village of Rudare (1.5.1999);
45. The road bridge on the river Bistrica, regional road Nova Varos -Priboj, municipality Nova Varos (3.5.1999);
46. The railway bridge near the township of Vatin, on the railway line Belgrade - Temisvar (7.5.1999);
47. The railway bridge on the river Lopatnica, v. Bogutovac, municipality Kraljevo (8.5.1999);
48. The road bridge on the river Nisava, town of Nis (8.5.1999);
49. The road bridge on the highway Belgrade - Nis, near Mijatovac (8.- 14.5.1999);
50. The road bridge near Vladicin Han, on the river Juzna Morava (11.5.1999);
51. The bridge over the river Vrapcevska Reka near the village of Ribarice, from the direction of Kosovska Mitrovica (12.5.1999);
52. The road bridge on the local road Gornje Nerodimlje-Jezerce, municipality Urosevac (12.5.1999);
53. The new road bridge in Biljanovac, v. Zizovci (12.5.1999);
54. The old road bridge on the water channel in Vrbas, on the Vrbas-Srbobran & Vrbas-Feketic road (13.5.1999);
55. The road bridge on the Belgrade - Nis highway, on the river Nisava, near v. Popovac (13.5.1999);
56. The road bridge over the river Lugomit, on the Belgrade - Nis highway, near Jagodina (14.5.1999);
57. The road bridge on the Konjsko-Toplicane road over the Sitnica river, municipality Lipljan (14.5.1999);
58. The road bridge on the local Pec - Kosovska Mitrovica road over the Istocka river, near Djurakovac (17.5.1999);
59. The road bridge over the river Brvenica, in Brvenik, on the regional road Kraljevo -

61. The road bridge on the river Jasenica, on the Beograd - Nis highway near the township Orasja, municipality Velika Plana (21-25.5.1999);
62. The road bridge "Cekavacki" on the river Jablanica, near Lebane, on the regional road Leskovac - Pristina (27.5.1999);
63. The road bridge on the Belgrade-Skopje highway, at the village Popovac, municipality Nis (29.5.1999);
64. The railway bridge on the railway line Nis-Sofia, near the town of Bela Palanka (29.5.1999);
65. The road bridge on the river Velika Morava, in the town of Varvarin (30.5.1999);
66. The railway bridge on the river Nisava, on the railway line between Bela Palanka - Piroi (31.5.1999);

2. Railways Lines and Railway Stations

1. The Kraljevo - Kosovo Polje rail, near Ibarska Slatina;
2. The Belgrade - Bar rail, due to the destruction of the railway track near the village of Stbee and destruction of the bridge on the river Lim, between Priboj and Prijepolje (3.4.1999.);
3. The railway line and tunnel Prokuplje-Kosovo Polje, near Merdare, municipality Kursunlija (11.4.1999);
4. The Belgrade - Thessaloniki rail, due to the destruction of the bridge in the Ordelica gorge (12.4.1999);
5. Railway track and overpass (Josinacka Banja) near the town of Biljanovac (15.4.1999.);
6. Railway track on the Kosovska Mitrovica-Leoposavic-Raska line, due to damages to the railway bridge at the village of Biljanovac (15.4.1999);
7. The Kursunlija - Prokuplje rail, near Pepeljevac village;
8. The Kraljevo - Kosovo Polje rail, near Ibarska Slatina;
9. The Nis - Pristina rail, near Kursunlija;
10. "Sarpelj" tunnel, near Jerinje village, 15 km north of Leoposavic towards Raska, was destroyed;
11. Railway track Kursunlija - Podujevo, due to damages on the railway bridge at Kursunlija;
12. Railway track Belgrade - Bucaresti, due to the destruction of the bridge near Vatin (7.05.1999);
13. Railway track Kraljevo - Kragujevac, due to damages to the section of the track near the village of Vitinovac;
14. Railway track Cacak - Kraljevo, near Kraljevo (17.5.1999.)
15. Railway track Uzice - Priboj;
16. Railway track Bogosjevo - Vukovar;
17. Railway track Leskovac - Predejane;
18. Railway track Nis-Sofia, due to the destruction of the railway bridge near the town of Bela Palanka (29.5.1999);
19. The Railway station in the township Lukicevo, near Zrenjanin (25.5.1999);
20. Railway station in Kraljevo - Bogotovac;
21. Railway station in Kosovo Polje;
22. Railway station in the town of Biljanovac;
23. The central city railway station in Sabac (24.5.1999);

3. Roads

1. Traffic suspended on the Kosovska Mitrovica-Ribarici section of the Adriatic highway due to the destruction of the bridge over the Vrbicka river (4.4.1999.);
2. Traffic has been suspended on the Krusevac-Pojate road due to the destruction of the

4. Traffic has been suspended on the Nis-Pristina road, due to the fact that the bridge on the river Toplica, near the town of Kursumlija, has sustained heavy damage (14.19.4. & 11.5.1999);
5. Traffic has been suspended on the regional road Priboj - Prijepolje - Nova Varos, due to damages inflicted on the bridge "Raskosnica" near Donja Bistrica (20.4.1999);
6. Kraljevo-Raska primary road near v. Bogutovac, municipality Kraljevo (24.4.1999.);
7. The Belgrade - Nis highway due to the destruction of the bridge near Mijatovac (8.-14.5.1999);
8. Ibarska primary road, due to damages to the bridge on the Ibar river, Biljanovac municipality, destruction of the road between Pozega and Cacak and destruction of the road between Lipovica-Barujevo (4.4.-28.5.1999);
9. Belgrade-Zagreb highway, near Stari Banovci;
10. "Jedinstvo" bus station in Vranje sustained extensive damage;
11. "Kosmet Prevoz" transporter in Gnjilane - hangar full of new buses has been destroyed (26.3.-19.5.1999);
12. Bus station in Pristina;
13. Road maintenance company "Magistrala" in Pristina;
14. The Nis Central Bus Station;
15. The Pristina Bus Station;
16. The "Jedinstvo" bus station in Vranje (18.5.1999);

4. Airports

1. "Slatina" in Pristina;
2. "Batajnica" in Belgrade;
3. "Surcin" in Belgrade;
4. "Lisicji Jarak" in Pudinska Skela;
5. Nis airport;
6. "Ponikve" in Uzice;
7. "Golubovac" in Podgorica;
8. "Ladjevci" in Kraljevo;
9. Airfield in Sombor;
10. Airfield in v. Grlica, near Urosevac;
11. Airfield in the v. Dubinje, near Novi Pazar;
12. Airfield in the v. Jug Bunar, near Djakovica;
13. Airfield in the v. Vinarce, near Leskovac;

C. ECONOMIC AND CIVILIAN TARGETS, PUBLIC INSTITUTIONS

The air strikes have so far destroyed or damaged throughout the territory of the Federal Republic of Yugoslavia several thousand industrial and commercial facilities and housing units. In the Leskovac region alone, over 3,500 industrial facilities and housing units were either destroyed or damaged, while in the northern Serbian province of Vojvodina more than 3,650 housing units as well as at least 82 commercial enterprises have been damaged or destroyed.

The devastation of NATO forces was particularly manifested in Pristina, Novi Sad, Aleksinac, Djakovica, Prokuplje, Gracnica, Cuprija, etc. Housing blocks on the outskirts of Belgrade - Kijevo Knezevac, Batajnica, Jakovo, Borca, as well as the area around Pančevo, were under attack.

a. Belgrade

1. "Galenika" drug factory (12.4.1999);
2. "Prikon" company (15.5.1999);
3. Industrial complex "Dvadeset Prvi Maj" in Rakovica (24.3.-3.5.1999);
4. Factory "Jugostroj" in Rakovica (24.4.-3.5.1999);
5. "Beogradska pekarska industrija" (bakery) corporation (24.3.-3.5.1999);
6. "Rekord" corporation (24.3.-3.5.1999);
7. "DMB" company (24.3.-3.5.1999);
8. "Minel" company (24.3.-3.5.1999);
9. Machine building plant "Industrija Motora Rakovica" in Rakovica (24.4.-3.5.1999);
10. Factory "Frigostroj" in Rakovica (24.4.-3.5.1999);
11. Construction company "Rakovica" (24.3.-3.5.1999);
12. "Udarnik promet" (24.3.-3.5.1999);
13. Holding company "Agropromet" - Krusevac, branch in Belgrade (27.4.1999);
14. Juice factory "Dunav grad" (29.4.1999);
15. "Jugoimport SDPR" (27.5.1999);

b. Pancevo

16. "Lola Urva" agricultural aircraft factory (24-29.5.1999);

c. Smederevo

17. Transport company Beograd, branch in Smederevo (29.4.1999)
18. "Sartid 1913" steel concern (15.5.1999);
19. Main office building "Zmaj" company (22.5.1999);

d. Novi Sad

20. "Ciklonizacija" (28.3.1999);
21. "Tehnogas" (28.3.1999);
22. "Novograp" (28.3.1999);
23. "Gumius" (28.3.1999);
24. "Albus" (28.3.1999);
25. "Petar Drapsin" (28.3.1999);
26. Brewer Apatin, branch in Novi Sad (28.3.1999);
27. "Prevodnica" firm (28.3.1999);
28. "Niva" company (28.3.1999);
29. "Motius" (7.4.1999);
30. "Izolacija" (7.4.1999);
31. "Novokabel" (7.4.1999);
32. Trade company "Bazar" (7.4.1999);
33. "Zvezda" company (20-21.4.1999);
34. "Jugosped" company (20-21.4.1999);
35. "Stampa komerc" (20-21.4.1999);

e. Sremska Mitrovica

36. "Dijana" shoe factory;

g. Bogojevo

38.The port of Bogojevo;

h. Sabac

39.Joint company "Mikromotor" (10.5.1999);

40.Storage house of "Agrocop" (22.5.1999);

i. Leskovac

41."Zdravlje" pharmaceutical plant (25.3.1999);

j. Aleksinac

42."Agrokolonijal" firm (5.4.1999);

43."Empa" company (5.4.1999);

k. Cacak

44."Sloboda" home electrical appliances factory (26.3.-13.4.1999);

45.Thermo-technical appliances plant "Cer" (1-17.5.1999);

46.Technical and repair factory (1-15.5.1999);

47."Hidrogradnja" company (1-10.5.1999);

48.Clothing factory "1. oktobar" (11.5.1999);

l. Nis

49."DIN" tobacco factory (5.4.-12.5.1999);

50."Elektronska industrija" factory;

51."Jastrebac" machine industry;

52."Masinska industrija" machine plant;

53.Facilities of the "Beograd" rail company in Nis;

54.Construction material depot "Ogrev Invest";

55.General merchandise depot "Kopaonik" (19.4.1999);

56.Production line of the tobacco factory "Nis" (5.4.-12.5.1999);

57."Elektrotelma" warehouse;

58.Food storage facility "Fidelinka";

59.Facilities of the machine industry in Nis (24.4.1999);

60.Office building of the company "So Produkt" (24.4.1999);

61."Proplauak" (24.4.1999);

62."Elektro mang" company (24.4.1999);

63."Elektro mehanika" company (24.4.1999);

64."Frank komerc" firm (24.4.1999);

65."Nis auto" (25.4.1999);

66.Holding company "Nana" (25.4.1999);

67.Holding company "Uzor" (25.4.1999);

68."Birostroj" (25.4.1999);

69."Agropromet" (25.4.1999);

70.Facilities of the pharmaceutical company "Velafarm";

71."Feroks" company (12.5.1999);

72."Nis elektro" (12.5.1999);

n. Krusevac

- 74."14 Oktobar" machine factory (12 & 15.4.1999);
- 75."Trayal" tire factory (14.5.1999);

o. Kursumlija

- 76.Production line of the metal factory "Metalac" (20.4.1999);

p. Valjevo

- 77."Krusik" holding corporation (14.4.-11.5.1999);

q. Pozega

- 78."Prvi partizan - Lola Gama" factory (18.4.1999);

r. Jagodina

- 79."Juhor" meat processing plant (15.5.1999);

s. Vranje

- 80."DIV" cigarette factory (2 & 5.4.1999);
- 81."Nova Jugoslavija" printers (5.4.1999);
- 82.Furniture factor "Simpo";
- 83.Textile industry "Jumko";

t. Raska

- 84.Wood-processing complex "27. November";

u. Novi Pazar

- 85."Polet" company (24.4.1999);
- 86.Holding company "Jugotrans" (24.4.1999);
- 87.Holding company "Vojin Pavlovic" (24.4.1999);

v. Kosijerac

- 88.Public enterprise "Srbija Sumo" (12.5.1999);

w. Lucani

- 89."Milan Blagojevic" chemical plant (5.4.-25.4.1999);

x. Klina

- 90."Volujak" mine (19.4.1999);

y. Pristina

- 94. Surface coal mine "Belacevac" (11.4.-4.5.1999);
- 95. "Magistrala" company (12.4.1999);
- 96. Strip mine "Dobro Selo" in Obilic (4.5.1999);

z. Pec

- 97. Facilities of the Pec Brewery (21.5.1999);
- 98. Facilities of the automobile spare parts plant "Zastava-Ramiz Sadiku" (21.5. & 2.6.1999);
- 99. Construction company "Ramiz Sadiku" (6.4.1999);
- 100. Facilities of the wood processing plant (21.5.1999);
- 101. Vehicle park of the transport company "Sloga prevoz" (21.5.1999);

aa. Prizren

- 102. Cement plant "Betonjerka" (6.4.1999);
- 103. Private firm "Limit-Duga" (8.4.1999);
- 104. "Sar - proizvodi" company (2.5.1999);
- 105. "Kosovo vino" wine factory (6-12.5.1999);
- 106. "Famina - Trepca" state enterprise (13.5.1999);
- 107. "Printeks" company (13.5.1999);

ab. Urosevac

- 108. Tubes factory (28.3.- 24.5.1999);
- 109. "Silkapora" factory (15.5.1999);
- 110. "Metohija vino" wine factory (19.5.1999);

ac. Gnjilane

- 111. "Binacka Morava" hydro construction company (10.4.-2.5.1999);
- 112. Cigarette factory (10.4.2.5.1999);
- 113. Battery factory (10.4.-2.5.1999);

ad. Glogovac

- 114. Plant Feroniki (29-30.04.1999);

ae. Lipljan

- 115. Plant Radioton (6.05.1999.);

af. Lebane

- 116. "Jedinstvo company" (14.4.1999);
- 117. "Vocarstvo" unit (14.4.1999);

ag. Djakovica

- 118. Over 250 commercial and crafts shops, predominately privately owned, in central Djakovica were destroyed (24.3.-3.6.1999);

ah. Vucitrn

- 119. Factory of construction materials "Miloje Zakic" (28-29.5.1999);

ai. Bujanovac

120. "Integral" brick plant (13.5.1999);

aj. Podujevo

121. "Ciglan" brick plant (14.5.1999);

2. Refineries and Warehouses

1. Fuel storage in Lipovica, which caused a great fire in the Lipovica forest (26.3.1999);
2. "Beopetrol" storage in Belgrade (4.4.1999);
3. "Beopetrol" storage in Bogutovac (4.4.-25.5.1999);
4. "Jugopetrol" installations in Smederevo (4.4.-31.5.1999);
5. Fuel storage of the boiler plant in Novi Beograd (4.4.1999);
6. Oil Refinery in Pancevo - totally demolished (4-7.6.1999);
7. Thermo electric power station/boiler plant in Novi Sad (5.4.1999);
8. Oil Refinery in Novi Sad (5.4.-07.6.1999);
9. Fuel storage "Nafagas promet" which is located 10 km from Sombor (5.4. - 20.5.1999);
10. Nafagas warehouse between Conoplje and K. Jajicevo - Sombor (6.4.-23.5.1999);
11. "Jugopetrol" storage in Sombor (7.4.-24.5.1999);
12. "Beopetrol" fuel storage in Pristina (7.4.1999);
13. "Jugopetrol" storage facilities in Nis (11.5.1999);
14. Jugopetrol warehouse in Pristina (12.4.1999);
15. Jugopetrol petrol station in Pristina (13.4.1999);
16. Fuel depot in Gruza, near Kragujevac;
17. Petrochemical industry "DP HEP PETROHEMIJA" in Pancevo - totally demolished (14-15.4.1999);
18. Fertilizer plant "DP HEP AZOTARA" in Pancevo - totally destroyed (14-15.4.1999);
19. Chemical plant "Prva Iskra" in Baric - destruction of the production line (19.4 & 10.5.1999);
20. "Jugopetrol" storage facilities in Bor (15.-27.5.1999);
21. "Jugopetrol" pump station and storage facilities near Belgrade (16.5.1999);
22. "Jugopetrol" storage facilities in the township of Godominsko polje, municipality Smederevo (17.-22.5.1999);
23. "Jugopetrol" storage facilities in the Belgrade suburb Cukarica (18. & 20.5.1999)

3. Agriculture

Several thousand hectares of fertile land, many rivers, lakes and underground waters have been polluted due to the spillage of petrochemical substances, oil spills and slicks which will have long lasting effects on the health of the entire population of Yugoslavia. In forest fires caused by NATO cruise missiles and bombs several hundred hectares of forests have been burned down.

1. Orchard institute in Novi Sad (6.4.1999);
2. Agricultural and industrial complex "Proges" in Prizren (8.4.1999);
3. Chicken farm "Juko" in Djukovica (12.4.1999);
4. Agricultural and food-processing plant and a cow-breeding farm with 220 milk cows "Pester", in Sjenica, has been destroyed (6-8.4.1999);
5. "Sunsko gazdinstvo" forest farm in Sava Reka (19.4.1999);
6. "Titel" agricultural complex in Titel (20.4.1999);
7. "Titel" agricultural complex in Titel (20.4.1999);

10. PIK "Mladost" in Gajilane (26.3. & 30.4.1999);
11. Agricultural complex "Petefi" in Novi Sad (28.4.1999);
12. Agricultural complex "Agronomija" in Indija (1.5.1999);
13. Agricultural complex "7. juli" in Belgrade (2.5.1999);
14. Agricultural complex in Djakovica (4.5.1999);
15. Chikea factory in Gajilane (9.5.1999);
16. Agricultural complex in Subotica (10.5.1999);
17. PIK "Kopaonik" in Kursunlija;
18. Agricultural Complex "Malizgan" in Dolac;
19. Agricultural Complex "Djuro Stugar" in Kula;
20. Agricultural Complex in the village of Svetlje housing refugees (11.5.1999);
21. Agricultural complex PKB Corporation in Belgrade (15.5.1999);
22. Pig breeding farm in the v. Ponosevac (15.5.1999);
23. Agricultural Complex "Djuro Stugar" in Kula (20.5.-3.6.1999);
24. Warehouses of the agricultural complex "Agrocoop" in Sabac (22.5.1999);
25. Agricultural farm "Dobricevo" near Cuprija (25. & 27.5.1999);
26. Farm of the agricultural complex "Dobricevo" in Cuprija (26.5.1999);
27. Agricultural complex "Dubrava" in Pristina (30.5.1999);
28. Agricultural farm "Stocarsvo" in Prizren (2.6.1999);
29. Forestry Complex "Jovni Kucaj" in Despotovac (3.6.1999);
30. Pig farm "Ekohram" in Beljevac (8.6.1999);

4. Hospitals and Health Care Centres

1. Neuropsychiatric Ward "Dr. Laza Lazarevic", Institute for urology and nephrology and Central Pharmacy of the Emergency Centre in Belgrade (3.4. & 8.5.1999);
2. "Sveti Sava" hospital in Belgrade (7.4.1999);
3. Army Medical Academy and Orthopaedic Clinic in Banjica, Belgrade (4.4. & 13.4.1999);
4. Hospital "Dragisa Misovic", especially the Neuropsychiatric Ward which has been totally demolished, in Belgrade (19.5.1999);
5. Medical Centre for Lung Diseases and Tuberculosis in Belgrade (28.4.1999);
6. Gynaecological Hospital and Maternity Ward of the Clinical Centre in Belgrade (21.4.1999);
7. City Hospital "Zvezdara" in Belgrade (5.4. & 30.4.1999);
8. Labour Health Care Centre in Rakovica (15.4.1999);
9. Hospital and Medical Centre in the territory in Leskovac (25.3.1999);
10. Gerontological Centre in Leskovac (25.3.1999);
11. Hospital and Poly-clinic in Nis (27.3.1999);
12. Medical station of the Machine Industry, Nis (24.4.1999);
13. General Hospital in Djakovica;
14. City Hospital in Novi Sad (1.4.1999);
15. Medical station - Klisa, Novi Sad (7.4.1999);
16. Medical Centre and Ambulance Centre in Aleksinac (5.4.1999);
17. Medical Centre in Kraljevo;

- 29. Medical station in Kula (25.3.1999);
- 30. Dentist station in Pristina (29.3.1999);
- 31. Outpatient clinic in Prizren (19.4.1999);
- 32. Outpatient clinic in Suva Reka (19.4.1999);
- 33. Medical station, Druzetic, Koceljewa (23.4.1999);

5. Schools

More than 20 university campuses, 6 colleges, 40 secondary, 300 elementary schools, 6 student dormitories, as well as more than 50 pre-school facilities were damaged or destroyed.

6. Public Buildings and Housing Facilities

- The residence of the President of the FR of Yugoslavia in Belgrade, sustained heavy damages (22.4.1999);
- Building of the Federal ministry of foreign affairs in central Belgrade (30.04. & 7.05.1999);
- Building of the Federal ministry of defence in central Belgrade (30.04. & 7.05.1999);
- Building of the Federal ministry of interior affairs in central Belgrade (30.04. & 7.05.1999);
- Building of the Government of the Republic of Serbia in central Belgrade (30.04. & 7.05.1999);
- Building of the administrative and judiciary authority of the Republic of Serbia in central Belgrade (7.4.1999);
- Building of the Ministry of internal affairs of the Republic of Serbia in Belgrade (30.4. & 7.5.1999);
- Pristina: damaged or destroyed, private and public housing units, commercial premises and office buildings, administrative buildings of municipal, provincial and republican authorities in downtown Pristina (29.3.1999);
- Damage to the building of the Institute for Security of the Ministry of the Interior in Banjica (3.4.1999);
- Severe damage to the TV RTS studio in Pristina;
- Heavy damage to Hydro-Meteorological Station (Bukulja, near Arandjelovac);
- Aleksinac: damaged or destroyed, private and public, housing units, commercial premises and office buildings, administrative buildings of municipal and republican authorities in downtown Aleksinac (5.4.1999);
- Destruction of the Post Office in Pristina (7.4.1999);
- Destruction of the Refugee centre in Pristina (7.4.1999);
- "Tornik" ski resort on Mount Zlatibor (8.4.1999);
- "Diveibare" mountain resort (11.4.1999);
- "Baciste" Hotel on Mount Kopaonik (12.4.1999);
- Meteorological Station on Mount Kopaonik damaged (13.4.1999);
- Four libraries in Rakovica sustained heavy damage: "Radoje Dakic", "Isidora Sekulic", "Milos Crnjanski" and "Dusan Matice";
- Refugee camp "7 juli" in Paracin has sustained heavy damage;
- Office building of the Provincial Executive Council of Vojvodina, Novi Sad (18.04.1999.);
- Hotel "Mineral" in Bogutovacka Banja sustained heavy damages (19.4.1999);
- Office building of the power distribution board "Elektrodistribucija" in Kursunlija (20.4.1999);
- Hotel "Putnik" on Mt. Kopaonik;

- Youth and children centre in Belgrade (23.4.1999);
- Youth theatre "Dusko Radovic" in Belgrade (23.4.1999);
- Post Office in Nis (23.4.1999);
- Radio Television of Serbia office building in Novi Sad has been destroyed (4-30.5.1999);
- Hotel "Jugoslavija" has sustained heavy damages (7.5.1999);
- Central Post Office in Uzica (8.5.1999);
- Post Office in Kragujevac (9.5.1999);
- Vladicin Han: over 50% of housing facilities and state buildings have been destroyed or damaged (office buildings of the Republican and Municipal authorities, sport center, supermarkets, department stores, etc) /11.5.1999./;
- Facilities of the Radio Television Novi Sad in Sremska Kamenica (13.5.1999);
- Post office in the township of Ponikve (14.5.1999);
- Hotel "Park" in Pec (19.5.1999);
- Meteorological station "Palic" near Subotica (20-30.5.1999);
- Buildings of the Municipal and Republican authorities in Sabac (22.5.1999);
- Building of the municipal authority and Hotel "Plaza" in the town of Varvarin (30.5.1999);
- Sport hall in Pec has been totally demolished (2.6.1999);

7. Water and Power Infrastructure

- Destruction of power supply transmitters in Belgrade suburbs of Resnik, Zemun Polje, Batajnica, Lestane (26.3.-2.6.1999);
- Damage to water supply system in Zemun (5.4.1999);
- Damage to a power supply transmitter in Bogutovac (10.4.1999);
- Telephone lines cut off in Bogutovac (10.4.1999);
- Damage to a power station in Pristina (12.4.1999);
- Damage to the city power plant in the town of Krusevac (12-13.4.1999);
- Damage to Bistrica hydroelectric power station in Polinje (13.4.1999);
- Damages to the power station 220-110 Beograd 3 and power station 110-35 Beograd 9 (23.4.1999);
- Damage to facilities "Drumo", power station Obrenovac, Bajina Basta, Nis 2 and Novi Sad 3 (2.5.1999);
- Damage to hydroelectric power station "Nikola Tesla" in the Belgrade suburb Obrenovac (3.-22.5.1999);
- Damage to power stations Obrenovac, Beograd 8 and Beograd 3 (7.5.1999);
- Damage to distribution facilities "Drumo", power stations Beograd 8, Nis 2, Bajina Basta, distribution facilities and power station "Kostolac A", as well as distribution facilities and power station of the thermal power plant "Kolubara A" (22.5.1999);
- Damage to the EPS facility in Bajina Basta (22.5.1999);
- Damage to the power station in the mine Bor, in Bor (22.5.1999);
- Damage to the power plant in the Belgrade suburb Obrenovac (3.-23.5.1999);
- Damage to distribution facilities "Drumo", power stations Nis 2 and Novi Sad 3 (23.5.1999);
- Destruction of the electrical transformer station in Smederevo (15.5.1999);
- Destruction of the electrical transformation station in Bor (15.5.1999);
- Damage to the thermo power plant "Kolubara" in the township of Veliki Crljeni (22.5.1999);
- Damage to the power plant Rimski Sancevi in Novi Sad (23.5.1999);
- Damage to the power grid system in Nis (23.5.1999);
- Damage to the water supply system and long-distance power line in Sremska Mitrovica (24.5.1999);
- Damage to the long-distance power line /Boljevačka suna/ near Obrenovac (25.5.1999);
- Destruction of the long-distance power line near Diakovica (25.5.1999);

- Damage to the postal transmitter station "Telecom", near Uzice (27.5.1999);
- Severe damages to the water processing plant in Sombor (30.05.1999);

8. Radio-TV(RTV) Transmitters

1. Jastrebac - Prokluplje (25.3.-26.5.1999);
2. Gucevo - Loznica (25-27.4.1999);
3. Col - Fruska Gora (5-11.4.1999);
4. Grnija - Pristina (6.4.-10.5.1999);
5. Bogulovac - Pristina (29.4.1999);
6. TV transmitter on Mt Goleš - Pristina (9.4.-13.5.1999);
7. Mokra Gora - Kosovska Mitrovica (17/18.4.1999);
8. Kullovac - Stari Trg (4.4.-16.5.1999);
9. "Cigota" - Uzice (25.3.1999);
10. "Tornik" - Uzice (25.3.-15.4.1999);
11. Transmitter on Crni Vrh - Stara Planina (26.5.-3.6.1999);
12. Satellite station "Yugoslavia" - Prilike (13-30.4.1999);
13. TV masts and transmitters - Novi Sad (21.4.-11.5.1999);
14. TV transmitter on Mt Ovcara - Cacak (15.4.-11.5.1999);
15. TV transmitter in Kijevo - Belgrade (23-29.4.1999);
16. TV transmitter on Mt Cer (16.4.-8.5.1999);
17. Relay on Mt Jagodnji - Erupanj (15.4.1999);
18. TV transmitter "Iriski Venac" - Fruska Gora (21.4.-11.5.1999);
19. TV relay on Mt. Bakulja (25.3.1999);
20. Transmitter in Glezimestan - Pristina (13.4.1999);
21. RTV transmitter in Krujaca - Belgrade (23-29.4.1999);
22. RTV transmitter on Mt. Gobelj on Mt. Kopaonik (3.6.1999);
23. RTV transmitter on top of the business centre "Usce" used by RTV Kosava, RTV Pink, SOS channel, TV BK and Radio S - Belgrade (21.&27.4.1999);
24. RTV transmitter and scenic tower on Mt. Avala (30.04.1999);
25. RTV transmitters (two) "Vrsacki breg" - Vrsac (30.04. - 11.5.1999);
26. RTV transmitter "Crveno selo" - Subotica (10.5.1999);
27. RTV transmitter in Raska (19.5.1999);
28. RTV transmitter near Srbobran (20.5. & 3.6.1999);
29. Transmitter "Godominsko polje" of the Radio Smederevo (21.5.1999);
30. RTV transmitter "Prevovac" near Kursumlija (23.5.1999);
31. RTV transmitter and postal transmitter "Zabneje" near Uzice (25.5.1999);
32. Transmission center of Radio Belgrade in the village of Zvecka, near Obrenovac (25-31.5.1999);
33. Radio transmitter of Radio Kragujevac - Kragujevac (29.5.1999);
34. RTV transmitter "Plackovica" near Vranje (29.5.1999);
35. RTV transmitter "Brdo Kozarica" near Dimitrovgrad (29.5.-3.6.1999);
36. RTV transmitter of Radio TV Serbia and RTV transmitter of Radio TV Priboj near the town of Priboj (29.5.1999);
37. RTV transmitters "Vucjano" and "Brdo Jabuka" near the town of Leposavic (29.5.1999);
38. "Radio Yugoslavia" emission center in Stablina, near Obrenovac (30.5.1999);
39. RTV transmitter "Besna Kobila" near the town of Vranje (31.5.-3.6.1999);
40. RTV transmitter "Branko Brdo" near the town of Zubin Potok (31.5.1999);
41. RTV transmitter "Banjska" near the town of Zvecan (1.6.1999);
42. RTV transmitter "Nemic Brdo" near the town of Ljubovija (2.6.1999);
43. RTV transmitter "Kotelnik" near the town of Kraljevo (2.6.1999);
44. RTV transmitter "Rudnik" near the town of Gornji Milanovac (3.6.1999);

D. CULTURAL AND HISTORIC MONUMENTS AND RELIGIOUS SHRINES

1. Medieval Monasteries and Religious Shrines

1. Monastery Rakovica from 16th century, Rakovica (24.3.1999); Monastery Gračanica (14th century) under UNESCO protection, Pristina (30.3.-3.5.1999);
2. Patriarchate of Pec (13th century), Pec (31.3.-1.4.1999);
3. Monastery of St. Nicholas (12th century), Kursumlija (1/2.4.1999);
4. Monastery Vrdnik (16th century), Vrdnik (2/3.4.1999);
5. Vojkovića monastery (15th century) near Pancevo (3-12.4.1999);
6. Monastery Novo Hopovo (16th century), Fruska Gora (4/5.4.1999);
7. Monastery of Holy Mother (12th century) at the estuary of the Kosanica in the Toplica - territory of municipality of Kursumlija (4.4.1999);
8. Monastery Zociste (14th century), Orahovac (4.4.1999);
9. Monastery Nikolje (15th century), Ovcar (4/5.4.1999);
10. Monastery Zica (13th century) in Zica (7/8.4.1999);
11. Monastery Nova Pavlica (14th century) in Brvenik (7/8.4.1999);
12. Monastery Melentija (15th century), Kopronik (13/14.4.1999);
13. Monastery Sisatovac (16th century), Fruska Gora (17.4.1999);
14. Monastery Staro Hopovo (16th century), Fruska Gora (17.4.1999);
15. Monaster Holly Trinity (16th century), Ovcar (22.4.1999);
16. Monastery Sretenje (16th century), Ovcar (22.4.1999);
17. Monaster Djurdjevi Stupovi (12th century), Novi Pazar (23.4.1999);
18. Monaster Kovilj (17th century), Kovilj (21.4.1999);
19. Monaster Sopocani (13th century), Novi Pazar (24.4.1999);
20. Monaster Ljubostinja (14th century), Trstenik (30.4.1999);
21. Monaster Draganac (19th century), Gajilane (2.5.1999);
22. Monaster Decane (14th century), v. Istinić (2.5.1999);
23. Roman Catholic Church St. Antonio in Djakovica (29.3.1999);
24. onaster Church of St. Juraj (built in 1714) in Petrovaradin (1.4.1999);
25. Church of Virgin Mary (12th century), Kursumlija (1.4.1999);
26. Vavedenje Church (14th century), Lipljan (1.4.1999);
27. Church of Resurrection of Virgin Mary (15th century), Smederevo (3.4.1999);
28. St. Nicolas Church (16th century), Pec (3.4.1999);
29. Church of St. George (19th century), Smederevo (3/4.4.1999);
30. Church in Jelasnica near Sirdalica (4.4.1999);
31. Chapel St. Archangel Gabriel (18th century), Zemun (5.4.1999);
32. Old Orthodox Church St. Stephen (17th century), Sremska Mitrovica (6/7.4.1999);
33. New Orthodox Church St. Stephen (18th century), Sremska Mitrovica (6/7.4.1999);
34. Roman Catholic Church (19th century), Sremska Mitrovica (6/7.4.1999);
35. Stara Pavlica Church (12th century), Brvenik (7.4.1999);
36. Old Church (19th century), Kragujevac (8.4.1999);
37. St. Petka Church (16th century), Klina (14.4.1999);
38. Monastery Church St. Archangel Michael in Rakovica (16.4.1999);
39. Church of St. Archangel Michailo (19th century), Ivanjica (19.4.1999);
40. Church of St. Peter (19th century), Belgrade (23.4.1999);
41. Orthodox Church St. Marco (20th century), Belgrade (23.4.1999);
42. Old Russian Orthodox Church Holly Trinity (20th century), Belgrade (23.4.1999);
43. Church of St. Peter (10th century), Novi Pazar (23.4.1999);
44. St. Nicholas Church (18th century), v. Kremar, mun. Valjevo (29.4.1999);
45. Church of St. Archangel Mihailo (19th century), Nis (5.5.1999);
46. St. Marco Church (19th century), Uzice (8.5.1999);
47. Church of St Mihailo and Gavriilo (19th century), Zablance (10.5.1999);
48. Church of Virgin Mary (19th century) v. Cvetke (10.5.1999);

- 52. Church of St. Dimitrije (16th century), Vranje (12.5.1999);
- 53. Church of St. Nicholas in Gornja Brnjica, near Pristina (25.5.1999);
- 54. Church of the Holy Mother in Varvarin (30.5.1999);
- 55. Orthodox cemetery in Gnjilane (30.3.1999);
- 56. Orthodox Christian cemetery in Pristina (7.4. - 31.5.1999);
- 57. Orthodox cemetery in Raska (11.5.1999);
- 58. Orthodox cemetery in Kosovska Vitina (29.5.1999);

2. Cultural-Historical Monuments and Museums

- 1. Severe damage to the roof structure of the Fortress of Petrovaradin (1.4.1999);
- 2. Destroyed archives housed in one of the Government buildings in Belgrade (3.4.1999);
- 3. Heavy damage to "Tabacki bridge", four centuries old, in Djakovica (5.4.1999);
- 4. Substantial damage to the building in Stara Carsija (Old street) in Djakovica (5.4.1999);
- 5. Monuments destroyed in Bogutovac (8.4.1999);
- 6. "Kadinjaca" memorial complex (8.4.1999);
- 7. Memorial complex in Guevo (Loznica);
- 8. Memorial complex "Sumarice" in Kragujevac;
- 9. Vojvodina Museum in Novi Sad;
- 10. Old Military Barracks in Kragujevac - under the protection of the state (16.4.1999);
- 11. Memorial complex Crveni Krst in Nis (21.4.1999);
- 12. Heavy damages to the old section "Stara Carsija" of Pec (22.5.1999);
- 13. Memorial complex to the heroes of the battle of Kosovo, Gazimestan (24.5.1999);
- 14. Building of the Ethnographic museum in Belgrade (31.5.1999);
- 15. Medieval fortress "Markovo Kale" built in the 13 c., in Vranje (1.6.1999);

E. DIPLOMATIC AND CONSULAR MISSIONS IN YUGOSLAVIA

1. The Embassy of the Peoples's Republic of China and the Chinese Ambassador's residence were bombed by NATO aircraft on the nights of 7-8 May. Three Chinese journalist died and eight other Embassy staff were seriously or lightly injured. The Embassy building and the Ambassador's residence, property of the PR of China, sustained heavy damages.

2. During nightly bombings of central Belgrade and residential areas by NATO warplanes, in the period from 18 to 20 May 1999, 19 diplomatic missions accredited in Belgrade suffered damages:

- Angolan Embassy (May 19-20);
- Royal Danish Embassy (May 19-20);
- Residence of the Egyptian Ambassador (May 19-20);
- Residence of the Indian Ambassador (May 19-20);
- Iraqi Embassy (May 19-20);
- Residence of the Iranian Ambassador (May 19-20);
- Residence of the Israeli Ambassador (May 19-20);
- Italian Embassy and the residence of the Italian Ambassador (May 7-8, 29-30);
- Canadian Embassy (May 7-8, 29-30);
- Residence of the Libyan Ambassador (May 19-20);
- Residence of the Hungarian Ambassador (May 19-20);
- Residence of the Norwegian Ambassador (May 19-20);
- Pakistan Embassy (May 19-20);
- Residence of the Polish Ambassador (May 19-20);

- Residence of the Swedish Ambassador (May 19-20);
- Zimbabwean Embassy (May 19-20);

3-7-yy

8

SPAN info - PROVISIONAL ASSESSMENT OF CIVILIAN CASUALTIES AND DESTRUCTION

SPAN NOTE: This Information was sent to us by Mr. Rankovic from Srbija (email: rrankovic@ptt.yu) Please keep in mind that this is a PROVISIONAL ASSESSMENT. The information is not complete.

PROVISIONAL ASSESSMENT OF CIVILIAN CASUALTIES AND DESTRUCTION
IN THE TERRITORY OF THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA
FROM 24 MARCH TO 08 JUNE 1999

From the onset of the NATO aggression against FR Yugoslavia from March 24 until June 8, 1999, the North Atlantic Alliance carried out more than 35 000 assaults against the Federal Republic of Yugoslavia. In air strikes were used: over 1 000 warplanes (among others F-15, F-16, F-117) and 206 helicopters. More than 10 000 cruise missiles were launched and over 79 000 tons of explosives were dropped, including at least 152 containers with 35 450 cluster bombs, thermo-visual and graphite bombs which are prohibited under international conventions. The greatest number of air-strikes were carried out in the wider area of Pristina (374), Prizren (232), Beograd (212), Urosevac (205), Djakovica (190), Kraljevo and Uzice (145 per town), Novi Sad (114), and so on.

Three million children have been directly endangered by indiscriminate bombardment by the NATO aggressors. Since the onset of the aggression many children have been killed and wounded. Also, almost 250 000 children-refugees from former Yugoslav republics Croatia and Bosnia-Herzegovina, who have found safe heaven in the FR Yugoslavia, have once again been exposed to the horrors of war. Since the commencement of the aggression children have not been able to attend school classes, and it has been estimated that in the fall almost 100 000 pupils will not be able to enrol as many pre-school institutions and elementary schools have been demolished by NATO bombs.

After NATO barbaric assaults on facilities of the chemical and petro-chemical industries millions of citizens have been exposed to poisonous gasses. Water, soil and forests have also been badly contaminated, thus disrupting the environmental balance. All this will have lasting consequences on the health of the entire population and the environment not only in Yugoslavia, but also in the region as a whole.

Furthermore, repeated bombardment of tourist centers and national

5
1
parks has endangered natural reservations and sanctuaries. Many species have become extinct due to the NATO bombings, and wildlife has started migrating and abandoning its natural habitat. The NATO aggressor has even attacked and endangered the Djavolja Varos site of metamorphic and sedimentary stone towers unique in Europe.

8

The International Union for the Conservation of Nature and European environment protection institutions and non-governmental organizations have been informed of the threat.

After the demolition of the Petrovaradin bridge (as regional and city power and water pipelines were constructed into the bridge), especially after wide-spread destruction of the electric power system in the territory of the FR of Yugoslavia (hydroelectric and thermo-electric power stations, transformers, electrical transmitters, power grid systems, power lines, etc) - with graphite, cluster and highly destructive thermo-visual bombs, regular supply of power as well as water (as water processing plants had no power) was disrupted. Destruction of the power system caused mass suffering of the entire population (around 11 million) of the FR of Yugoslavia, as all users in the country, including hospitals and other health institutions, maternity wards, institutions for the care of children and elderly, were severely affected. This only shows total and brutal disregard, on the part of the aggressors, for the needs of the most vulnerable segments of the population: new born babies, geriatric populace and the terminally ill who require unhindered daily medical care and treatment.

Continuous, highly intensive, bombardment of villages and towns in the southern Serbian province of Kosovo and Metohija resulted in mass destruction, wide spread fear and panic among the populace. Thousands of civilians, women, children, elderly and weak individuals from Kosovo and Metohija, in fear of aggressor bombs, were forced to flee the province, thus the NATO alliance caused an enormous humanitarian catastrophe.

Continuous indiscriminate bombing of civilian targets in the FR of Yugoslavia exposed the real nature of the aggressors who, by not showing any restraint what so ever, bombed even refugees and humanitarian convoys. By bombing humanitarian convoys, eg. Greek convoy in the immediate vicinity of the town of Urosevac (May 5, 1999) and a Romanian convoy near the village of Mijatovac (May 8, 1999), NATO aggressors committed yet another crime on a very long list of crimes against humanity which they had already committed in the territory of the FR Yugoslavia. The movement of trucks, which were visibly marked, transporting Greek humanitarian aid was announced in advance, thus this act cannot be qualified in any way as a "mistake" but only as a new planned crime against the civilian population in the Federal Republic of Yugoslavia.

Due to total destruction of industrial facilities throughout the country, more than 600 000 workers have become jobless. As a result almost 2.5 million citizens have no means to sustain minimal living conditions and are unable to ensure their existence.

Overall material damage is enormous. Preliminary estimates indicate that barbaric air strikes of the NATO alliance, since the beginning of the unprovoked aggression, against industrial, commercial and civil facilities and infrastructure throughout the territory of the FR of Yugoslavia, have incurred damages in excess of 100 billion dollars.

Herewith are listed only some of the most illustrative and distinctive examples.

CIVILIAN CASUALTIES

Several thousand civilians were killed and more than 6 000 sustained serious injuries, while a large number of them will remain crippled for life.

Children make up 30% of all casualties as well as 40% of the total number of the injured, while 10% of all Yugoslav children (approximately 300 000) have suffered severe psychological traumas and will require continuous medical surveillance, care and treatment. For the most part, children have been victims of the sprinkle cluster bombs, with delayed effect, and will continue to be until all parks, play-fields and open areas have been made safe from the remaining, unexploded, cluster bombs indiscriminately scattered throughout the country.

What follows are the most tragic instances of civilian casualties and suffering as a result of the unprovoked aggression of the NATO alliance on the FR of Yugoslavia:

Surdulica:

attack on a peaceful rural town 20 civilians were killed, including 12 children, and over 100 wounded of which 24 critically (27.4.1999);

20 civilians were killed and 88 injured in the attack on a Retirement Home and a Sanatorium (31.5.1999);

Korisa:

at least 87 civilians were killed and over 70 injured in the attack on a convoy of Albanian refugees returning to their homes (14.5.1999.);

Djakovica:

Djakovica-Prizren road: in the attack on two refugee columns, with four cruise missiles, 75 killed and 100 wounded, of whom 26 critically (14.4.1999);

in an attack on a refugee settlement housing Serb refugees from the Republika Srpska Krajina (Croatia), 10 refugees were killed and 16 wounded (21.4.1999);

Grdelicka gorge:

in the attack on a international passenger train 55 passengers were killed, including on child, and 16 wounded (12.4.1999);

village Luzani:

at least 60 passengers were killed and 13 injured in an attack on the road bridge during which a passenger bus "Nis Expres" on the Pristina-Podujevo route was hit; at the same time a first aid doctor was injured during a consecutive attack on the bridge in which an ambulance, giving help to injured, was destroyed (1.5.1999);

Istok:

100 killed and 200 injured in several attacks, on consecutive days, on the Istok Penitentiary (19.-24.5.1999);

Varvarin:

17 civilians have been killed, seven are missing and 74 wounded in the attack on a road bridge, on a busy market day (30.5.1999);

Belgrade:

suburb of Batajnica: a three year old girl Milica Rakic was killed, and five civilians wounded (17.4.1999);

in the attack on the Radio Television of Serbia office building, 15 employees have been killed and 17 wounded (23.4.1999);

in the attack on governmental building, commercial facilities and housing blocks in central Belgrade 3 civilians were killed and 38 wounded (30.04.1999.);

4 civilians (3 patients and a care-taker) have been killed and several injured on the hospital "Dragisa Misovic" (20.5.1999);

Nis:

at least 16 civilians were killed and more than 80 injured in repeated attacks on housing flats and central Nis (19.4.1999, 7.5.1999 and 12.5.1999) during which NATO planes dropped cluster bombs;

Savine Vode:

20 civilians were killed and 43 injured, out of which 24 sustained heavy injuries in an attack on a the "Djakovica Prevoz" passenger bus on the Pec-Kula-Rozaje route (3-4.5.1999);

Aleksinac:

12 civilians have been killed and more than 40 wounded in an attack on housing blocks, commercial premises and administrative buildings in central Aleksinac (5.4.1999);

Kursumlija:

13 dead and 25 wounded in an attack on housing blocks, commercial premises and administrative buildings in central Kursumlija (27.4.1999);

Novi Pazar:

13 civilians were killed, one is missing and 35 wounded in an attack on the residential area in the center of the town during which 25 building were completely destroyed (31.5.1999);

village Nagavac:

X

11 civilians have been killed and 5 wounded in an attack on a rural village (2.4.1999);

Pristina:

10 civilians have been killed and 8 wounded in an attack on housing blocks, commercial premises and administrative buildings in central Pristina (7.4.1999);

village Srbica:

10 civilians have been killed, among whom 7 children, during an attack with cluster bombs upon a peaceful rural village;

village Murino:

6 civilians, of whom two children, were killed and 8 injured in an attack on a village predominantly inhabited by Albanians (30.04.1999.);

Merdare:

5 civilians were killed, including an 11-month baby, and several wounded when 8 containers, holding 1.920 cluster bombs, were dropped in an attack on the regional road Prokuplje-Pristina (10.4.1999);

Doganovici:

5 albanian children were killed and two wounded having come upon unexploded cluster bombs in a field (27.4.1999);

Gnjilane:

4 civilians were killed and 19 wounded in an attack on the Agricultural Complex "Mladost" and transport company "Kosmet Prevoz" (19.5.1999);

Pancevo:

3 civilians have been killed and 4 wounded in attacks on commercial/industrial facilities (4.4.1999);

Ralja:

3 civilians were killed and 3 injured (2 children were killed) in the attack on the village of Ralja, near Sopot (25.5.1999);

Kragujevac:

more than 120 workers, forming a live shield, were wounded in a deliberate attack on the car factory "Zastava" (9.12.4.1999);

Vranje:

two civilians have been killed and 23 wounded in an attack on central Vranje (22.4.1999);

8

Kraljevo:

in attacks upon civilian target in Vitanovac, Varca and Bogutovac, wider Kraljevo area, 14 civilians have been wounded (30.4.1999);

Kraljevo-Godacica regional road: in an attack on a passenger bus eight passengers were wounded, of whom four sustained heavy injuries (30.04.1999.);

Novi Sad:

one civilian was killed and 45 injured in attacks on the Oil Refinery in Novi Sad during which residential suburbs Detelinara (6.5.1999) and Sangaj (7.06.1999) were hit;

Trstenik:

in the attack on a bridge one civilian was killed and 17 injured (30.04.1999.);

Vladicin Han:

2 civilians were killed and 5 wounded in an attack on a road bridge on the river Juzna Morava (11.5.1999);

village Radosta:

2 children have been killed and one wounded in a NATO cluster bomb attack on this peaceful village near Orahovac (25.5.1999);

Cuprija:

1 civilian was killed and 14 injured in the attack on the central residential area of the town (over 800 housing units were demolished during attacks on 8.4. & 29.5.1999.)

Krk Bunar:

one civilian was killed and 3 injured (French philosopher Daniel Schiffer, "Times" reporter Eve-Ann Prentis and "Corriera della Sera" Renzo Cianfanelli) in an attack on a foreign journalist convoy on the Prizren-Brezovica road (31.5.1999);

Mijatovac:

4 Romanian humanitarian workers were wounded in an attack on the bridge near Mijatovac (8.5.1999);

T R A F F I C

The road and railway networks, especially road and rail bridges, most of which were destroyed or damaged beyond repair, suffered extensive destruction. The targets of attacks were such communications as:

1. BRIDGES (DESTROYED AND DAMAGED):

1. The road bridge Varadin Bridge over the Danube, Novi Sad (1.4.1999);

2. The railway bridge over the river Toplica, railway line Nis-Prokuplje-Pristina, at the v. Podina, municipality of Zitoradja

(1-14.4.1999);

3. The road bridge "Sloboda" (Freedom) over the Danube, Novi Sad (3.4.1999);

4. The road bridge "Mladost" (Youth) over the Danube, connecting Backa Palanka with Ilok (3.4.1999);

5. The road bridge over the Vrbicka river near Jezgovic, on the road Ribarice-Kosovka Mitrovica (4.4.1999);

6. The railway bridge near the village of Rudnica in the vicinity of Raska, on the Kraljevo - Kosovo Polje railway line (4.4.1999);

7. The road bridge "Lucice" over the Ibar river, Biljanovac municipality (4-13.4.1999);

8. The railway bridge on the river Ibar, v. Tuslici, municipality Rudnici (4.4.1999);

9. The road/railway bridge "Zezeljov" on the Danube river, Novi Sad (5-26.4.1999);

10. The "Lozno" railway bridge near Usce (5.4.1999);

11. The new railway/road bridge over the Danube connecting Bogojevo and Erdut (5.4.1999);

12. The road bridge along the Magura Belacevac road, 15 kilometres from Pristina (5.4.1999);

13. The bridge along the Nis-Pristina primary road, near Kursumlija (5.4.1999);

14. The road bridge on the road leading to Brvenik, near Usce (5.4.1999);

15. The road bridge near Zubin Potok, on the Kosovska Mitrovica - Ribarice road (5.4.1999);

16. The Grdelica gorge railway bridge, on the river Juzna Morava (on 12.4.1999);

17. "Sarajevo" Grdelica gorge road bridge, on the river Juzna Morava (on 12.4.-14.5.1999);

18. The old bridge on the river Rasina near the town of Krusevac (12-13.4.1999);

19. The new bridge on the river Rasina near the town of Krusevac (12-13.4.1999);

20. The Krusevac-Pojate bridge on the river Zapadna Morava, at the village of Jasika (on 13.4.1999);

21. The road bridge over the Kosanica river near Kursumlija (13.4.1999);

22. The road bridge on the Prokuplje-Pristina road, v. Pepeljovac, municipality Kursumlija (14.4.1999);

8

23. The bridge over the regional Kursumlija - Prokuplje road (14.4.1999);
24. The road bridge on the river Toplica, on the Nis-Pristina road near the town of Kursumlija (14,19.4. & 11.5.1999);
25. The railway bridge on the river Lim, between Priboj and Prijepolje, near hydroelectric power station Bistrica (on 15.4.1999);
26. The bridge on the river Ibar, at the village of Brvenik, linking Korlace and Raska (15.04.1999.);
27. The road bridge on the r. Danube, between Smederevo and Kovin (16.4.1999);
28. The railway bridge on the river Kosanica, v. Rudari, municipality Kursumlija, railway line Prokuplje - Pristina (18.04.1999.);
29. The road bridge on the river Kosanica, at the village of Selo Visoko (18.04.1999.);
30. The road bridge "Raskrsnica" near Donja Bistrica, on the route Priboj-Prijepolje-Nova Varos (20.4.1999);
31. The road bridge over the Danube along the Beograd-Novi Sad road, near Beska, Indjija municipality (21.4.1999);
32. The railway bridge on the river Sava near Ostruznica (21, 23.4.1999);
33. The railway bridge on the Kraljevo - Raska railway line, near Kraljevo (23.4.1999);
34. The road bridge on the river Lab, primary road Kosovska Mitrovica - Pristina, v. Babin Most (27.4.1999.);
35. The bridge over the railway track on the regional road Biljanovac - Mt. Kopaonik (29.4.1999);
36. The road bridge "Uzicki" on the river Uvac, municipality Kokin Brod, primary road Uzice - Nova Varos (30.4.1999.)
37. The road bridge near the village of Visoka, municipality Kursumlija (30.4.1999);
38. The road bridge on the river Zapadna Morava, at the town of Trstenik, regional road Trstenik - Velika Drenova (30.4.1999.);
39. Overpass at the village of Visoka, municipality Kursumlija (30.4.1999);
40. The railway bridge on the river Ibar, in the village Bojiste (30.04.1999.)
41. The road bridge on the river Lim, at the village of Kucin, on the road Prijepolje-Nova Varos (1.5.1999);
42. The bridge on the regional road Krusevac-Razanaj, near the village of Djunis (1.5.1999);
43. The railway bridge near the village of Medari (1.5.1999);

2

44. The railway bridge at the village of Rudare (1.5.1999);
45. The road bridge on the river Bistrica, regional road Nova Varos -Priboj, municipality Nova Varos (3.5.1999);
46. The railway bridge near the township of Vatin, on the railway line Belgrade - Temisvar (7.5.1999);
47. The railway bridge on the river Lopatnica, v. Bogutovac, municipality Kraljevo (8.5.1999);
48. The road bridge on the river Nisava, town of Nis (8.5.1999);
49. The road bridge on the highway Belgrade - Nis, near Mijatovac (8.- 14.5.1999);
50. The road bridge near Vladicin Han, on the river Juzna Morava (11.5.1999);
51. The bridge over the river Vrapcevska Reka near the village of Ribarice, from the direction of Kosovska Mitrovica (12.5.1999);
52. The road bridge on the local road Gornje Nerodimlje-Jezerce, municipality Urosevac (12.5.1999);
53. The new road bridge in Biljanovac, v. Zizovci (12.5.1999);
54. The old road bridge on the water channel in Vrbas, on the Vrbas-Srbobran & Vrbas-Feketic road (13.5.1999);
55. The road bridge on the Belgrade - Nis highway, on the river Nisava, near v. Popovac (13.5.1999);
56. The road bridge over the river Lugomir, on the Belgrade - Nis highway, near Jagodina (14.5.1999);
57. The road bridge on the Konjsko-Toplicane road over the Sitnica river, municipality Lipljan (14.5.1999);
58. The road bridge on the local Pec - Kosovska Mitrovica road over the Istocka river, near Djurakovac (17.5.1999);
59. The road bridge over the river Brvenica, in Brvenik, on the regional road Kraljevo - Raska (17.5.1999),
60. The road bridge on the river Begej, near the township of Banatski Dvor - municipality Zitiste (20.5.1999);
61. The road bridge on the river Jasenica, on the Beograd - Nis highway near the township Orasja, municipality Velika Plana (21-25.5.1999);
62. The road bridge "Cekavacki" on the river Jablanica, near Lebane, on the regional road Leskovac - Pristina (27.5.1999);
63. The road bridge on the Belgrade-Skopje highway, at the village Popovac, municipality Nis (29.5.1999);
64. The railway bridge on the railway line Nis-Sofia, near the town of Bela Palanka (29.5.1999);
65. The road bridge on the river Velika Morava, in the town of

Varvarin (30.5.1999);

66. The railway bridge on the river Nisava, on the railway line between Bela Palanka - Pirot (31.5.1999);

2. RAILWAYS LINES AND RAILWAY STATIONS:

1. The Kraljevo - Kosovo Polje rail, near Ibarska Slatina;

2. The Belgrade - Bar rail, due to the destruction of the railway track near the village of Strbce and destruction of the bridge on the river Lim, between Priboj and Prijepolje (3.4.1999.);

3. The railway line and tunnel Prokuplje-Kosovo Polje, near Merdare, municipality Kursumlija (11.4.1999);

4. The Belgrade - Thessaloniki rail, due to the destruction of the bridge in the Grdelica gorge (12.4.1999);

5. Railway track and overpass (Josinacka Banja) near the town of Biljanovac (15.4.1999.);

6. Railway track on the Kosovska Mitrovica-Leposavic-Raska line, due to damages to the railway bridge at the village of Biljanovac (15.4.1999);

7. The Kursumlija - Prokuplje rail, near Pepeljevac village;

8. The Kraljevo - Kosovo Polje rail, near Ibarska Slatina;

9. The Nis - Pristina rail, near Kursumlija;

10. "Sarpelj" tunnel, near Jerinje village, 15 km north of Leposavic towards Raska, was destroyed;

11. Railway track Kursumlija - Podujevo, due to damages on the railway bridge at Kursumlija;

12. Railway track Belgrade - Bucaresht, due to the destruction of the bridge near Vatin (7.05.1999);

13. Railway track Kraljevo - Kragujevac, due to damages to the section of the track near the village of Vitanovac;

14. Railway track Cacak - Kraljevo, near Kraljevo (17.5.1999.)

15. Railway track Uzice - Priboj;

16. Railway track Bogojevo - Vukovar;

17. Railway track Leskovac - Predejane;

18. Railway track Nis-Sofia, due to the destruction of the railway bridge near the town of Bela Palanka (29.5.1999);

***

19. The Railway station in the township Lukicevo, near Zrenjanin (25.5.1999);

20. Railway station in Kraljevo - Bogutovac;

- 2
21. Railway station in Kosovo Polje;
  22. Railway station in the town of Biljanovac;
  23. The central city railway station in Sabac (24.5.1999);

3. ROADS AND TRANSPORTERS:

1. Traffic suspended on the Kosovska Mitrovica-Ribarici section of the Adriatic highway due to the destruction of the bridge over the Vrbicka river (4.4.1999.);

2. Traffic has been suspended on the Krusevac-Pojate road due to the destruction of the bridge on the Zapadna Morava, in the village of Jasika (13.4.1999.);

3. Primary road Prizren - Djakovica near the v. Mala Krupa, during the attack on the column of Albanian refugees returning to their homes (14.4.1999.);

4. Traffic has been suspended on the Nis-Pristina road, due to the fact that the bridge on the river Toplica, near the town of Kursumlija, has sustained heavy damage (14,19.4. & 11.5.1999);

5. Traffic has been suspended on the regional road Priboj - Prijepolje - Nova Varos, due to damages inflicted on the bridge "Raskrsnica" near Donja Bistrica (20.4.1999);

6. Kraljevo-Raska primary road near v. Bogutovac, municipality Kraljevo (24.4.1999.);

7. The Belgrade - Nis highway due to the destruction of the bridge near Mijatovac (8.- 14.5.1999);

8. Ibarska primary road, due to damages to the bridge on the Ibar river, Biljanovac municipality, destruction of the road between Pozega and Cacak and destruction of the road between Lipovica-Barajevo (4.4.-28.5.1999);

9. Belgrade-Zagreb highway, near Stari Banovci;

***

10. "Jedinstvo" bus station in Vranje sustained extensive damage;

11. "Kosmet Prevoz" transporter in Gnjilane - hangar full of new buses has been destroyed (26.3.-19.5.1999);

12. Bus station in Pristina;

13. Road maintenance company "Magistrala" in Pristina;

14. The Nis Central Bus Station;

15. The Pristina Bus Station;

16. The "Jedinstvo" bus station in Vranje (18.5.1999);

4. AIRPORTS (14):

- "Slatina" in Pristina; "Batajnica" and "Surcin" in Belgrade;
"Lisicji Jarak" sports and agricultural airfield in Padinska Skela; Nis

8

airport; "Ponikve" in Uzice; "Golubovac" in Podgorica, "Ladjevci" airport near Kraljevo; agricultural and sports airfield in Sombor; agricultural airfield in v. Grica, municipality Urosevac; agricultural airfield in the v. Dubinje, municipality Novi Pazar; agricultural airfield in the v. Jug Bunar, municipality Djakovica; sports airfield in the v. Vinarce, municipality Leskovac;

ECONOMIC AND CIVILIAN TARGETS, PUBLIC INSTITUTIONS

The air strikes have so far destroyed or damaged throughout the territory of the Federal Republic of Yugoslavia several thousand industrial and commercial facilities and housing units. In the Leskovac region alone, over 3,500 industrial facilities and housing units were either destroyed or damaged, while in the northern Serbian province of Vojvodina more than 3,650 housing units as well as at least 82 commercial enterprises have been damaged or destroyed.

The devastation of NATO forces was particularly manifested in Pristina, Novi Sad, Aleksinac, Djakovica, Prokuplje, Gracanica, Cuprija, etc. Housing blocks on the outskirts of Belgrade - Kijevo Knezevac, Batajnica, Jakovo, Borca, as well as the area around Pancevo, were under attack.

1. INDUSTRY AND TRADE:

The NATO aggressor's assaults targeted factories and industrial facilities which directly cater for the needs of the population, among which the following are more prominent:

Belgrade:

- 1 "Galenika" drug factory (12.4.1999.);
2. "Frikom" company (15.5.1999);
3. Industrial complex "Dvadeset Prvi Maj" in Rakovica (24.3.-3.5.1999);
4. Factory "Jugostroj" in Rakovica (24.4.-3.5.1999);
5. "Beogradska pekarska industrija" (bakery) corporation (24.3.-3.5.1999);
6. "Rekord" corporation (24.3.-3.5.1999);
7. "DMB" company (24.3.-3.5.1999);
8. "Minel" company (24.3.-3.5.1999);
9. Machine building plant "Industrija Motora Rakovica" in Rakovica (24.4.-3.5.1999);
10. Factory "Frigostroj" in Rakovica (24.4.-3.5.1999);
11. Construction company "Rakovica" (24.3.-3.5.1999);
12. "Udamik promet" 24.3.-3.5.1999);
13. Holding company "Agropromet" - Krusevac, branch in Belgrade (27.4.1999);

14. Juice factory "Dunav grad" (29.4.1999);

15. "Jugoimport SDPR" (27.5.1999);

Pancevo:

16. "Lola Utva" agricultural aircraft factory (24-29.5.1999);

Smederevo:

17. Transport company Beograd, branch in Smederevo (29.4.1999)

18. "Sartid 1913" steel concern (15.5.1999);

19. Main office building "Zmaj" company (22.5.1999);

Novi Sad:

20. "Ciklonizacija" (28.3.1999);

21. "Tehnogas" (28.3.1999);

22. "Novograp" (28.3.1999);

23. "Gumins" (28.3.1999);

24. "Albus" (28.3.1999);

25. "Petar Drapsin" (28.3.1999);

26. Brewer Apatin, branch in Novi Sad (28.3.1999);

27. "Prevodnica" firm (28.3.1999);

28. "Niva" company (28.3.1999);

29. "Motins" (7.4.1999);

30. "Izolacija" (7.4.1999);

31. "Novokabel" (7.4.1999);

32. Trade company "Bazar" (7.4.1999);

33. "Zvezda" company (20-21.4.1999);

34. "Jugosped" company (20-21.4.1999);

35. "Stampa komerc" (20-21.4.1999);

Sremska Mitrovica:

36. "Dijana" shoe factory;

Kula:

37. "Istra" fittings factory (24.3.1999);

Bogojevo:

38. The port of Bogojevo;

Sabac:

39. Joint company "Mikromotor" (10.5.1999);

40. Storage house of "Agrocop" (22.5.1999);

Leskovac:

41. "Zdravlje" pharmaceutical plant (25.3.1999);

Aleksinac:

42. "Agrokolonijal" firm (5.4.1999);

43. "Empa" company (5.4.1999);

Cacak:

44. "Sloboda" home electrical appliances factory
(26.3.-13.4.1999);

45. Thermo-technical appliances plant "Cer" (1-17.5.1999);

46. Technical and repair factory (1-15.5.1999);

47. "Hidrogradnja" company (1-10.5.1999);

48. Clothing factory "1. oktobar" (11.5.1999);

Nis:

49. "Din" tobacco factory (5.4.-12.5.1999);

50. "Elektronska industrija" factory;

51. "Jastrebac" machine industry;

52. "Masinska industrija" machine plant;

53. Facilities of the "Beograd" rail company in Nis;

54. Construction material depot "Ogrev Invest";

55. General merchandise depot "Kopaonik" (19.4.1999);

56. Production line of the tobacco factory "Nis"
(5.4.-12.5.1999);

57. "Elektrotehna" warehouse;

58. Food storage facility "Fidelinka";

59. Facilities of the machine industry in Nis (24.4.1999);

60. Office building of the company "So Produkt" (24.4.1999);

61. "Proplanak" (24.4.1999);

62. "Elektro mang" company (24.4.1999);

63. "Elektro mehanika" company (24.4.1999);
  64. "Frank komerc" firm (24.4.1999);
  65. "Nis auto" (25.4.1999);
  66. Holding company "Nana" (25.4.1999);
  67. Holding company "Uzor" (25.4.1999);
  68. "Birostroj" (25.4.1999);
  69. "Agropromet" (25.4.1999);
  70. Facilities of the pharmaceutical company "Velafarm";
  71. "Feroks" company (12.5.1999);
  72. "Nis elektro" (12.5.1999);
- Kragujevac:
73. "Zastava" car factory, raised to the ground (9-12.4.1999);
- Krusevac:
74. "14 Oktobar" machine factory (12 & 15.4.1999);
  75. "Trayal" tire factory (14.5.1999);
- Kursumlija:
76. Production line of the metal factory "Metalac" (20.4.1999);
- Valjevo:
77. "Krusik" holding corporation (14.4.-11.5.1999);
- Pozega:
78. "Prvi partizan - Lola Gama" factory (18.4.1999);
- Jagodina:
79. "Juhor" meat processing plant (15.5.1999);
- Vranje:
80. "Div" cigarette factory (2 & 5.4.1999);
  81. "Nova Jugoslavija" printers (5.4.1999);
  82. Furniture factor "Simpo";
  83. Textile industry "Jumko";
- Raska:
84. Wood-processing complex "27. November";
- Novi Pazar:

85. "Polet" company (24.4.1999);

86. Holding company "Jugotrans" (24.4.1999);

87. Holding company "Vojin Pavlovic" (24.4.1999);

Kosijerac:

88. Public enterprise "Srbija Sume" (12.5.1999);

Lucani:

89. "Milan Blagojevic" chemical plant (5.4.-25.4.1999);

Klina:

90. "Volujak" mine (19.4.1999);

Pristina:

91. Plastics factory "Plastika" (25.3.-14.4.1999);

92. Cotton yarn factory;

93. Shock-absorber factory;

94. Surface coal mine "Belacevac" (11.4.-4.5.1999);

95. "Magistrala" company (12.4.1999);

96. Strip mine "Dobro Selo" in Obilic (4.5.1999);

Pec:

97. Facilities of the Pec Brewery (21.5.1999);

98. Facilities of the automobile spare parts plant "Zastava-Ramiz Sadiku" (21.5. & 2.6.1999);

99. Construction company "Ramiz Sadiku" (6.4.1999);

100. Facilities of the wood processing plant (21.5.1999);

101. Vehicle park of the transport company "Sloga prevoz" (21.5.1999);

Prizren:

102. Cement plant "Betonjerka" (6.4.1999);

103. Private firm "Limit-Duga" (8.4.1999);

104. "Sar - proizvodi" company (2.5.1999);

105. Kosovo vino" wine factory (6-12.5.1999);

106. "Famina - Trepca" state enterprise (13.5.1999);

107. "Printeks" company (13.5.1999);

Urosevac:

International Action Center

39 West 14th St., #206, New York, NY 10011 (212) 633-6646 fax: (212) 633-2889
<http://www.iacenter.org> email: iacenter@iacenter.org

For immediate release
October 4, 1999

TO INDICT NATO FOR WAR CRIMES AGAINST YUGOSLAVIA IAC ANNOUNCES HEARINGS ALREADY PLANNED IN 8 COUNTRIES, 25 CITIES

Speaking for the Independent Commission of Inquiry to Investigate U.S./NATO War Crimes Against the People of Yugoslavia, International Action Center co-coordinator Sara Flounders said Oct. 1 that organizations supporting her group's initiative "were already planning to hold hearings in eight countries and 25 cities."

IAC founder—former U.S. Attorney General Ramsey Clark—will be the key speaker at some of these hearings. Clark prepared the "complaint" against the principal NATO heads of states and militaries responsible for the war and its consequences.

"The hearings follow the work we started on July 31-Aug. 1 here in New York when 700 people attended the first hearing of the commission," said Flounders. "This initial hearing raised the charges against NATO and especially the U.S. government for instigating the war and committing other war crimes. We have now gathered a substantial amount of additional evidence to substantiate the charges, including admissions by NATO commanders that they purposely chose civilian targets in Serbia to bring pressure on Belgrade."

Flounders said that hearings scheduled in October in Novi Sad, Yugoslavia, in Oslo, Norway and in Berlin, Germany would gather more first-hand accounts of NATO war crimes. But she emphasized that the hearings "were not just to gather evidence, but to bring before an ever greater public the truth about NATO's aggression against a small Balkan state. This truth has been hidden by the close collaboration between the corporate media and the government in each of the NATO countries."

She said meetings are also set for Atlanta and Athens, Ga.; Milwaukee and Madison, Wisc. in October; and for Los Angeles, San Francisco, Detroit and Washington in November, along with others in U.S. cities. In Europe groups are bringing charges against their own governments at hearings in Norway, Germany, Austria and Italy, among others.

"This is only the beginning," Flounders said. "We expect there to be other hearings not only in NATO countries but in other places such as Eastern Europe and Asia where there is concern about NATO aggression."

The commission plans to hold a culminating tribunal in New York in March 2000, she said. This is the year anniversary of the bombing attack that opened the hot war against Yugoslavia.

"We will gather evidence from all these hearings worldwide and bring them before a tribunal here," Flounders said.

Grieks 'tribunaal' veroordeelt Clinton

Bill Clinton brengt aanstaande zaterdag een tweedaags bezoek aan Athene, maar de Grieken hebben hun oordeel over de Amerikaanse president al klaar.

Gy

Door F. G. VAN HASSELD
ATHENE, 9 NOV. Het 'volkstri-
bunaal' tegen president Clinton is
gisteravond op het centrale Plein
van de Grondwet in Athene on-
danks de regen doorgegaan. Het
was georganiseerd door 137
Griekse toneelspelers. „Alleen een
zondvloed kan ons verdrijven”,
riep Kostas Kazakos, die de voor-
zitter van het gerechtshof uitbeeld-
de. Het proces richtte zich mede
tegen alle leiders die de NAVO-
bombardementen op Joegoslavië
hadden gesteund, inclusief pre-
mier Kok.

Enkele duizenden woonden het
proces bij en onderbraken de pro-
cedure met spreekwoorden 'Clinton,
moordenaar van de Balkan' en

'Amerikanen, moordenaars van
volken'. De acteur die voor verdedi-
ger speelde en 'voorzitter' Kaza-
kos een 'pro-Servische opstelling'
verweet, veroorzaakte lachsalvo's.
Het vonnis luidde dat alle beklag-
den schuldig werden bevonden, en
dat ze „aan de verontwaardiging
der volkeren en aan het oordeel der
geschiedenis” werden uitgeleverd.

Daarna kwam het meer essen-
tiële deel van de betoging. Een in-
middels toegenomen groep men-
sen - de regen was opgehouden -
waarvan communisten het leeu-
wendeel vormden, trok naar de
Amerikaanse ambassade om daar
het vonnis te overhandigen. Bij het
zwaar beschermde gebouw kwam
het niet tot incidenten, hoewel de
menigte nog lang kreten bleef sla-
ken. Het was een voorproefje van
wat er later deze week gaat gebeu-
ren, en vooral zaterdag, de dag dat
Clinton en zijn echtgenote, doch-
ter en schoonmoeder aankomen.
Er zijn voor die middag drie grote
protestbetogingen georganiseerd -
de eenheid bij links is ver te zoeken
- die alle bij de ambassade zullen
samenkomen.

De Griekse regering heeft laten
weten, de protestmarsen tot aan de
ambassade te zullen toestaan. Van
Amerikaanse zijde zijn hiertegen
bezwaren geuit, en gisteren liepen
geruchten dat het bezoek om deze
reden zou worden afgelast. Er had-
den al twee kleine terroristische
aanslagen op Amerikaanse doelen
plaatsgevonden. Het gebouw van
de Grieks-Amerikaanse Unie, in
het centrum, werd onder het wak-
kend oog van de politie beschoten
door een nieuwe organisatie, 'An-
ti-Kapitalistische Actie'.

Maar het leeuwendeel van de spe-
culaties gaat uit naar de oudste en
meest beruchte organisatie, de
'Zeventiende November', die al
sinds 1975 opereert en 22 slachtof-
fers heeft gemaakt, onder wie vier
Amerikanen. Twee dagen voor het
bezoek van president Bush in 1992
kwam zij ook in actie, overigens
met een aanslag op een Turkse di-
plomaat. De laatste tijd laat zij
weinig van zich horen.

Een artikel in de *Washington
Post* heeft vorige week olie gegooit
op het vuur van de moeizame
Grieks-Amerikaanse betrekkin-

gen. Het suggereerde dat er con-
necties moesten bestaan tussen de
Zeventiende November en de soci-
alistische regeringspartij, die zou-
den dateren uit de periode van de
kolonelsdictatuur, toen op 17 no-
vember de opstand op de politech-
nische hogeschool tot een hoogtep-
punt kwam, de datum waarnaar
ook de terroristische beweging is
genoemd. Een voormalige hoge
ambtenaar van het Griekse minis-
terie van Orde wordt in het artikel
geciteerd met de opmerking: „Als
de Griekse regeringen de Zeven-
tiende November wilden oprollen,
dan was dit al gebeurd.”

Zowel de Amerikaanse rege-
ringswoordvoerder als de Ameri-
kaanse ambassadeur in Athene,
Burns, heeft zich van de publicatie
gedistantieerd, maar men kan zich
hier niet aan de indruk onttrekken
dat zij van boven is geïnspireerd, al
was het alleen om de kwestie van
de terreur tot hoofdmoot van de
besprekingen in Athene te maken.
Waarschijnlijk komt het van Ame-
rikaanse zijde ook tot een her-
nieuwde waarschuwing aan Ame-
rikaanse toeristen, extra op te pas-

sen tijdens het bezoek dat al voor
de Kosovo-acties was geprojec-
teerd. Clinton doet Griekenland
aan op weg naar de topconferentie
van de Organisatie voor Veiligheid
en Samenwerking in Europa, die
begin volgende week in Istanbul
wordt gehouden. Daarna volgt een
bezoek aan Turkije.

Achtduizend Griekse politie-
mannen en een ongekend aantal
Amerikaanse veiligheidsfunctio-
narissen zijn nu al bezig, de stad en
vooral het vliegveld, uit te kam-
men. De Amerikanen hebben, tot
grote verontwaardiging van het
Griekse publiek, zowel het presi-
dentiële paleis als de ambtswoning
van de premier geïnspecteerd.

Zowel programma als agenda
van het bezoek wordt geheim ge-
houden. Zeker is dat Clinton het
parlement niet zal toespreken,
maar zich rechtstreeks tot de Grie-
ken zal richten in een toespraak in
het Concertgebouw, op honderd
passen van de ambassade. Het idee
dat hij deze toespraak zou houden
op de Pnyx - de heuvel waar in de
oudheid 'de democratie werd ge-
boren' - heeft men laten varen.

Tijdens een protest in Athene tegen de komst aanstaande zaterdag van de Amerikaanse president Clinton houdt een demonstrant een exemplaar van de Amerikaanse 'Stars and Stripes' omhoog waarvan de gebruikelijke sterren door hakenkruisen zijn vervangen. (Foto Reuters)

Am Vorabend des Tribunalauftakts

Themenabend mit Dokumentarfilmen zu Kriegsstrategien des
Westens im NATO-Angriffskrieg auf Jugoslawien in der
Humboldtuniversität zu Berlin am
29. Oktober 99, 20 Uhr, Eintritt frei.
Eine Videoveranstaltung im Kinosaal der Universität
veranstaltet von den „Müttern gegen den Krieg“.

1. Teil: „Krieg ohne Tote“, eine Dokumentation der US-amerikanischen Strategien.
Eine Artesendung von Natalie Borges, ausgestrahlt
am 18.6.99, 40 Minuten
2. Teil: „Bomben auf Chemiewerke“, eine Dokumentation des verdeckten
chemischen Angriffskrieges der Zielplaner. Ein Film von Sascha Adamek im
Auftrag des ORB und des Südwestfunks, ausgestrahlt
am 20. September 99, Dauer 40 Minuten.
3. Teil: „Planet E“, ein Film des Kanals Phoenix zu den handelspolitischen Inter-
essen des Westens an der „Kolonialisierung“ Jugoslawiens,
Dauer 30 Minuten.

Die Filme sind als Kopie ausleihbar für private Veranstaltungen, die zur Unter-
stützung einer Diskussion der NATO-Strategien dienen soll. Info: „Mütter gegen
den Krieg Berlin“, Fon/Fax 030/432 86 99, Ursula Peters.

20-6-99

CHARGES FOR THE HAGUE AGAINST THE NATO LEADERS - ONE OF THE
INDICTMENTS
Part 3
June 29, 1999

BACK

CIVILIAN VICTIMS AND DEVASTATION IN NATO AGGRESSION ON YUGOSLAVIA
(April 23, 1999)

OVERVIEW OF DESTRUCTION OF CIVILIAN TARGETS ON THE TERRITORY OF
THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA AS A RESULT OF BARBARIC AND CRIMINAL
AGGRESSION BY NATO, FROM 24 MARCH TO 19 APRIL 1999

CIVILIAN CASUALTIES

From the onset of NATO aggression against our country up to 19 April 1999, the North Atlantic Alliance made over 7,000 criminal attacks against the territory of the Federal Republic of Yugoslavia. 700 warplanes, of which 530 combat planes, were used; more than 2000 cruise missiles were launched and over 6,000 tons of explosives were dropped. About 500 civilians were killed and more than 4,000 sustained serious injuries e.g.: in Kursumlija: 13 dead and 25 wounded; in Pancevo: 2 dead and 4

wounded; in Cacak: one dead and 7 wounded; in Kragujevac: over 120 workers were wounded during an attack on the car factory "Zastava"; in Vranje: two dead and 23 wounded; in Aleksinac: 12 dead and more than 40 wounded; in Nagavac village, Orahovac municipality: 11 dead and 5 wounded; in Pristina: 10 dead and 8 wounded; Grdelicka gorge: 55 killed and 16 wounded; attack on two refugee columns, with four cruise missiles, on the Djakovica-Prizren road: 75 killed and 100 wounded, of whom 26 critically; in the village of Srbica: 10 killed, among whom 7 children; Belgrade suburb of Batajnica: a three year old girl was killed, and five civilians wounded.

Three million children are endangered in our country as a result of war and bombardment by NATO criminals. After these barbarian attacks hundreds of thousands citizens have been exposed to poisonous gasses which can have a lasting consequences on the health of the entire population and the environment. After the demolition of the Petrovaradin bridge, Novi Sad and Petrovaradin were cut of water supply (600 000 citizens) since the main and city pipeline was constructed into the bridge. About one million citizens in our country are short of water supply due to the bombardment of NATO aggressors.

About 500 000 workers became jobless due to the total destruction of industrial facilities all around the country. Two million citizens have no means for living and cannot ensure the minimum for existence.

Overall material damage is enormous. Preliminary estimates indicate that barbaric air strikes of the neo-fascist NATO alliance, since the beginning of the unprovoked aggression on the SR of Yugoslavia, on industrial, commercial and civil facilities and structures throughout our peace-loving country, have incurred damages in excess of 10 billion dollars. In the territory of the northern province of Vojvodine alone, damages have been estimated in excess of 3,5 billion dollars.

TRAFFIC

The road and railway networks, especially road and rail bridges, most of which were destroyed or damaged beyond repair, suffered extensive destruction. The targets of attacks were such communications as: 1. BRIDGES (11 DESTROYED AND 13 DAMAGED): 1. The Varadin Bridge over the Danube was destroyed (on 1 April 1999); 2. The "Sloboda" (Freedom) Bridge over the Danube was destroyed (on 4 April 1999); 3. The "Mladosti" (Youth) Bridge over the Danube, connecting Backa Palanka with Ilok, was damaged (on 4 April 1999); 4. The new railway bridge over the Danube connecting Bogojevo and Erdut was damaged (on 5 April 1999); 5. The road bridge over the Danube, connecting Bogojevo with Erdut was damaged (on 5 April 1999); 6. The bridge over the Danube along the Beograd-Novi Sad road, near Beska, Indjija municipality, was damaged (on 1 April 1999); 7. The road bridge along the Magura Belacevac road, 15 kilometres from Pristina, suffered extensive damage.

Ein Sieg mit hohem Preis

Erleichterung macht sich breit. Präsident Milošević hat eingelenkt. Nicht aus Einsicht, sondern weil er den innerstaatlichen Kampf gegen die Separatisten des Kosovo bereits gewonnen hat und weil ihm massiv mit militärischer Gewalt gedroht wurde.

Wie bereits in Bosnien, so hat sich auch im Kosovo die Wahl der Waffen als wirksam erwiesen. Die Erkenntnis aus beiden Konflikten lautet: je massiver und glaubwürdiger die Androhung militärischer Gewalt, desto wahrscheinlicher ein Einlenken der Gegenseite. Doch bedingt die Drohung mit Gewalt als Ultima ratio auch die Bereitschaft zu ihrer Anwendung. Und

■ Milošević wurde bezwungen, das Völkerrecht wurde beschädigt

die hätte im Kosovo nicht nur eine militärische Auseinandersetzung bedeutet, sondern auch das Risiko unkalkulierbarer Ausweitung. Es ist zudem nicht erwiesen, daß damit die Situation in der Region dauerhaft befriedet worden wäre.

Nun sind beides Vorbehalte, die auch zu Beginn des Bosnien-Einsatzes geäußert wurden und sich inzwischen als unbegründet herausstellten. Doch einem Kosovo-Einsatz hätte der Makel angehaftet, keine völkerrechtliche Grundlage gehabt zu haben. Der Wille zum Eingreifen war zwar in der eklatanten Verletzung der Menschenrechte begründet, jedoch nicht durch die

Normen der Staatengemeinschaft legitimiert. Der angedrohte Einsatz stand sogar im Widerspruch zu diesen Normen, weil die Nato bereit war, den Willen einzelner Staaten zu übergehen.

Menschenrecht läßt sich jedoch zwischen den Staaten nur über das Völkerrecht durchsetzen. Sonst wird der universale Anspruch selbst despotisch, er kann sich allenfalls in die vage Hoffnung retten, daß der Neinsager doch noch Einsicht zeigen wird. Darauf zu setzen ist riskant. Wer dieses Risiko nicht eingehen will, tut gut daran, eine europäische Sicherheitsstruktur aufzubauen, die ein frühzeitiges effek-

tives Eingreifen auf einer niedrigeren Stufe ermöglicht. Die Außen- und Sicherheitspolitik der beteiligten Staaten muß dazu nicht unbedingt eine gemeinsame werden, aber sie muß ein gewisses Maß an Gemeinsamkeiten aufweisen. Wenn die Tatsache einer überwiegend sozialdemokratisch regierten Europäischen Union eine außenpolitische Bedeutung hat, dann in dieser Aufgabe. Es sollte nicht mehr vorkommen müssen, daß ein sozialdemokratischer Kanzler und sein grüner Außenminister einem Militäreinsatz ohne UN-Mandat ihre Zustimmung erteilen.

Dieter Rulff

Kommentar

14.10.98

De Veiligheidsraad

Juridische problemen in verband met toestemming aan en controle op militaire onderaannemers

Pieter Kooijmans

'Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan' was een veelgebezigde uitdrukking van de enige jaren geleden overleden Nederlandse politicus Jan de Koning. Met die uitdrukking zou men ook het aan mij toegewezen thema kunnen omschrijven. Het zijn de politici die bepalen wat moet; voor de jurist blijft dan de vraag gereserveerd om na te gaan óf het kan en, indien mogelijk, het politieke besluit juridisch te omkaderen ofwel, om het politieke jargon dan maar weer te gebruiken, van randvoorwaarden te voorzien. Dat kan echter niet geschieden, als we ons niet eerst afvragen hoe het komt dat het eerste gedeelte van de uitdrukking, nl. 'als het niet kan zoals het moet' zich voordoet. Hoe komt het dat het uitbesteden van bepaalde taken, vooral en met name militaire taken, door de Veiligheidsraad aan derden (onder welk begrip ik zowel vat 'coalitions of the able and the willing', regionale organisaties in de zin van Hoofdstuk VIII van het Handvest als andersoortige internationale organisaties als bijvoorbeeld de NAVO) nodig – een politiek moeten – is geworden? Want als dit uitbesteden, dit 'subcontracten' niet als iets oneigenlijks, als iets dat 'eigenlijk niet zou moeten', zou worden ervaren, zou het niet als afzonderlijk onderwerp op de agenda van deze studiedag hebben gestaan.

Dat dit uitbesteden iets oneigenlijks is lijkt besloten te liggen in de structuur van het Handvest, dat uitgaat van een gecentraliseerd systeem van veiligheidshandhaving. Dat was niet een vanzelfsprekende zaak. Niemand minder dan Winston Churchill was voorstander van een geheel van regionale stelsels, die als eersten verantwoordelijkheid voor de handhaving van vrede en veiligheid zouden

moeten dragen waarbij de mondiale organisatie een soort terugval positie zou moeten vervullen. Deze opvatting stuitte op verzet van de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken Cordell Hull, die vreesde dat de Verenigde Staten zich – evenals dat in het interbellum feitelijk het geval was geweest – dan behaaglijk op het Westelijk Halfrond zou kunnen terugtrekken, zonder verantwoordelijkheid te nemen voor de veiligheid in de rest van de wereld.¹

Hull's standpunt zegevierde in de Dumbarton Oaks proposals, de voorstellen van de Grote Vier voor een na-oorlogse wereldorganisatie. Gekozen werd voor een centralistische benadering met een vrijwel exclusieve competentie van de Veiligheidsraad terzake van internationale vrede en veiligheid. Slechts door de druk van de Latijns-Amerikaanse staten kreeg de rol van regionale organisaties bij de handhaving van vrede en veiligheid iets meer accent². De Amerikaanse senator Vandenberg, die dit Latijns-Amerikaans optreden steunde, sprak de – achteraf gezien profetische – woorden: 'We weld these regional king-links into the global chain'.³

Leidend beginsel bleef evenwel de centrale rol van de Veiligheidsraad, bevoegd tot het nemen van bindende besluiten, inbegrepen het gebruik van gewapend geweld, en exclusief verantwoordelijk voor het ten uitvoer leggen van die besluiten. Indien het besluit militaire acties betrof, zou de Veiligheidsraad deze op eigen gezag kunnen uitvoeren middels de strijdkrachten, hem ter beschikking gesteld krachtens de zgn. 'speciale overeenkomsten' van art. 43. Zulk een operatie zou onder de strategische leiding staan van het Militair Staf Comité.

NAVO zal steeds weer elk verzoek van de kant van de VN op de eigen merites willen beoordelen. Ik herhaal dat het concept van zowel de IFOR als de SFOR uitgewerkt is buiten het VN-hoofdkwartier; en dat geldt ook voor de hele formulering van het mandaat. Hetzelfde kan gezegd worden van de operatie Alba zoals die op dit moment in Albanië aan de gang is. De 'political guidance', zoals dat altijd zo mooi heet in VN jargon, ligt dus in deze situaties niet bij de Veiligheidsraad, maar ligt als het gaat om de situatie in Bosnië-Herzegovina, bij de Noord Atlantische Raad. Wat we ook heel vaak zien, is dat een land zich opwerpt als 'lead nation', graag het politieke initiatief naar zich toe trekt, de politieke impasse doorbreekt, en bovendien bereid is om na te denken over de modaliteiten van het optreden van de troepenmacht.

Conclusie

Ik heb een aantal hoofdlijnen proberen te schetsen, en heel kort vat ik ze nog even samen. Ik denk dat we ons wat de toekomstige mogelijkheden van de VN betreft op het gebied van het bewaren van internationale vrede en veiligheid, geen overtrokken verwachtingen moeten stellen. De rol van de VN zal in de toekomst beperkt blijven, zoals die eigenlijk in de afgelopen jaren altijd beperkt is geweest. De lidstaten van de VN zijn wat mij betreft slechts geïnteresseerd in een verdere toepassing van het traditionele 'peace-keeping'-concept in VN-verband. De bereidheid tot versterking van het traditionele peacekeeping systeem beperkt zich tot een marginale versterking van de VN, langs de lijnen die ik heb aangegeven: een verdere uitbouw van het 'UN Stand-by Arrangements System', de 'High Readiness Brigade' en de mobiele hoofdkwartieren. Tegelijkertijd zien we op het nationale niveau de politieke noodzaak en de bereidheid om te komen tot het aanscherpen van de randvoorwaarden voor het ter beschikking stellen van nationale contingenten voor deelneming aan peacekeeping operaties. Het kernelement daarbij is natuurlijk het concept nationaal belang, en de vraag in hoeverre wij

als afzonderlijke lidstaten bereid zijn om onze militairen aan risico's bloot te stellen.

Er zijn wat mij betreft, met het oog op de toekomst, extra voorzieningen nodig inzake de veiligheid van de VN-blauwhelmen. Dat betekent dus dat het hoog tijd wordt een nadere invulling te geven aan de formulering van de 'non-use of force, except in self-defense' clause. De mogelijkheden van 'peace-enforcement' zullen slechts in uitzonderlijke gevallen worden toegepast. Niet gauw zal zich een situatie als de bezetting van Koeweit voordoen. Er zal sprake moeten zijn, ook in de toekomst, van humanitaire overwegingen, die de weg vrij maken voor autorisatie van 'peace-enforcement' operaties. En een andere optie die in dit verband van belang is, is dat 'peace-enforcement' kan worden toegestaan als het gaat om de implementatie van een vredesakkoord, en opnieuw wijs ik daarbij naar het Dayton peace agreement.

Een verder element zal nog zijn, dat het concept van 'subcontracting', dat ik eigenlijk al een beetje impliciet heb genoemd, het model voor de toekomst zal worden. Dat betekent dus het uitbesteden van militaire operaties aan regionale organisaties of 'coalitions of the willing', of afzonderlijke lidstaten. En ik hanteer de stelling dat ook al wordt er wel eens cynisch over gedaan, dat met de rol van onderaannemer helemaal niks mis is.

En verder voorzie ik dus in de lijn van het 'subcontracting' idee een verdere ontwikkeling van de verhouding tussen de VN en regionale organisaties, de VN en de NAVO in het bijzonder, en wellicht zelfs ook nog een verdere uitbouw van de relatie tussen de VN, de OVSE en andere regionale instellingen.

Drs. D.A. Leurdijk is verbonden aan Instituut 'Clingendael' te Den Haag.

We hoeven er niet over uit te weiden waarom het systeem verkrumelde voordat het tastbare vormen kon aannemen. De Koude Oorlog was daaraan debet; men kon slechts berustend vaststellen: die Verhältnisse sind nicht so. Maar toen – totaal onverwacht – bij de Noord-Koreaanse aanval op Zuid-Korea die Verhältnisse anders bleken te liggen en de Veiligheidsraad in de gelegenheid was op te treden, werd – overigens *avant la lettre* – onmiddellijk gebruik gemaakt van een zeer modern begrip, nl. uitbesteding aan een 'coalition of the able and the willing' rondom 'a lead-nation', de Verenigde Staten.⁴ Overigens werd de coalitie wel voorzien van het VN-embleem en zodoende werd het uiterlijk aanzien van een VN-operatie – politiek-psychologisch van geen gering belang – in ieder geval gewaarborgd.

Korea was in alle opzichten uniek en de Verenigde Naties paste zich bij de handhaving van vrede en veiligheid voor het overige via de in het Handvest niet voorziene constructie van de vrede bewarende operaties – 'discovered, just like penicillin', om Brian Urquhart te citeren – aan de heersende politieke situatie aan. Bij deze vredebewarende operaties werd echter de bepalende gedachte van het Handvest – primaire verantwoordelijkheid van de Veiligheidsraad zowel bij besluitvorming als bij uitvoering – geëerbiedigd. Alle vredebewarende operaties tot 1990 stonden onder VN-commando. Blauwhelmen werden per individueel land gerecruiteerd; regionale of andersoortige organisaties speelden slechts zeer zijdelings – de OAS vormt in dit opzicht enigermate een uitzondering⁵ – een rol in VN-verband.

De ineenstorting van het Sovjet-imperium en het daarmee gepaard gaande einde van de Koude Oorlog luidde een nieuw tijdperk in dat in zekere zin een terugkeer naar de gedachtenwereld van San Francisco mogelijk maakte. Die terugkeer vond echter niet plaats. Geen enkele lidstaat toonde ook maar de geringste interesse in het sluiten van speciale overeenkomsten krachtens art. 43 Hv. Een poging van de Sovjet-Unie om tijdens de Golf-crisis het Militaire Stafcomité een rol te laten

spelen, leidde tot niets. Het gezelschap bleef een even stoffig bestaan leiden als in de 40 voorafgaande jaren.

Na de agressie van Irak jegens Koeweit – door de Veiligheidsraad zeer behoedzaam geen agressie genoemd⁶ – trad de Raad voor de eerste maal sinds Korea slagvaardig en daadkrachtig op tegen de uitoefening van naakt geweld. De vraag was evenwel hoe, bij een ineffectief blijven van de onder art. 41 Hv genomen niet-gewelddadige dwangmaatregelen, het geschut van art. 42 in stelling kon worden gebracht. Evenals in 1950 bij Korea bracht uitbesteding aan een coalition of the able and the willing rondom een lead-nation uitkomst, zij het dat in dit geval niet eens het VN-embleem aan de expeditiemacht werd gehecht. De uitkomst van Operation Desert Storm werd politiek allerwegen als een succes geroemd, maar ten aanzien van de gekozen middelen begon de twijfel te knagen. Over Res. 678 zijn pagina's vol geschreven en ik ga daar thans niet op in. Maar het feit dat we hier te maken hebben met een door de Veiligheidsraad gemachtigde operatie kan niet anders dan betekenen dat de Raad de uiteindelijke en hoogste verantwoordelijkheid behoudt voor wat er gebeurt ook na het verstrekken van die machtiging. De Raad kan wel de uitvoering van taken delegeren doch niet zijn op het Handvest berustende verantwoordelijkheid zelf. Doch dat laatste is exact wat gebeurde. De coalitie bracht – in weerwil van het in operationeel paragraaf 4 van Res. 678 gedane verzoek⁷ – geen rapport uit over de operatie (met uitzondering van één A-kaartje); de Raad kwam niet eens bijeen terzake van het verloop van de gebeurtenissen en pakte de draad pas weer op toen de gewapende strijd beslecht was. Kan het eigenlijk wel zo, ook al moest het in het onderhavige geval misschien wel zo?

Reeds eerder heb ik gesteld,⁸ en ik blijf die opvatting toegedaan, dat gezien de ruime discretionaire bevoegdheden die de Veiligheidsraad door het Handvest zijn toegekend ter handhaving van vrede en veiligheid, de Raad, gesteld voor de keuze om werkloos toe te zien bij een verstoring van die vrede van-

wege het niet voorhanden zijn van de in het Handvest voorziene middelen dan wel op te treden met gebruikmaking van andere, onorthodoxe middelen, de tweede weg moet kiezen gezien zijn primaire verantwoordelijkheid. Als het niet kan zoals het (volgens het Handvest) moet, dan moet het maar zoals het kan. Voor die verantwoordelijkheid mag men niet op instrumentele gronden weglopen. Maar als dan vervolgens die verantwoordelijkheid toch wegsijpelt, omdat door de Raad de voortgezette verantwoordelijkheid niet kan worden waargemaakt, dan is er iets goed mis. Het door het Handvest niet uitgesloten, ja bij gebrek aan alternatieven zelfs voorgeschreven instrument, gaat zich dan vervolgens tegen datzelfde Handvest richten en dreigt het om zeep te brengen. Legitimiteit dreigt te worden ingeruild voor effectiviteit in plaats dat beide elkaar versterken.

Laat ik een voorbeeld geven: onvoldoende informatieverschaffing aan de Raad – gelijk het geval was bij Desert Storm – kan via een periodieke rapportageplicht worden ondervangen, zoals dat onder meer geschied is bij de resolutie, die IFOR in december 1995 machtigde toezicht te houden op de naleving van de Dayton-akkoorden.⁹ 'No authority without accountability'. Maar dan moet die accountability wel ergens toe kunnen leiden; de Veiligheidsraad moet indien hij tot de conclusie komt dat de operatie niet wordt uitgevoerd krachtens het verstrekte mandaat, maatregelen kunnen treffen. Bij Desert Storm was dat niet het geval. De in Res. 678 verstrekte machtiging was niet aan een termijn gebonden en behoefde derhalve geen verlenging en aangezien de lead-nation een permanent lid van de Veiligheidsraad was, kon een resolutie van de Raad die beëindiging van de operatie zou gelasten door een veto van die lead-nation worden getroffen (het zgn. reverse veto). Daarmee was niet alleen de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de door de Raad getroffen maatregel weggedelegeerd (daarmee moet men op straks te noemen gronden vrede hebben), doch ook de ultieme verantwoordelijkheid voor de maatregel zelf. En dat staat op gespannen voet met het Handvest. Zo kan het niet, ook niet als het moet.

Nu is het natuurlijk zo dat een actie op grond van art. 42 een uitzondering blijft en dat er bij het veel meer voorkomende verschijnsel van de vredebewarende operaties altijd een termijn zal zijn gegeven, na afloop waarvan de Veiligheidsraad tot verlenging moet beslissen. Zelfs bij uitbesteding (en daarvan is in toenemende mate bij de hybride vredesoperaties van het type van de tweede generatie die – al dan niet partieel – onder Hoofdstuk VII plaatshebben) kan de Veiligheidsraad in ieder geval zijn verantwoordelijkheid op dat moment waarmaken.

Dat er in toenemende mate van uitbesteding gebruik moet worden gemaakt is niet alleen een gevolg van het overbelast zijn van de VN en het toenemend aantal gevallen waarin tot het instellen van vredebewarende operaties wordt overgegaan. Het heeft veeleer te maken met het karakter van die operaties waarbij tegenwoordig veelal een geweldsoptie wordt opengehouden. Het uitvoeren van die optie verdraagt zich slecht met de taak van de met een blauwe helm uitgeruste vredessoldaat, ook al moest dat beeld de laatste jaren reeds herhaaldelijk worden bijgesteld (bijv. als gevolg van de machtiging van UNPROFOR tot geweldgebruik niet alleen ter zelfverdediging in de safe areas resolutie (Res. 836 van 3 juni 1993).

Het uitvoeren van het dwangelement, dat in de desbetreffende resoluties is opgenomen, veelal doch niet noodzakelijkerwijs ter ondersteuning en effectuering van eerder genomen sancties van een niet-militair karakter, de zgn. art. 41 1/2 resoluties, wordt uitbesteed aan de lidstaten afzonderlijk dan wel aan een aantal hunner. Een bekend voorbeeld is het optreden van de NAVO in het voormalige Joegoslavië vóór de Dayton-akkoorden. Het *multilaterale* optreden van de VN wordt ondersteund door het *multinationale* optreden van een groep lidstaten.¹⁰

Dat voor deze formule gekozen is, behoeft op zichzelf geen verwondering te wekken. Niet alleen dat de VN zelf niet over de middelen beschikt om dat geweldselement waar en daarmee geloofwaardig te maken en dus wel een beroep móet doen op nationale of multi-

nationale formaties, de lidstaten zijn ook niet bereid om dit soort beslissingen die van cruciale betekenis zijn voor hun nationale, *niet* aan de VN ter beschikking gestelde, strijdkrachten te delegeren aan een organisatie die daarvoor niet is uitgerust en op wier besluitvorming men geen doorslaggevende invloed heeft. Doch de gekozen constructie heeft, zoals in Somalië en het voormalig Joegoslavië gebleken is, ook zijn inherente gebreken. Vanuit het Handvest gezien volstrekt terecht, wilde de Secretaris-Generaal, belast met de uitvoering van de *multilaterale* operatie (in Bosnië op de grond), althans een medebeslissende stem hebben bij de eventuele inzet van het *multinationale* geweldselement (in Bosnië vanuit de lucht). De inzet van het multi-nationale geweldsmiddel kan immers interfereren met de multilaterale operatie.

De gevonden oplossing van een dubbele sleutel oplossing (waarbij de geweldsoptie slechts kan worden gekozen met instemming van zowel de multilateraal als de multinationaal verantwoordelijke instantie) is echter ten koste gegaan van de effectiviteit en daarmee ook van de geloofwaardigheid van de operatie. En de gevolgen van het uitbesteden aan één enkele lead-nation van een geweldsintermezzo in de overigens multilaterale operatie in Somalië (onder de achteraf zeer cynisch gebleken leuze van 'Restore Hope') bleek rondweg desastreus.

Hoe doorbreken we de quadratuur van de cirkel?

Het is in dit verband interessant te kijken naar de voor Haïti gekozen formule en de door de Verenigde Staten, de uiteindelijke lead-nation, gekozen opstelling. De VS had eenzijdig kunnen ingrijpen, al dan niet handelend op aansporing van de regionale organisatie (in dit geval de OAS) zoals het dat meer dan eens in de periode vóór 1990 had gedaan. In dit geval koos de VS, blijkbaar onder de sterke druk van de toenmalige VN-ambassadeur Madeleine Albright, voor de multi-laterale invalshoek van de VN in weerwil van alle twijfels die bestonden bij het State Depart-

ment en het Pentagon. De desbetreffende resolutie 940 van 31 juli 1994 kiest de volgende formulering: 'Acting under Chapter VII the Security Council authorizes Member States to form a *multinational* force under unified command and control and, in this framework, to use all necessary means to facilitate the departure from Haïti of the military leadership etc. on the understanding that the cost of implementing this *temporary* operation will be borne by the participating states'. In de resolutie zelf wordt de co-ordinatie van de operatie met de VN geregeld die na afloop de zaak moest overnemen. Zeer verhelderend zijn de opmerkingen die mevrouw Albright maakte ter toelichting op de door haar ingediende resolutie: 'The resolution before us meshes well with our policy – and that of the Council – of subjecting proposed new peace operations to rigorous review. Phase One builds on the precedent of Kuwait and Rwanda. Phase Two establishes a UN mission of modest size, with a clear and achievable mandate, operating in a relatively secure environment, with the consent of the government, for a finite period'.¹¹

Een voorbeeld van 'lessons learned'; geen gelijktijdige operatie van multilaterale en multinationale eenheden met de daaruit noodzakelijkerwijs voortvloeiende competentie conflicten doch eerst de *multinationale* peace-enforcement en daaropvolgend de *multilaterale* peace-keeping en peace-building.

Iedere situatie is natuurlijk uniek en er is daarom geen sjabloon te ontwerpen dat bij elk zich voordoend probleem kan worden gebruikt. Maar de hier gekozen formule heeft in ieder geval het voordeel dat de verantwoordelijkheden duidelijk liggen en dat er een zekere vorm van 'authority with accountability' in is voorzien. Een soortgelijke aanpak is gevolgd in de meest recente uitbesteding, de machtiging tot een multinationale operatie in Albanië bij Res. 1101 van 28 maart 1997, ook al staat de rol van de VN zelf daarbij veel minder centraal. Maar de door mevrouw Albright gekozen benadering – het zoeken van legitimatie door de Veiligheidsraad vooraf – is nog om een andere reden opmerkelijk. Staten –

met name grote mogendheden – zijn doorgaans alleen bereid militaire middelen in te zetten wanneer zij de overtuiging zijn toegedaan dat hun vitale belangen in het geding zijn dan wel om hun machtspositie uit te breiden of zeker te stellen. Tegen de uitbestedingsgedachte is wel aangevoerd dat de Verenigde Naties daarmee ongewild – of althans onbedoeld – deze hegemoniale tendensen versterkt, aangezien een lead-nation alleen maar bereid zal zijn deze taak op zich te nemen als zij daarmee haar positie kan versterken, althans denkt te kunnen behouden. Bij dit bezwaar, waarvan de gegrondheid niet zonder meer kan worden betwist, kunnen de volgende kanttekeningen worden gemaakt.

Dat militaire coalities, *ad hoc* dan wel binnen of onder leiding van bestaande organisaties (NAVO, ECOWAS) gevormd, en daarbinnen met name de lead-nations, alleen maar bereid zijn op te treden indien het politieke belang daarvan voor hen vaststaat, is duidelijk evenals het feit dat dat tot een selectief optreden kan leiden, waarbij bepaalde situaties waarbij géén hunner een direct belang heeft (Oost-Zaire), niet de aandacht verkrijgen, die ze eigenlijk zouden moeten krijgen: voor de VS heeft Haïti een andere prioriteit dan Oost-Zaire, zoals dat bij Rusland het geval is met Georgië of Nagorno-Karabakh. De vraag is evenwel of dat anders zou zijn als de VN wel over gecentraliseerde machtsmiddelen zou beschikken. Inzet daarvan is immers afhankelijk van politieke besluitvorming in de Veiligheidsraad en daar laten vooral de permanente leden zich ook in eerste instantie leiden door overwegingen van nationaal belang. Het feit dat de distributieve gerechtigheid niet optimaal functioneert binnen de VN mag te betreuren zijn, maar daaraan kan weinig worden gedaan.

Van meer belang is het bezwaar dat uitbesteding gemakkelijk kan leiden tot legitimatie *achteraf* van unilateraal optreden dat bepaald niet als belangeloos kan worden gekwalificeerd. Zeker als dit unilateraal optreden heeft plaatsgevonden door een permanent lid van de Veiligheidsraad, waardoor het niet kan worden afgekeurd, bestaat het risico dat de

Raad 'tries to make the best of it' en dit unilateraal optreden tot onderdeel maakt van een geautoriseerd optreden. Daarmee zou de Raad dekking achteraf verschaffen aan een op zich niet gelegitimeerd optreden. We hoeven daarbij niet alleen te denken aan operatie Turquoise in Rwanda, maar ook bijvoorbeeld aan de Ecowas-operatie in Liberia, die weliswaar niet werd gelegitimeerd als een VN multi-nationale operatie, doch bij VR presidentiële verklaring wel werd verwelkomd.¹²

Gezien de dominante positie die vele potentiële lead-nations in kleinere, veelal regionale, verbanden innemen is het gevaar van VN-legitimatie van hegemoniale tendensen bepaald niet denkbeeldig. Het is hiertegen dat voormalig Secretaris-Generaal Boutros-Boutros-Ghali, die in toenemende mate, zij het niet met volle overtuiging, zich uitsprak voor de noodzaak van uitbesteding, ernstig waarschuwde:

'The(se) methods of UN-regional cooperation must be improved. We must take care that new regionalism does not become an alternative to multilateralism. The resurgence of spheres of influence and resultant rekindling of old regional hostilities would deal a serious blow to collective security'.¹³

Het opvallende van de Albright-benadering in het geval van Haïti is dat het een legitimatie *vooraf* nastreeft en een vloeiende overgang van *multinationale* naar *multilaterale* actie. Dat daarbij politieke overwegingen een rol gespeeld hebben is van ondergeschikt belang. (In casu lijkt het politieke belang geweest te zijn dat een al te eigenmachtig optreden van de VS in de eigen regio een argument zou hebben opgeleverd voor Rusland om op eigen gezag orde op zaken te stellen in het Gemeenbest van Onafhankelijke Staten; *quod licet lovi licet bovi*).

Voor de jurist is het van belang dat Res. 940 een graadmeter lijkt op te leveren voor een min of meer verantwoorde benadering van het uitbestedingsconcept: een zo zorgvuldig mogelijk evenwicht tussen legitimiteit en effectiviteit. Want dat is waar het uiteindelijk om gaat: legitimiteit zonder effec-

tiviteit is een bot mes, effectiviteit zonder legitimiteit is een tweesnijdend zwaard: het brengt niet alleen degene om tegen wie het gericht is, doch ook de rechtsorde.

Er zijn voorstellen gedaan om het uitbestedingsconcept structureel meer aan te laten sluiten bij de structuur van het Handvest. Eén daarvan is het vermelden waard omdat zij afkomstig is van een Amerikaan, en niet de eerste de beste, nl. Thomas Pickering, ambassadeur bij de VN in de periode vlak na afloop van de Golfoorlog. Hij suggereerde het sluiten van art. 43 overeenkomsten tussen de VN en groepen van landen, erop wijzend dat dit uitdrukkelijk mogelijk wordt gemaakt door het derde lid van art. 43. Voorts wees hij erop dat art. 43 niet verlangt een automatische verplichting troepen te leveren als de Veiligheidsraad er om vraagt en dat het zwijgt over commando-structuren: the phrase 'on its call' does not necessarily mean 'at its direction'.¹⁴

Wat men hier ook van moge vinden, de realisering ervan zal in ieder geval nog jaren op zich laten wachten. En in ieder geval is ook dan de inherente spanning tussen uitbesteding en de structuur van het Handvest nog niet geheel overwonnen. For the time being blijft die spanning in volle omvang aanwezig. Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan. Of het tweede 'kan' zich inderdaad voordoet mag nooit een vraag worden die alleen op politieke gronden wordt beantwoord; het is allereerst – althans tenminste net zo zeer – een juridische kwestie.

P.H. Kooijmans is rechter bij het Internationaal Gerechtshof te Den Haag.

Noten:

1. Zie Anthony Clark Arend, 'The United Nations, Regional Organizations, and Military Operations: the Past and the Present', *Duke Journal of Comparative and International Law* 7 (1996), p. 6 vv.
2. Zie ook Ruth B. Russell, *A History of the United Nations Charter*, 1956, p. 688 vv.
3. Geciteerd door Alan K. Henrikson, 'The United Nations and Regional Organizations: 'King-Links' of a Global Chain'', *Duke Journal of Comparative and International Law*, 7 (1996), p. 43.
4. In Res. 83 (1950) van 27 juni 1950 richtte de Veiligheidsraad tot de Lidstaten de aanbeveling aan Zuid-Korea zodanige bijstand te verlenen 'as may be necessary to repel the armed attack and to restore international peace and security in the area', een duidelijke machtiging tot geweldgebruik derhalve. In zijn volgende resolutie (Res. 84 (1950) van 7 juli 1950) beval de Raad aan 'that all Members providing military forces and other assistance pursuant to the aforesaid S.C. resolution make such forces and other assistance available to a unified command under the United States of America'.
5. Zie bijv. Res. 144 (1960) van 19 juli 1960, waarin de Veiligheidsraad de leden van de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) om bijstand verzoekt bij het vinden van een vreedzame oplossing van de tussen Cuba en de Verenigde Staten gerezen spanningen.
6. Res. 660 (1990) van 2 augustus 1990 spreekt slechts van een 'breach of international peace and security as regards the Iraqi invasion of Kuwait'.
7. 'Requests the States concerned to keep the Security Council regularly informed on the progress of actions undertaken...'
8. Zie o.m. mijn 'De rol van de Verenigde Naties in de Golfoorlog', *Marineblad* 101 (1991), p. 404 vv.
9. Paragraaf 25 van Res. 1031 (1995) van 15 december 1995 luidt: 'Requests the Member States acting through or in co-operation with the organization referred to in Annex 1-A of the Peace Agreement (lees: NAVO) to report to the Council, through the appropriate channels and at least at monthly intervals, the first such report to be made not later than 10 days following the adoption of this resolution'.
10. Zie Res. 836 (1993) van 4 juni 1993 waarin de Veiligheidsraad besloot dat 'Member States, acting nationally or through regional organizations or arrangements (lees: NAVO), may take, under the authority of the Security Council and subject to close coordination with the Secretary-General and UNPROFOR, all necessary measures, through the use of airpower (multinationaal), in and around the safe areas in the Republic of Bosnia and Herzegovina, to support UNPROFOR (multilateraal) in the performance of its mandate'.
11. Geciteerd in Henrikson, noot 2, p. 56.
12. Presidentiële verklaring van 22 januari 1991: 'The Members of the Security Council commend the efforts made by the ECOWAS Heads of State and Government to promote peace and normalcy in Liberia'.
13. *New York Times*, 30 oktober 1994.
14. Zie Henrikson, noot 2, p. 67.

Is er recht naast, zelfs boven, het VN-Handvest?

Een speurtocht naar volkenrechtelijke beperkingen aan het functioneren en optreden van de Veiligheidsraad

Prof.mr. Nico Schrijver*

Deze bijdrage, geschreven ter ere van Professor Sybesma-Knol bij gelegenheid van haar afscheid, beoogt een antwoord te geven op een uitdagende vraag die mij is voorgelegd: 'Zijn er volkenrechtelijk beperkingen aan het functioneren en optreden van de VN-Veiligheidsraad'. En voordat ik enkele discussiestellingen zou willen pomen over de vraag of die er wel zijn, of zoals Kooijmans in een indringende vraag in het *Nederlands Juristen Blad* ooit eens opriep: 'Zwijgt het recht als de Veiligheidsraad spreekt?',¹ wil ik twee inhoudelijke opmerkingen vooraf maken.

Lockerbee

In de eerste plaats over het VN-Handvest. Dat is natuurlijk niet zo maar een verdrag. Het vertoont constitutionele trekken en in Artikel 103 wordt dan ook met zoveel woorden primaat over ander geldend volkenrecht geclaimd. In de Lockerbee-zaak is daar door het Hof uitvoerig op in gegaan. Zelf sta ik redelijk dicht bij wat men wellicht de 'constitutionele school' zou kunnen noemen, van Oscar Schachter en ook van Christopher Tomuschat, blijkend zijn zeer interessante bijdrage in het *Recueil des cours* van de Haagse Academie voor Internationaal Recht van enkele jaren geleden. Toch vind ik dat het VN-Handvest verre van het gehele *alfa et omega* van het volkenrecht bevat. Het onderwerp dat mij is voorgelegd beschouw ik dus als een legitiem onderwerp en benader ik als volgt: is er wel volkenrecht naast, wellicht boven, het VN-Handvest?

In de tweede plaats: het onderwerp is helemaal gerechtvaardigd als we de juridische

positie van de VN-Veiligheidsraad in gedachten roepen. Dat is geen juridisch, maar een politiek orgaan. Besluiten van de politieke organen van de Verenigde Naties, inclusief de Veiligheidsraad, kunnen onder omstandigheden wel zeker rechtsfuncties kunnen vervullen. Ze kunnen bestaand volkenrecht bevestigen, helpen bestendigen, interpreteren en toepassen. Resoluties van de Raad, zowel bindende als niet-bindende, kunnen onder omstandigheden ook het recht nader ontwikkelen en kunnen zelfs rechtscheppende functies vervullen, bijvoorbeeld betreffende bepaalde rechtsbeginselen, zoals het recht betreffende rassendiscriminatie of betreffende het rechtsbegrip 'bedreiging van de vrede'. Maar dat betekent niet dat het laatste woord over het geldend recht altijd van de Veiligheidsraad komt.²

Na deze twee inhoudelijke opmerkingen vooraf, wil ik nu zeven stellingen, meneer de voorzitter, in geschut brengen om aan te tonen dat er wel degelijk volkenrechtelijke beperkingen aan het optreden en functioneren van de VN-Veiligheidsraad kunnen zijn. Mijn eerste twee stellingen baseer ik expliciet op het Handvest. De overige ontleen ik meer aan het meer algemene moderne volkenrecht.

Zeven stellingen

Wat betreft de eerste, het beginsel van soevereiniteit, lezen we meteen in Artikel 2 onder het befaamde (of beter gezegd: beruchte) lid zeven zien de woorden: 'Geen enkele bepaling van dit Handvest geeft de Verenigde Naties de bevoegdheid tussenbeide komen in aangelegenheden die wezenlijk onder de

nationale rechtsmacht van een staat vallen [...]'. Dit Artikel 2, lid 7 ontleent zijn welhaast legendarische status in het internationale recht en de internationale politiek aan de rijke hoeveelheid vage bewoordingen. De eerste woorden zijn wel heel duidelijk en bevatten een verbodsbepaling: 'VN, gij zult niet'. Maar wat precies wel en niet onder zaken die in wezen onder de nationale soevereiniteit – onder binnenlands rechtsmacht – vallen is in mijn opvatting evenwel een relatieve kwestie, getuige ook het gebruik van het woord 'wezenlijk'. Ik denk dat dit met de tijd en met de ontwikkelingen van het internationaal recht kan variëren. In tijden van veel spanningen en onenigheid tussen de Grote Mogendheden en een dientengevolge genuileerde VN zal het begrip soevereiniteit ruimer worden opgevat dan in tijden van groei en bloei van de internationale samenwerking. Maar zelfs in deze tijden van redelijk ontspannen verhoudingen tussen de Grote Mogendheden en recente vergaande bemoeienis van de VN met bepaalde conflictsituaties, zoals in Cambodja of met Irak, zien we dat de Veiligheidsraad zich haast in de preambules te stellen dat de soevereiniteit en de territoriale integriteit van de betrokken staten gerespecteerd zullen blijven.

Mijn tweede stelling heeft betrekking op een ander artikel van het Handvest dat ook begint met die duidelijke bewoordingen: 'Geen enkele bepaling in dit Handvest' en dan heb ik het uiteraard over het recht van zelfverdediging, zoals neergelegd in Artikel 51 van het VN-Handvest. Dit Artikel 51 stelt dat er geen afbreuk gedaan mag worden aan het natuurlijke recht, in de Nederlandse vertaling staat er 'inherent recht' en in het Frans '*droit naturel*' – van een staat om zich bij een gewapende aanval te mogen verdedigen. Natuurlijk weten we dat er een hele scholensrijd bestaat tussen de 'preciezen' en de 'rekkelijken',³ met name met betrekking tot de vraag of we de woorden 'in geval van een gewapende aanval' letterlijk moeten nemen in de zin van 'alleen dan, anders nooit', dan wel dat we dat ruim, functioneel mogen interpreteren, vanuit de 'eerste klap is een daalder waard'-filosofie. De laatste houdt in dat indien de regering van een staat gereede ver-

moedens heeft/kan hebben dat een gewapende aanval (onmiskienbaar) op handen is, deze het recht op zelfverdediging mag inroepen voor een *pre-emptive strike*. Zo ook is de literatuur verdeeld over de precieze rol van de VN-Veiligheidsraad in dergelijke bange tijden. Moet een signaal, een resolutie of verklaring, uit New York afgewacht worden alvorens men dit 'inherent' recht mag inroepen? Hoe het ook zij, vrijwel een ieder erkent het bestaan van het recht van zelfverdediging van een staat in geval van een gewapende aanval erkend. En de Veiligheidsraad moet wel van zeer goede huize komen om dat een staat voor lange tijd te ontnemen. Een interessant voorbeeld van het tijdelijk opschorten van dit recht is de kwestie-Koeweit. In Resolutie 660 veroordeelde de Veiligheidsraad heel voortvarend, reeds enkele uren na het uitbreken van de oorlog, de Iraakse inval in Koeweit, veroordeelde deze als een vredesbeuk onder hoofdstuk VII van het Handvest, en riep op tot onmiddellijke en onvoorwaardelijke terugtrekking van de Iraakse troepen en tot serieuze onderhandelingen. Ook in latere resoluties zat de Raad er bovenop, bijvoorbeeld in die betreffende een heel pakket van economische en financiële maatregelen (zie Resolutie 661). Desalniettemin wordt op een gegeven moment expliciet artikel 51 aangehaald, dat onaangetaast blijft. De befaamde, volgens sommigen beruchte 'all necessary measures'-resolutie 678 (1990) voorzag dat Koeweit na 'een pauze van goede wil' van 43 dagen om Saddam Hoessein een '*final opportunity*' te geven zijn biezen in Koeweit te pakken, voor of op 15 januari 1991, in de mogelijkheid dat Koeweit, als hij niet vertrokken zou zijn, alsnog zijn recht op zelfverdediging in samenwerking met bondgenoten zou mogen uitoefenen.⁴ Er liggen hier heel interessante interpretatie-vraagstukken liggen, maar het is buiten het bestek van deze bijdrage om daar uitvoerig op in te gaan. Ook al kies ik zelf de school van de 'preciezen' en kies ik ook de strikte criteria van de Webster-formule naar aanleiding van het Caroline-incident in 1841 (...*a necessity of self-defence, instant, overwhelming, leaving no choice of means, and no moment for deliberation*), toch kunnen we

stellen dat de tekst en bedoeling van artikel 51 duidelijke beperkingen stellen aan de beleidsvrijheid van de Veiligheidsraad om bijvoorbeeld ten eeuwigdage een staat het recht van zelfverdediging na een gewapende aanval te ontnemen.

Volkenrecht naast het VN-Handvest

Na deze twee voorbeelden die expliciet uit het Handvest voortvloeien kom ik nu in troebeler vaarwater, en ik kom er nog wel met vijf stellingen over. Want mijn derde onderwerp heeft betrekking op het recht van zelfbeschikking van volken. Het wordt weliswaar expliciet genoemd in het Handvest, artikelen 1 lid 2 en 55 en impliciet ook nog in 73 en 76b, maar slechts als een beginsel en nog niet als een recht. We weten ook dat dat recht in de praktijk met dubbele standaarden is en wordt toegepast. Oost-Timor? Nee. Tibet? Nee, eigenlijk niet. Namibië? Na 1971 wel. Palestina? Na lang geaarzel ja, eigenlijk wel. Interessant is het *obiter dictum* van het Hof, in de overigens teleurstellende Oost-Timoruitspraak. Daarin stelt het Hof: *In the Court's view Portugal's assertion that the right of peoples to self-determination, as it evolved from the Charter and from the United Nations practice, has an erga omnes character is irreproachable. It is one of the essential principles of contemporary international law.*⁵ Kortom, het recht op zelfbeschikking heeft nu echt een volwassen status in het hedendaagse volkenrecht.⁶

Terugkijkend kan men zich afvragen of de Veiligheidsraad om politieke redenen het recht op zelfbeschikking van het Oosttimorese volk niet heeft tekort gedaan, bijvoorbeeld in de resoluties 384 (1975) en 389 (1976). Sommigen zullen zelfs zeggen dat de Raad het heeft verkwaanseld. Maar ik denk toch dat de hardnekkige natuur van het recht op zelfbeschikking van volken, meteen of op den duur, een duidelijke volkenrechtelijke beperking stelt aan de beleidsvrijheid van de Veiligheidsraad, om dat terzijde te stellen.

Een vierde punt betreft de doctrine van humanitaire interventie. Met name de vraag,

want daar zal ik het op toespitsen, of er eigenlijk wel ruimte is voor een eenzijdige humanitaire interventie met militaire middelen op eigen initiatief door één of meer staten in de zin dat er geweld gebruikt wordt dan wel bedreigd wordt met het gebruiken van geweld, tegen een staat die op grove en massale wijze de rechten van de mens schendt met het uitsluitende doel aan die schendingen een einde te maken, op grond van overwegingen van menselijkheid. Ik heb zelf eerlijk gezegd wel eens twijfels over eerder door mij ingenomen posities, bijvoorbeeld op een interessante discussiebijeenkomst van de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht in 1992 waar ik inleider was. Ik heb toen de stelling betrokken dat het eigenlijk onder het VN-Handvest niet kan. Misschien inmiddels *sadder* en een klein beetje *wiser* vind ik nu dat wanneer de internationale gemeenschap ernstig en tergend lang in gebreke blijft, staten en volken toch maar niet lijdelijk behoren af te wachten. De situatie van de Koerden en Shi'ieten in Irak, de stammen in Somalië, de diverse bedrijven in het drama in het Grote Merengebied, iedere keer geeft ons gevoel, toch ook ons rechtsgevoel ons in: 'Dit nooit meer!'

Ik handhaaf de stelling dat humanitaire interventies onder de vleugels van de Verenigde Naties behoren plaats te hebben. Maar zoals in ieder rechtssysteem kan de nood de wet breken, wat ook de Veiligheidsraad hiervan zegt. Een interessant voorbeeld is de veel besproken en vaak niet goed begrepen resolutie 688, van 6 april 1991, die betrekking had op de situatie in Noord-Irak, als gevolg van de onderdrukking daar en de massale toestroom van vluchtelingen naar buurlanden. Naar mijn stellige overtuiging vormde deze resolutie niet een toereikende juridische grondslag voor de eenzijdige militaire interventie van enkele Westelijke landen in Noord-Irak,⁷ ook al werd zo letterlijk wel door de Nederlandse regering in een brief aan het parlement gesteld. Maar toch geloof ik dat dit eenzijdige militaire optreden volkenrechtelijk vanuit de doctrine van de humanitaire interventie gerechtvaardigd kan worden.

Internationaal humanitair recht

Mijn vijfde punt heeft betrekking op de relatie tussen economische sancties en internationaal humanitair recht. Ook hier hebben we een onderwerp waar de laatste jaren veel rechtspraak is opgedaan.⁸ Collectieve economische dwangmaatregelen, onder artikel 41 van het VN-Handvest, zijn toegepast met name tegen Irak, klein-Joegoslavië en Haïti. En ik denk dat de grenzen daarbij ook heel behoorlijk zijn verkend. In het bijzonder de kwestie van de nu al ruim zes jaar voortgezette sancties tegen Irak, geeft aanleiding tot overdenken. Ondanks de steeds ruimer geworden humanitaire uitzonderingsbepalingen op de sancties, wordt de gewone onschuldige Iraakse burgerbevolking hard getroffen. Politiek roept het de vraag op hoe lang men door kan gaan met het treffen van een onschuldige burgerbevolking, terwijl degenen aan de macht, op wiens gedragsverandering de sancties eigenlijk allereerst gericht moeten zijn, comfortabel buiten schot blijven. Juridisch roept het indringende vragen op naar de toepasselijkheid van normen van internationaal humanitair recht op het recht en de praktijk van collectieve dwangmaatregelen door de Veiligheidsraad, bijvoorbeeld de Vierde Geneefse Conventie betreffende de bescherming van de burgerbevolking in tijden van gewapend conflict. Vinden dwangmaatregelen, ook die van de Veiligheidsraad, eigenlijk niet daar hun grens waar de overleving van een burgerbevolking in het geding komt? Vandaar stelling vijf: Door de Veiligheidsraad opgelegde collectieve sancties dienen hun grenzen in het internationale humanitaire recht te vinden.

Een zesde punt betreft de VN-vredesoperaties. Naar aanleiding van ervaringen met het optreden van onder VN-vlag opererende troepen in met name Somalië, maar ook bij incidenten in Cambodja, en voormalig Joegoslavië – denk aan de zogenaamde veilige havens – is als betrekkelijk nieuw thema aan de orde gesteld dat ook vredesbewarende operaties dan wel collectieve afdwingacties zoals dat in België heet, elementaire rechten van de mens moeten respecteren. Amnesty International publiceerde als een van de eerste hierover een zeer indringend rap-

port, naar aanleiding van het Amerikaanse optreden onder VN-vlag in Somalië. Ik denk dat ook bij VN-activiteiten geautoriseerd door de Veiligheidsraad of andere VN-organen elementaire rechtstatelijke regels behoren te worden nagekomen: bijvoorbeeld geen in staat van beschuldiging stelling, geen vervolging zonder deugdelijke bewijsgronden en behoorlijke kennisgeving daarvan aan de betrokkenen; uitzicht op een eerlijk proces; geen martelingen, geen verhoren en gevangenschap in omstandigheden lager dan wat men algemeen ziet als minimum-standaarden daarvoor. Ook in het geval van de Cambodja-operatie is met nadruk getracht respect voor elementaire politieke rechten (UNTAC) te betrachten. Het lijkt mij dat ook hier het algemene volkenrecht betreffende de rechten van de mens enige beperkingen kan stellen aan de beleidsvrijheid van de Veiligheidsraad.

De Veiligheidsraad en beginselen van behoorlijk bestuur

Mijn laatste, misschien wel meest moeilijke onderwerp, betreft de vraag of er ook procedurele vereisten zijn waaraan de besluitvorming van de Veiligheidsraad moet voldoen. Ik word daarbij geïnspireerd door een zeer interessante ontwerp-resolutie van de 'opened working group on the question of equitable representation and increase in the membership of the Security Council', een ontwerp-document van AV-president Rasali, dat in New York circuleert en waarin interessante begrippen zoals 'effectiviteit, geloofwaardigheid, legitimiteit' voorkomen.⁹ De ontwerp-resolutie, die jammergenoeg wel nooit een resolutie zal worden, stelt dat de mate van het representatieve karakter van besluitvorming en de mate van bekwaamheid van de Raad om zijn essentiële taken uit te voeren, belangrijke toetsstenen zijn bij het bepalen of al dan niet aan dergelijke beginselen is voldaan. Nu er in het VN-systeem zoveel wordt gesproken over 'good governance', beginselen van behoorlijk bestuur, dringt zich de vraag op of daaruit voortvloeiende inhoudelijke en procedurele vereisten ook niet gelden voor het functioneren van de Veiligheidsraad. Daartoe kan men rekenen een

correct gebruik van bevoegdheden, een correct omgaan met 'implied powers', inachtneming van de regels betreffende het functioneren van organen, respect voor de (mede-)competentie van andere organen (bijv. de AVVN), een behoorlijke documentatie, doorzichtigheid van besluitvorming, het beginsel van hoor en wederhoor – en bij dit laatste vind ik gelukkig weer expliciet enige steun in het Handvest, in de artikelen 31 en 32, dat staten wiens belangen in het geding zijn ook door de Veiligheidsraad gehoord moeten worden.¹⁰ Nu wordt geclaimd in de Rasali-documenten dat het horen van betrokkenen ook behoort te gelden voor het Raadsoverleg achter gesloten deuren en wordt gepleit voor reguliere, geïnstitutionaliseerde consultatie tussen de presidenten van de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad. In Nederland raakt dit onderwerp aan een belangrijke wens, namelijk een betere en meer geïnstitutionaliseerde consultatie van troepenleverende landen. Dat zien wij als een beginsel van behoorlijk bestuur dat ook ten aanzien van besluitvorming door de Veiligheidsraad geldt. Slechts een stapje verder gaat het eisen van een min of meer democratisch gedragen besluitvorming en de criteria die daaruit kunnen voortvloeien, bijvoorbeeld niet bij ieder wisselwasje het recht van veto gebruiken. Het is daarom wel verklaarbaar waarom de Permanente Vijf samenspannen om dit soort discussies (nog even?) aan de Veiligheidsraad voorbij te doen gaan. Sommigen zullen vanuit deze procedurele vereisten ook vraagtekens zetten bij de oprichting door de Veiligheidsraad, van rechterlijke organen zoals het Joegoslavië-Tribunaal en het Rwanda-Tribunaal via besluiten van een politiek orgaan.¹¹

Zwijgt het recht òf zwijgt het Hof?

Op de vraag: 'Zijn er volkenrechtelijke beperkingen aan het optreden van de VN-Veilighedsraad?' heb ik aldus geprobeerd een bevestigend, maar zeker niet een uitputtend antwoord,¹² proberen te geven. Kortom, ik geloof niet dat het antwoord op de vraag van Professor Kooijmans, 'Zwijgt het recht als de Veiligheidsraad spreekt?', ja is. Ik denk meer

dat het er om ging: 'Zwijgt het Hof als de Veiligheidsraad spreekt?'.

Prof. Mr Nico Schrijver doceert Volkenrecht en Internationale Organisaties aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en het Institute of Social Studies te Den Haag. Hij is tevens gasthoogleraar Europa en Noord-Zuidbetrekkingen aan het Europa Instituut van de *Université Libre de Bruxelles*.

Noten:

1. P.H. Kooijmans, 'Zwijgt het recht als de Veiligheidsraad spreekt?', in *Nederlands Juristenblad*, nr. 27, 16 juli 1992, pp. 847-851.
2. Zie I.F. Dekker, 'Reconsidering the legal relevance of structural violence', hoofdstuk 21 in Erik Denters en Nico Schrijver (eds), *Reflections on International Law from the Low Countries in Honour of Paul de Waart*, Kluwer Law International: Den Haag, 1997, pp. 324-343.
3. Zie voor een overzicht Martin Dixon & Robert McCorquodale, *Cases and Materials on International Law*, Blackstone: Londen, 2e druk, 1995, hoofdstuk 13.
4. Zie ook N.J. Schrijver, N.J. 'The United Nations and the Use of Force: Comparing the Korea and the Gulf Crises From a Legal Perspective', in P.J. van Krieken and Ch. O. Pannenberg (eds), *Liber Akkerman: In and Outlaws in War*, Apeldoorn: Maklu publishers, 1992, pp. 255-66.
5. *ICJ Reports 1995*, p. 102, para. 29.
6. Zie A. Cassese, *Self-determination of Peoples. A legal appraisal*, Cambridge University Press: Cambridge, 1995; P.J.I.M. de Waart, *Volkenrecht in Zelfbeschikking*, Vrije Universiteit: Amsterdam, 1997.
7. Zie ook P.R. Baehr, 'Conflictpreventie en mensenrechten', in *Internationale Spectator*, jrg. 51, april 1997, p. 197.
8. Zie N.J. Schrijver, 'The Use of Economic Sanctions by the UN Security Council: An International Law Perspective', in H.H.G. Post (ed.), *International Economic Law and Armed Conflict*, Vol. 18 in Verzijl's series A of *Nova et Vetera Juris Gentium*, Dordrecht: Martinus Nijhoff, 1994, pp. 123-61.
9. Zie *VN Doc. A/AC.247/1997/CRP.1*, 20 maart 1997.
10. Vlg. ook H.G. Schermens and N.G. Blokker, *International Institutional Law. Unity within diversity*, 3e druk, Martinus Nijhoff: Den Haag, 1995, hoofdstukken 3 en 8.III.A.
11. Zie bijv. Paul de Waart, 'Veiligheidsraad onbevoegde vredesrechter', in *VN Forum*, 1993, nr. 2, pp. 1-4.
12. Bijvoorbeeld ook aan de artikelen 24 en 52 van het VN-Handvest zou men nog additionele munitie kunnen ontlenen.

G. J. VAN DE GRIENDT

Mercury 14

5591 PA Heeze

Tel. 04907-1159

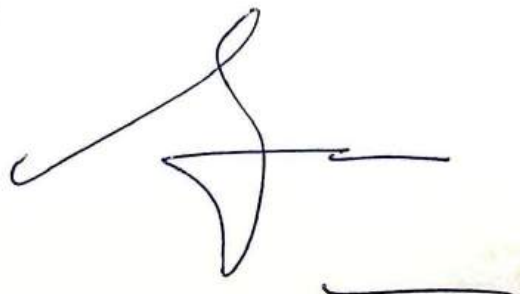
Heeze, 25/5/99

Beste Nico,

Bijvoegsel:

1. Kosovo resolutie IALANA 13/5/99.
Dit papier kwam niet zo makkelijk
in de grond. IALANA vermeldt dat
het HAP congres in de bloey. Een artikel
van Thom in de Biesse zegt een uitdrukking,
Peter Weiss heeft zich op de clote,
maar de Duitse officieel en Reimert
Stelling wilde een duidelijk standpunt.
De laatste vraag over won.
2. Een duidelijk artikel uit de NRC
in 22 mei. Deze courant is
overigens al - sinds 24 maart -
duidelijk over de NAVO ambtshandlers
over Joerbanie

Gracel -

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF LAWYERS AGAINST NUCLEAR ARMS

NGO in consultative status (Category II) with the Economic and Social Council of the United Nations
Member of the Coordinating Committee of the Hague Appeal for Peace 1999

HAGUE APPEAL
FOR PEACE
1999

BOARD OF DIRECTORS

Co-presidents

Stig Gustafsson, Sweden
Alexander Sukharev,
Russian Federation
Peter Weiss, USA

Secretary

Phon van den Biesen, The
Netherlands

Treasurer

Jan van de Griendt, The
Netherlands

Members

Peter Becker, Germany
P. N. Bhagwati, India
Beverley Delong, Canada
Domenico Gallo, Italy
Fredrik Heffermehl, Norway
Joachim Lau, Italy
Nasila Rembe, South Africa
Juan Somavia, Chile
Kenji Urata, Japan

ACADEMIC COUNCIL

Chair

Burns H. Weston, USA

Members

Theo van Boven, The
Netherlands
Maxwell Cohen, Canada
Lev Entine, Russian Federation
Richard Falk, USA
Cees Flinterman, The
Netherlands
Hisakazu Fujita, Japan
Ragnar Hallgren, Sweden
Edward McWhinney, Canada
Toshiki Mogami, Japan
Manfred Mohr, Germany
Allan Rosas, Finland
Paul de Waart, The Netherlands

U. N. LIAISON

Saul Mendlovitz, USA

EXECUTIVE DIRECTOR

International Secretariat
Francisca van Holthoorn,
The Netherlands

RESOLUTION ON KOSOVO

Whereas the human rights of the Kosovar people in Kosovo have suffered and continue to suffer grievous violations at the hands of the Yugoslav authorities at least since the revocation of autonomy in 1989, and

Whereas the Rambouillet Agreement was sought to be imposed, by threat of military action, and

Whereas the current bombing raids by NATO on Yugoslavia are neither in self-defense nor pursuant to UN Security Council authorization, and

Whereas, furthermore, the NATO bombing raids are directed, inter alia, at civilian targets, employing prohibited weapons such as cluster bombs and depleted uranium ammunition and causing widespread damage to the civilian population and to the environment,

The International Association of Lawyers Against Nuclear Arms (IALANA), meeting in Extraordinary General Assembly hereby concludes

That the current NATO military operation against the Federal Republic of Yugoslavia (FRY) is in violation of the United Nations Charter and humanitarian law,

That this constitutes a grave threat to the stability of the international legal order and threatens to further weaken an already enfeebled United Nations and

That a way must be found to guarantee the return of the expelled Kosovars to their homeland and to prevent further assaults on their lives, dignity and property.

IALANA therefore

Calls on NATO to cease immediately the bombing of Yugoslavia,

Invites all UN member states to take appropriate action to restore the UN's rightful and exclusive role in the area of international security,

Demands that the FRY immediately cease violations of human rights and humanitarian law throughout its territory and provide for compensation to those already victimized by such violations, and

Urges the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia to investigate human rights and humanitarian law violations committed or tolerated by all parties to the Kosovo conflict, including the government of Belgrade and its members, the Serbian army, the paramilitary forces of both sides and NATO, and to hand down indictments as appropriate.

The Hague, May 13, 1999

IN THE INTERNATIONAL CRIMINAL TRIBUNAL FOR THE FORMER YUGOSLAVIA

RE: William J. Clinton, Madeleine Albright, William S. Cohen, Tony Blair, Robin Cook, George Robertson, Javier Solana, Jamie Shea, Wesley K. Clark, Harold W. German, Konrad Freytag, D.J.G. Wilby, Fabrizio Maltinti, Giuseppe Marani, Daniel P. Leaf, Jean Chrétien, Lloyd Axworthy, Arthur Eggleton, Jean-Luc Dehaene, E. Derycke, J.-P. Poncelet, Vaclav Havel, J. Kavan, V. Vetchy, Poul Nyrup Rasmussen, N.H. Petersen, H. Haekkerup, Jacques Chirac, Lionel Jospin, H. Védrine, Alain Richard, Gerhard Schröder, J. Fischer, R. Scharping, Kostas Simitis, G. Papandreou, A. Tsohatzopoulos, Viktor Orban, J. Martonyi, J. Szabo, David Oddsson, H. Asgrimsson, G. Palsson, Massimo D'Alema, L. Dini, C. Scognamiglio, Jean-Claude Juncker, J. Poos, Alex Bodry, Willem Kok, J. van Aartsen, F.H.G. de Grave, Kjell Magne Bondevik, K. Vollebæk, D.J. Fjærvoll, Jerzy Buzek, B. Geremek, J. Onyszkiewicz, Antonio Manuel de Oliveira Guterres, J.J. Matos da Gama, V. Simão, Jose Maria Aznar, A. Matutes, E. Serra Rexach, Bulent Ecevit, I. Cem and H. S. Turk.

NOTICE OF THE EXISTENCE OF INFORMATION CONCERNING SERIOUS VIOLATIONS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW WITHIN THE JURISDICTION OF THE TRIBUNAL;

REQUEST THAT THE PROSECUTOR INVESTIGATE NAMED INDIVIDUALS FOR VIOLATIONS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW AND PREPARE INDICTMENTS AGAINST THEM PURSUANT TO ARTICLES 18.1 AND 18.4 OF THE TRIBUNAL STATUTE.

WHEREAS the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 was established by the UN Security Council with *"the power to prosecute persons responsible for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1991 in accordance with the provisions of"* its Statute (Article 1);

AND WHEREAS by Article 2 of the said Statute, the Tribunal has the power *"to prosecute persons committing or ordering to be committed grave breaches of the Geneva Conventions of 12 August 1949, namely the following acts against persons or property protected under the provisions of the relevant Geneva Convention"* including the following:

- (a) wilful killing;
- (c) wilfully causing great suffering or serious injury to body or health;
- (d) extensive destruction and appropriation of property, not justified by military necessity and carried out unlawfully and wantonly.

AND WHEREAS by Article 3 of the said Statute, *"the International Tribunal shall have the*

power to prosecute persons violating the laws or customs of war. Such violations shall include, but not be limited to:

- (a) employment of poisonous weapons or other weapons to cause unnecessary suffering;
- (b) wanton destruction of cities, towns or villages, or devastation not justified by military necessity;
- (c) attack, or bombardment, by whatever means, of undefended towns, villages, dwellings, or buildings;
- (d) seizure of, destruction or wilful damage done to institutions dedicated to religion, charity and education, the arts and sciences, historic monuments and works of art and science.

AND WHEREAS by Article 6 of the said Statute "the International Tribunal shall have jurisdiction over natural persons pursuant to the provisions of the present Statute;"

AND WHEREAS Article 7 of the said Statute provides for individual criminal responsibility thus:

1. A person who planned, instigated, ordered, committed or otherwise aided and abetted in the planning, preparation or execution of a crime referred to in articles 2 to 5 of the present Statute, shall be individually responsible for the crime.
2. The official position of any accused person, whether as Head of State or Government or as a responsible Government official, shall not relieve such person of criminal responsibility or mitigate punishment.
3. The fact that any of the acts referred to in articles 2 to 5 of the present Statute was committed by a subordinate does not relieve his superior of criminal responsibility if he knew or had reason to know that the subordinate was about to commit such acts or had done so and the superior failed to take the necessary and reasonable measures to prevent such acts or to punish the perpetrators thereof.
4. The fact that an accused person acted pursuant to an order of a Government or of a superior shall not relieve him of criminal responsibility, but may be considered in mitigation of punishment if the International Tribunal determines that justice so requires.

AND WHEREAS Article 8 of the said Statute provides that the territorial and temporal jurisdiction of the Tribunal "shall extend to the territory of the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia, including its land surface, airspace and territorial waters. The temporal jurisdiction of the International Tribunal shall extend to a period beginning on 1 January 1991;"

AND WHEREAS by Article 9 of the said Statute "the International Tribunal and national courts shall have concurrent jurisdiction to prosecute persons for serious violations of international humanitarian law committed in the territory of the former Yugoslavia since 1 January 1991" but the International Tribunal "shall have primacy over national courts;"

AND WHEREAS Article 18 of the said Statute provides inter alia that:

1. *The Prosecutor shall initiate investigations ex-officio or on the basis of information obtained from any source, particularly from Governments, United Nations organs, intergovernmental and non-governmental organizations. The Prosecutor shall assess the information received or obtained and decide whether there is sufficient basis to proceed.*
2. *The Prosecutor shall have the power to question suspects, victims and witnesses, to collect evidence and to conduct on-site investigations. In carrying out these tasks, the Prosecutor may, as appropriate, seek the assistance of the State authorities concerned.*
4. *Upon a determination that a prima facie case exists, the Prosecutor shall prepare an indictment containing a concise statement of the facts and the crime or crimes with which the accused is charged under the Statute. The indictment shall be transmitted to a judge of the Trial Chamber.*

AND WHEREAS the President of the Tribunal, Judge Gabrielle Kirk McDonald, in a press release of April 8, 1999, urged that:

All States and organisations in possession of information pertaining to the alleged commission of crimes within the jurisdiction of the Tribunal should make such information available without delay to the Prosecutor.

AND WHEREAS on April 30 in Geneva the United Nations High Commissioner for Human Rights Mary Robinson in a speech to the Commission cited a letter from the Prosecutor in which the Prosecutor stated:

The actions of individuals belonging to Serb forces, the Kosovo Liberation Army (KLA), or NATO may ... come under scrutiny, if it appears that serious violations of international humanitarian law have occurred.

AND WHEREAS High Commissioner Robinson also stated in her speech:

In the NATO bombing of the Federal Republic of Yugoslavia, large numbers of civilians have incontestably been killed, civilian installations targeted on the grounds that they are or could be of military application and NATO remains sole judge of what is or is not acceptable to bomb...In this situation, the principle of proportionality must be adhered to by those carrying out the bombing campaign. It surely must be right to ask those carrying out the bombing campaign to weigh the consequences of their campaign for civilians in the Federal Republic of Yugoslavia.

AND WHEREAS NATO has carried out between 5,000 and 10,000 bombing missions over the territories of the former Yugoslavia since March 24, 1999;

AND WHEREAS NATO leaders have openly admitted targeting civilian infrastructure as well as

military targets;

AND WHEREAS the list of targets has included fuel depots, oil refineries, government offices, power stations and communications links, such as roads, tunnels, bridges and railway links, including those not inside the region of, or in the vicinity of, Kosovo;

AND WHEREAS in addition to these deliberate attacks on civilian infrastructure and objects, there have been a great number of attacks which have caused direct physical harm and death to civilians;

AND WHEREAS it appears that these bombing missions have directly caused the death of approximately 1,000 civilian men, women and children and serious injury to 4,500 more;

AND WHEREAS instances of this nature include the 12 April bombing of a train travelling from Belgrade to Ristovac as it crossed the bridge spanning the Yuzhna Morava river at the Grdelica gorge, killing at least 10 passengers and wounding 16; the 15 April bombing of a refugee convoy in four separate locations along a 12 mile stretch of the road that runs from Prizren to Djakovica, killing approximately 74 people; the 23 April bombing of Serbian Television editorial offices, killing approximately 15 people; the 27 April bombing of a residential district in Surdulica, killing 16 people including 12 children; and the May 1 bombing of a bus on the Luzan bridge in Kosovo killing at least 34 people including 15 children;

AND WHEREAS, though the above-named NATO leaders have claimed that these incidents were accidents, they have also admitted that they were an inevitable result of their bombing strategy, a strategy which they appear to have continued unmodified and even to have intensified throughout these incidents;

AND WHEREAS there is ample evidence in the public statements of NATO leaders that these attacks on civilian targets are part of a deliberate attempt to terrorize the population to turn it against its leadership;

AND WHEREAS the NATO bombing has done an estimated \$100 billion dollars in property damage and completely destroyed or seriously damaged dozens of bridges, railways and railway stations, major roads, airports, including civilian airports, hospitals and health care centres, television transmitters, medieval monasteries and religious shrines, cultural-historical monuments and museums, hundreds of schools, faculties and facilities for students and children, thousands of dwellings and civilian industrial and agricultural facilities;

AND WHEREAS refineries and warehouses storing liquid raw materials and chemicals have been hit causing environmental contamination and exposing the civilian population to the emission of poisonous gases;

AND WHEREAS the NATO bombings have also made use of weapons banned by international convention, including cruise missiles utilizing depleted uranium highly toxic to human beings;

AND WHEREAS credible detailed reports of the civilian death and destruction inflicted by the NATO bombing are attached as an Annex to this Notice;

AND WHEREAS THEREFORE there is abundant evidence that many instances of serious violations of international humanitarian law within the jurisdiction of the Tribunal have been committed by NATO forces in the attack on Yugoslavia commencing March 24 and continuing to this day;

AND WHEREAS this evidence is readily available to the Prosecutor in eyewitness, videotaped, televised and publicly broadcast reports, in press reports and on the Internet, and in the evidence presented by the Federal Republic of Yugoslavia in its current complaint against the NATO countries before the International Court of Justice;

AND WHEREAS all of the above-named persons, Heads of State and Government of the 19 NATO countries, their Foreign Ministers and Ministers of Defence, and officials and military leaders of NATO, have admitted publicly to having agreed upon and ordered these actions, being fully aware of their nature and effects;

AND WHEREAS the above-named persons have acted in open violation of the United Nations Charter, which provides in so far as is relevant:

Article 2

3. All Members shall settle their international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered.

4. All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

Article 33

1. The parties to any dispute, the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security, shall, first of all, seek a solution by negotiation, enquiry, mediation, conciliation, arbitration, judicial settlement, resort to regional agencies or arrangements, or other peaceful means of their own choice.

Article 37

1. Should the parties to a dispute of the nature referred to in Article 33 fail to settle it by the means indicated in that Article, they shall refer it to the Security Council.
2. If the Security Council deems that the continuance of the dispute is in fact likely to endanger the maintenance of international peace and security, it shall decide whether to take action under Article 36 or to recommend such terms of settlement as it may consider appropriate.

Article 39

The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.

Article 41

The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.

Article 42

Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.

Article 51

Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defence if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken measures necessary to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defence shall be immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security.

AND WHEREAS the International Court of Justice has stated in ruling against United States intervention in Nicaragua:

In any event, while the United States might form its own appraisal of the situation as to respect for human rights in Nicaragua, the use of force could not be the appropriate method to monitor or ensure such respect. With regard to the steps actually taken, the protection of human rights, a strictly humanitarian objective, cannot be compatible with de mining of ports, the destruction of oil installations, or again with de training, arming and equipping of the contras.

(CASE CONCERNING THE MILITARY AND PARAMILITARY ACTIVITIES IN AND AGAINST NICARAGUA (NICARAGUA v. UNITED STATES OF AMERICA) (MERITS) Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports, 1986, p. 134-135, paragraphs 267 and 268)

AND WHEREAS the above-named persons, Heads of State and Government of the 19 NATO countries, their Foreign Ministers and Ministers of Defence, and officials and military leaders of NATO have acted in open violation of the NATO Treaty which provides in so far as is relevant:

Article 1

The Parties undertake, as set forth in the Charter of the United Nations, to settle any international dispute in which they may be involved by peaceful means in such a manner that international peace and security and justice are not endangered, and to refrain in their international relations from the threat or use of force in any manner inconsistent with the purposes of the United Nations.

Article 7

This Treaty does not affect, and shall not be interpreted as affecting in any way the rights and obligations under the Charter of the Parties which are members of the United Nations, or the primary responsibility of the Security Council for the maintenance of international peace and security;

AND WHEREAS the above-named persons have acted in open violation of the Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of

Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977, which provides as follows:

Art 51. - Protection of the civilian population

1. *The civilian population and individual civilians shall enjoy general protection against dangers arising from military operations. To give effect to this protection, the following rules, which are additional to other applicable rules of international law, shall be observed in all circumstances.*

2. *The civilian population as such, as well as individual civilians, shall not be the object of attack. Acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population are prohibited.*

3. *Civilians shall enjoy the protection afforded by this section, unless and for such time as they take a direct part in hostilities.*

4. *Indiscriminate attacks are prohibited. Indiscriminate attacks are:*

(a) those which are not directed at a specific military objective;

(b) those which employ a method or means of combat which cannot be directed at a specific military objective; or

(c) those which employ a method or means of combat the effects of which cannot be limited as required by this Protocol;

and consequently, in each such case, are of a nature to strike military objectives and civilians or civilian objects without distinction.

5. *Among others, the following types of attacks are to be considered as indiscriminate:*

(a) an attack by bombardment by any methods or means which treats as a single military objective a number of clearly separated and distinct military objectives located in a city, town, village or other area containing a similar concentration of civilians or civilian objects;

and

(b) an attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life, injury to civilians, damage to civilian objects, or a combination thereof, which would be excessive in relation to the concrete and direct military advantage anticipated.

Art 79. Measures or protection for journalists

1. *Journalists engaged in dangerous professional missions in areas of armed conflict shall be considered as civilians within the meaning of Article 50, paragraph 1.*

Article 85 - Repression of breaches of this Protocol

3. *In addition to the grave breaches defined in Article 11, the following acts shall be*

regarded as grave breaches of this Protocol, when committed wilfully, in violation of the relevant provisions of this Protocol, and causing death or serious injury to body or health:

- (a) making the civilian population or individual civilians the object of attack;
- (b) launching an indiscriminate attack affecting the civilian population or civilian objects in the knowledge that such attack will cause excessive loss of life, injury to civilians or damage to civilian objects, as defined in Article 57, paragraph 2 (a)(iii);

5. Without prejudice to the application of the Conventions and of this Protocol, grave breaches of these instruments shall be regarded as war crimes.

AND WHEREAS the above-named persons have acted in open violation of the Principles of International Law Recognized in the Charter of the Nuremberg Tribunal and in the Judgment of the Tribunal, as adopted by the General Assembly of the United Nations (1950), which provide in so far as is relevant:

Principle III

The fact that a person who committed an act which constitutes a crime under international law acted as Head of State or responsible Government official does not relieve him from responsibility under international law.

Principle IV

The fact that a person acted pursuant to order of his Government or of a superior does not relieve him from responsibility under international law, provided a moral choice was in fact possible to him.

Principle VI

The crimes hereinafter set out are punishable as crimes under international law:

(a) Crimes against peace:

(i) Planning, preparation, initiation or waging of a war of aggression or a war in violation of international treaties, agreements or assurances;

(ii) Participation in a common plan or conspiracy for the accomplishment of any of the acts mentioned under (i).

(b) War crimes:

Violations of the laws or customs of war include, but are not limited to, murder, wanton destruction of cities, towns, or villages, or devastation not justified by military necessity.

Principle VII

Complicity in the commission of a crime against peace, a war crime, or a crime against humanity as set forth in Principle VI is a crime under international law;

THEREFORE we respectfully request that the Prosecutor immediately investigate and indict for serious crimes against international humanitarian law:

THE FOLLOWING HEADS OF STATE AND GOVERNMENT, MINISTERS OF FOREIGN AFFAIRS AND MINISTERS OF DEFENCE OF THE NATO COUNTRIES: William J. Clinton, Madeleine Albright, William S. Cohen (United States of America), Tony Blair, Robin Cook, George Robertson (United Kingdom), Jean Chrétien, Lloyd Axworthy, Arthur Eggleton (Canada), Jean-Luc Dehaene, E. Derycke, J.-P. Poncelet (Belgium), Vaclav Havel, J. Kavan, V. Vetchy (Czech Republic), Poul Nyrup Rasmussen, N.H. Petersen, H. Haekkerup (Denmark), Jacques Chirac, Lionel Jospin, H. Védrine, Alain Richard (France), Gerhard Schröder, J. Fischer, R. Scharping (Germany), Kostas Simitis, G. Papandreou, A. Tsohatzopoulos (Greece), Viktor Orban, J. Martonyi, J. Szabo (Hungary), David Oddsson, H. Asgrimsson, G. Palsson (Iceland), Massimo D'Alema, L. Dini, C. Scognamiglio (Italy), Jean-Claude Juncker, J. Poos, Alex Bodry (Luxembourg), Willem Kok, J. van Aartsen, F.H.G. de Grave (Netherlands), Kjell Magne Bondevik, K. Vollebæk, D.J. Fjærvoll (Norway), Jerzy Buzek, B. Geremek, J. Onyszkiewicz (Poland), Antonio Manuel de Oliveira Guterres, J.J. Matos da Gama, V. Simão (Portugal), Jose Maria Aznar, A. Matutes, E. Serra Rexach (Spain), Bulent Ecevit, I. Cem and H. S. Turk (Turkey);

AND THE FOLLOWING OFFICIALS AND MILITARY LEADERS OF NATO: Javier Solana, Jamie Shea, Wesley K. Clark, Harold W. German, Konrad Freytag, D.J.G. Wilby, Fabrizio Maltinti, Giuseppe Marani and Daniel P. Leaf;

AND WHOEVER ELSE shall be determined by the Prosecutor's investigations to have committed crimes in the NATO attack on Yugoslavia commencing March 24, 1999.

Respectfully submitted, this 6th day of May, 1999 "Michael Mandel"

Michael Mandel
 (Professor)
 for
 W. Neil Brooks
 Judith A. Fudge
 H. J. Glasbeek
 Reuben A. Hasson
 (Professors)
 Sil Salvaterra
 David Jacobs
 Brian Shell
 Christopher Black
 John Philpot
 (Barristers and Solicitors)
 Peter Rosenthal
 (Professor, Barrister and Solicitor)

Roberto Bergalli (Professor)
Alejandro Teitelbaum
Alvaro Ramirez Gonzalez
Vanessa Ramos
Beinusz Szmukler
(American Association of Jurists)

23-4-99
2

KOSOVO, NEDERLAND EN DE VN

De promptte instemming met en deelname aan de NAVO bombardementen op Joegoslavië wekt - bevestigt? - de indruk dat het Nederlandse oog niet op de eerste plaats is gericht op het optimaal benutten van de mogelijkheden voor een vreedzame oplossing van conflicten. Het volkenrecht en de VN hebben die in de aanbieding zeker voor een land, dat de bevordering van de internationale rechtsorde tot een grondwettelijke taak van de regering heeft verheven.

Kosovaren en Serviërs zijn nu voor wat de humanitaire bescherming betreft van de regen in de drup geraakt. Nederlanders misten een serieuze kans om de wereld duidelijk te maken dat hun nadruk op de internationale rechtsorde het niet bij woorden alleen laat, ook als hun dat niet in dank wordt afgenomen. Nederland had gebruik moeten maken van het Internationaal Gerechtshof, de Veiligheidsraad en de Algemene Vergadering.

Tussen Nederland en Joegoslavië is sinds 1932 een verdrag voor de vreedzame beslechting van geschillen van kracht. Op grond daarvan kan elke partij een rechtsgeschil aanhangig maken bij het Internationaal Gerechtshof (destijds het Permanente Hof van internationale Justitie), wanneer dat niet door verzoening of arbitrage kon worden opgelost. Nederland had een zaak tegen Joegoslavië kunnen aanspannen wegens de Joegoslavische massale schending van mensenrechten in Kosovo in de afgelopen jaren.

Men kan tegenwerpen dat het Internationaal Gerechtshof in de jaren zestig een *actio popularis* heeft afgewezen. Anders gezegd, een staat moet een duidelijk eigen belang hebben, bijvoorbeeld omdat zijn eigen onderdanen zijn gemolesteerd. Dertig jaar later had het Hof zijn mening echter kunnen herzien, indien het daartoe zou zijn uitgedaagd.

Nederland had in de Veiligheidsraad er op kunnen wijzen dat resolutie 1199 (1998) van 23 september 1998 geen rechtsgrond biedt voor bombardementen op Joegoslavië en Kosovo. Het had in de Algemene Vergadering kunnen wijzen op de noodzaak een speciale spoedzitting te beleggen om bombardementen te voorkomen. De resolutie 'Uniting for Peace' uit 1950 geeft de Algemene Vergadering immers de bevoegdheid om op zeer korte termijn - binnen 24 uur - bijeen te komen, wanneer de Veiligheidsraad door gebrek aan eensgezindheid onder de permanente leden niet in staat is om zijn eerste verantwoordelijkheid voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid waar te maken. De NAVO bombardementen waren bepaald niet het resultaat van eensgezindheid van de permanente leden. Zij voldeden niet aan de voorwaarden van proportionaliteit en effectiviteit.

De Algemene Vergadering had in zo'n spoedzitting de lidstaten kunnen aanbevelen om maatregelen te nemen voor het herstel van de vrede. Zij zou met name de regering van Joegoslavië, het Kosovaanse bevrijdingsleger en de NAVO hebben kunnen oproepen om met onmiddellijke ingang alle gevechtshandelingen te staken. Dit om de weg vrij te maken voor een werkelijke dialoog over een vreedzame oplossing van de kwestie Kosovo.

De voorwaarden voor zo'n dialoog had moeten zijn de bereidheid tot een objectieve vaststelling van feiten met betrekking tot beschuldigingen van genocide, etnische zuivering en andere massale schendingen van mensenrechten - met inbegrip van het recht van volken op zelfbeschikking - en van schendingen van het geweldverbod.

De Algemene Vergadering zou over de daaraan verbonden juridische kwesties advies hebben kunnen vragen aan het Internationaal Gerechtshof in den Haag, dat immers nog steeds het voornaamste gerechtelijke orgaan van de volkenorganisatie is.

Men kan tegenwerpen dat de resoluties van de Algemene Vergadering, die Joegoslavië hebben opgeroepen tot onmiddellijke staking van de schendingen van de mensenrechten van de Kosovaren in de wind zijn geslagen. Een speciale spoedzitting had echter kunnen onderstrepen dat het de Algemene vergadering ernst was. Zij had bijvoorbeeld met grote meerderheid de lidstaten kunnen oproepen effectieve humanitaire bescherming te bieden door het sturen van grondtroepen.

Niets van dat alles is de revue gepasseerd. Het resultaat is dat de VN buiten spel zijn gezet ten aanzien van het voorkomen van en het optreden tegen schendingen van de internationale vrede en veiligheid. Het einde van deze eeuw kan daarmee niet tippen aan dat van de vorige eeuw, toen de Haagse vredesconferentie de noodzaak van vreedzame geschillenbeslechting centraal stelde. Idealisme? Kom nou, de VN waren toch opgericht om komende geslachten te behoeden voor de gesel van de oorlog, niet om ze er aan bloot te stellen!

Paul de Waart, emeritus hoogleraar volkenrecht

Het oorlogsrecht boekt terreinwinst

12-Augustus

Vijftig jaar geleden werd besloten tijdens oorlogen minimale fatsoensregels toe te passen: de Conventies van Genève. Maar schendingen blijven talrijk. Toch hebben de conventies tienduizenden het leven gered.

Van onze verslaggever
Mark van Driel

GENÈVE

Een westers land in oorlog wordt niet graag herinnerd aan de wet, zo bleek tijdens de bombardementen op Servië en Kosovo. NAVO-regeringen reageerden wrevelig op vragen over de legitimiteit van verschillende luchtacties; opmerkingen over moedwillige schendingen van het humanitaire oorlogsrecht brachten meermaals onrust teweeg.

De defensieve reacties van de NAVO-woordvoerders zijn terug te voeren tot de Conventies van Genève van 12 augustus 1949. Toen ondertekende de meerderheid van landen de verdragen waarin nauwkeurig is omschreven hoe burgers, gewonden en krijgsgevangenen tijdens een oorlog moeten worden behandeld. Politici en militairen die zich niet aan deze krijgsverdragen houden, zijn strafbaar. Ook de westerse.

Toch zullen westerse overtreders van het oorlogsrecht niet het voornaamste punt van zorg zijn

op de Geneefse jubileumbijeenkomst van vandaag. De NAVO-landen hebben hun leven gebeterd. Uit vrees voor de publieke opinie houden ze zich min of meer (het bombarderen van Joegoslavische bruggen mocht volgens sommigen bijvoorbeeld niet) aan de Conventies. Krijgsgevangenen worden niet meer als menselijke mijndetectoren gebruikt, zoals de Amerikanen in Vietnam nog wel deden.

Maar in landen als Tsjetsjenië, Rwanda en Sierra Leone heeft het bestaan van oorlogswetgeving de afgelopen jaren weinig uitgemaakt. Ook in Liberia, Somalië en Joegoslavië - om nog enkele andere landen te noemen - hebben militairen, milities en rebellenlegers naar eigen inzicht huisgehouden.

Er zijn op grote schaal burgers gegijzeld, gemarteld, verkracht en gedood; er zijn onschuldigen verdreven vanwege hun religie, huidskleur, etnische afkomst of seksuele geaardheid; gewonden zijn niet verpleegd, krijgsgevangenen zijn niet op eerlijke wijze berecht en er zijn vele bezittingen van burgers vernield.

Het nobele doel van de Conventies uit 1949, het terugdringen van het aantal burgerslachtoffers, is niet gehaald. Terwijl in de Tweede Wereldoorlog nog ongeveer evenveel burgers als militairen omkwamen, hebben negen van de tien huidige oorlogsdoden nimmer helm en uniform gedragen.

De meeste voorvechters van het oorlogsrecht erkennen dat de invloed van de Geneefse Conventies op het groeiende aantal rebellenlegers gering is. De vaak ongeterde (kind)soldaten in Afrika en Azië hebben geen weet van de stad Genève, laat staan dat ze zich iets aantrekken van de krijgsregels die er zijn opgesteld.

Deze schendingen van het oorlogsrecht blijven niet onopgemerkt, maar het ontbreekt de internationale gemeenschap aan de

Burgers zijn nog vaak slachtoffers van krijgsgeweld

middelen en de wil om naleving van het oorlogsrecht af te dwingen. Organisaties als Human Rights Watch, Amnesty International en Artsen Zonder Grenzen waarschuwen veelal tevergeefs.

Ook het neutrale Rode Kruis ondervindt dagelijks dat militairen zich niets van het oorlogsrecht aantrekken. Hulpverleners krijgen geen kans gewonde burgers en soldaten te verzorgen; en ze lopen gevaar. In Burundi en Tsjetsjenië is medisch personeel in koelen bloede vermoord.

'De machtsmiddelen om inbreuken op de Conventie te bestraffen zijn gering', zegt hoogleraar internationaal recht P. Malanczuk. 'Het voornaamste wapen is eigen-

lijk de overtuigingskracht.'

Toch zijn de voorvechters van het oorlogsrecht niet somber. Menig volkenrechtdeskundige ziet de kloof tussen barbaarij en het papieren ideaal van oorlogsvoering kleiner worden. Ze geloven dat het humanitaire oorlogsrecht in de achterliggende decennia tienduizenden mensenlevens heeft gespaard. 'Het heeft veel ellende voorkomen', zegt emeritus hoogleraar internationaal recht F. Kalshoven. 'Al is het evident dat de bevolking tegenwoordig meer klem zit dan in een mooie traditionele oorlog.'

De rechtsgeleerden zien vooral in westerse landen ontwikkelingen die optimistisch stemmen. Regeringen reageren attenter op schendingen van het oorlogsrecht. In Canada zijn militairen berecht die zich in Somalië misdroegen; in België hebben soldaten straf gekregen voor hun gedrag in Congo. Het Joegoslavië en Rwanda-Tribunaal hebben het oorlogsrecht enigszins ontdaan van zijn academische imago.

Het internationaal strafhof in Den Haag stemt de volkenrechtdeskundigen ook optimistisch, al verwachten ze geen wonderen. Kalshoven: 'Het gaat in het humanitaire oorlogsrecht om primaire regels van menselijkheid. Er moet zoveel mogelijk voorlichting gegeven worden om ze nageleefd te krijgen. De beleidsmakers moeten zich van dag tot dag bewust zijn van het oorlogsrecht.'

De Geneefse Conventies

Afspraken, regels en codes voor het voeren van oorlog zijn zo oud als de oorlog zelf. Het fundament van het hedendaagse humanitaire oorlogsrecht is in de vorige eeuw gelegd door de oprichter van het Rode Kruis, Henri Dunant. Met de Conventie van Genève van 1864 namen zestien staten zich voor om gewonde soldaten op het slagveld beter te behandelen.

Het oorlogsrecht heeft nadien vorm gekregen tijdens verschillende bijeenkomsten in Sint-Petersburg, Den Haag en Genève. Het accent lag daarbij niet op de vraag of het voeren van oorlog wel of niet is geoorloofd. Het ging erom dat de rechten van burgers, gewonden, krijgsgevangenen werden vastgelegd. Voor vechtende soldaten geldt de bescherming niet.

In de Geneefse Conventies van 1929 werden de rechten van krijgsgevangenen omschreven, een uitvloeisel van de honderduizenden gevangen soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het doel van de Conventies van

1949, ondertekend door 188 staten, was het terugdringen van het aantal burgerslachtoffers bij toekomstige oorlogen. In de Tweede Wereldoorlog kwamen ongeveer evenveel burgers als militairen om.

Aan de invloedrijke Conventies van 1949 zijn in 1977 twee Protocolen toegevoegd. Daarin zijn de rechten van oorlogslachtoffers nog gedetailleerder vastgelegd. Maar ook de rechten van burgers, gewonden en krijgsgevangenen in niet-internationale gewapende conflicten - met name de steeds vaker voorkomende bevrijdingsoorlogen - zijn uitgebreid omschreven.

De bijna zeshonderd wetsartikelen van de Geneefse Conventies en de aanvullende Protocolen liggen ten grondslag aan de berechting van oorlogsmisdadigers door het Joegoslavië-Tribunaal, het Rwanda-Tribunaal en het nog op te richten Internationale Strafhof in Den Haag. Het Internationale Rode Kruis is de voornaamste pleitbezorger van het oorlogsrecht.

Down with the Right to intervene !, Sign and Distribute

25 May 1999

Down with the NATO and Great Power Diktat !

(Please sign and distribute this motion)

An international conference on Protecting People in Times of War is to be held in Paris on July 1 & 2, 1999, three months and one week after the beginning of NATO's war against Yugoslavia.

NGOs like Médecins du Monde, Médecins sans frontières, Amnesty International, the International Red Cross and CARE will take part, as well as political representatives of NATO countries, like Hilary Clinton, Tony Blair, Gerhard Schröder and Jacques Chirac. Kofi Annan and the heads of state of Poland, Jordan, South Korea, Brazil, South Africa, Nigeria, etc will also be present as mere foils and the big media of NATO countries, like CNN, The International Herald Tribune and Le Monde have been invited as well.

Two passages in the preparatory document (30 April 1999) are particularly noteworthy :

1. The right to intervene has above all inspired hope that it is at last possible to distinguish " humanitarian " intervention from " politico-diplomatic " intervention (i.e. military intervention, editor's note).
2. The most difficult obstacle to overcome is the principle of State sovereignty, around which international law has been built. (=8A) In fact, the real obstacle is the law itself; sovereign right authorizes States not to apply international law, and it even legitimizes their failure to do so.

State sovereignty and territorial integrity are the fundamental principles of international law, openly violated by NATO in Yugoslavia since the so-called Rambouillet Agreements. On July 2 and 3, the NGOs present at the conference will fly to the assistance of NATO and its crimes under the slogan : To stop NATO breaking international law, change the law.

NATO aggression against Yugoslavia has clearly shown that it is totally fallacious to distinguish between " humanitarian " intervention and " politico-diplomatico-military " intervention. The aggression by NATO is an imperialist act of unspeakable cruelty, trying to cover itself up in humanitarian rags. A summary assessment of the internationalisation of the Kosovo conflict is enough to condemn the NATO countries completely : thousands of dead and maimed, more than 700.000 refugees, a million unemployed, a material price equivalent to what it would cost to eliminate extreme poverty from the whole of Africa and Latin America for one year. Military intervention by NATO has transformed a serious local tragedy into an international catastrophe. The NATO war has nothing to do with human dignity and everything to do with human abjectness: the lives of millions of human beings subjected to the interests of the multinationals belonging to NATO powers.

Dr Pol De Vos Chairman of the Anti-Imperialist League

Motion against " Humanitarian " Intervention

The undersigned denounce the main aim of the Paris Conference of July 2 and 3, 1999 on Protecting People in Times of War. This aim is to subordinate state sovereignty to the so-called " humanitarian " right to intervene. History has shown that this right to intervene is the right for the imperialist great powers to impose their diktat, according to their interests, on the states they oppress.

The undersigned appeal to NGOs not to fall a prey to the man=A6uvres of the NATO great powers and urge them to boycott the Paris conference and expose its real aims publicly.

Organisation

Name

Position

Address

Post Code

Country

Tel & Fax

Email

Website

Please indicate if you are signing on behalf of an organisation.

This motion is proposed by the Anti-Imperialist League (Belgium), 68, rue de la Caserne, 1000 Brussels, Belgium (Tel : 32 25 13 53 86 - Fax : 32 25 13 98 31 - Email : lai@ptb.be - Website : <http://www.ptb.be/paix>. Please return signatures to the above address.

For your information, we give you the address of the secretariat of the Paris Conference: Secr=E9tariat de la conf=E9rence "Prot=E9ger les populations dans la guerre" 62 rue Marcadet, F-75018 Paris, France Tel: 33-1-44.92.13.29 Fax: 33-1-44.92.13.62 e-mail: helene.lacour@medecinsdunonde.net / website: www.nirvanet.net/warvictims

Balkan unity a delusion, The Baltimore Sun Times, June 21, 1999

BY ROBERT NOVAK, SUN-TIMES COLUMNIST

Just one week after President Clinton explained that he authorized a military attack to enforce ethnic amity in the Balkans, the Senate Appropriations Committee last Thursday quietly and unanimously voted \$20 million in start-up money to equip a Kosovo "self-defense force." It definitely will not be in the business of promoting good feelings between Albanian and Serb.

The Clinton administration made no objection to the appropriation pressed by Sen. Mitch McConnell (R-Ky.). While insisting it was not a continuation of his long crusade to arm the Kosovo Liberation Army, McConnell told me "some of those folks" in the new U.S.-trained police force will be KLA guerrilla fighters.

Since the KLA has engaged in terrorism and drug running, according to U.S. government sources, what does this mean for NATO Secretary-General Javier Solana's pious entreaty for a return to Kosovo by members of the Serb minority who fled in fear of Albanian revenge? It does suggest that Clinton's dream of Balkan brotherhood is a delusion, casting doubt on the entire rationale for this strange war.

The president's true mind-set about his Kosovo venture was not revealed by his controlled, tightly structured victory speech from the Oval Office June 10 but in his flamboyant, off-the-cuff pep talk the next day to B-2 bomber crews at Whiteman Air Force Base in Missouri. There, he made clear that he regarded the attack on Yugoslavia as principally a civil rights matter.

Clinton indicated he had ordered the devastating aerial attack to exorcise "the oldest demon of human society--our fear and hatred of people who are different from us." He declared that the United States "made a decision as a free people to respect the inherent dignity of every person, to give everybody a chance." None of the administration's other policymakers talk like that. They say events in Yugoslavia so threatened European stability that U.S. national security was at stake.

Clinton's civil rights rationale is traced to remorse about his June 5, 1995, remarks on CNN's "Larry King Live": "[The Balkan] enmities go back 500 years, some would say almost a thousand years." Administration sources say the president has since become better informed, so the Yugoslav crisis now fits his conception of man's perfectibility.

The truth is that the enforced partition of Bosnia hardly ended ethnic hatred. Independent Balkan experts dispute State Department claims that Serbs are starting to return in significant numbers to their previous home areas in present Croatian and Muslim sectors. Certainly, nobody claims that Albanians in Kosovo are ready to forgive their erstwhile Serbian tormentors. The Serbs are gone unless the Russians carve out a sector for them against determined U.S. opposition.

The KLA, the antithesis of Clinton's ethnic-friendly ideal, is not being "demilitarized" as specified in the peace agreement. As Serb forces moved out, armed, vengeance-seeking KLA troops temporarily took effective command.

Thus, McConnell was not ahead of the curve when he pushed through the first money to start a self-defense force in Kosovo. He contends that if U.S. forces ever are to leave the Balkans, the KLA will have to be utilized.

http://www.suc.org/kosovo_crisis/Jun_21/4.html

22.6.99

4

pagina 2 van 2

That's bad news for Kosovo's Serbs. It also puts into question Clinton's rationale for future interventions. He told the air crews at Whiteman that the "victory" over Yugoslavia "probably will not be our last" such venture--presumably to roll back ethnic hatred. Training instead of disarming the KLA shows America choosing sides in the ethnic wars rather than ending them.

17-5-yy

Handwritten notes at the top of the page, possibly a date or reference number.

SERBIAN JUSTICE MINISTER MEETS WITH RAMSKY CLARK

BELGRADE - Serbian Justice Minister Dragoljub Jankovic met in Belgrade on Sunday with former Attorney General Ramsey Clark to inform him about the effects of the NATO aggression on the Federal Republic of Yugoslavia.

Pointing out that the NATO aggression is a violation of all norms of international law, Clark set out that this is one of the reasons why Yugoslavia has applied to the International Court of Justice in the Hague to declare the aggression illegal and to raise emergency measures in order to apply the ban on arms.

Clark pointed out that the aggression is both a gross violation of the U.N. Charter and an attack on the system of international relations which are the basis of the United Nations, and that this is why all its members can become the potential victims of an aggression.

NATO has also violated its own charter because it lacks its existence and basis in the U.N. Charter, which it has violated, Clark recalled.

He said that it is clear that NATO is a serious threat to world peace because in question is an organization which should have disappeared with the end of the cold war. He set out that the world public and the United Nations should constantly be reminded of this.

Faded, illegible text block, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten note or signature at the bottom left of the page.

Another block of faded, illegible text, possibly bleed-through or very light printing.

Handwritten note or signature at the bottom left of the page.

RAMSEY CLARK ANNOUNCES THE FORMATION OF COMMISSION OF INQUIRY FOR AN

INTERNATIONAL WAR CRIMES TRIBUNAL

International Action Center
 39 West 14 St., #206 New York, NY 10011
 (212) 633-6646 fax: (212) 633-2889
 http://www.iacenter.org email: iacenter@iacenter.org

June 11, 1999

RAMSEY CLARK ANNOUNCES THE FORMATION OF COMMISSION OF INQUIRY FOR AN INTERNATIONAL WAR CRIMES TRIBUNAL

U.S./NATO WAR CRIMES WILL BE SUBJECT OF COMMISSION OF INQUIRY HEARING IN NEW YORK CITY ON JULY 31, 1999

A Commission of Inquiry for an International War Crimes Tribunal has been initiated by former U.S. Attorney General Ramsey Clark. Mr. Clark is the chairperson of the International Action Center. The Commission of Inquiry will hold hearings to collect eyewitness, direct, and expert testimony, video footage, photographs, documents, and other evidence as part of an investigation into crimes against peace, crimes against humanity, and war crimes committed during the U.S./NATO bombing war against Yugoslavia.

The Commission of Inquiry will include international jurists, human rights activists, trade unionists, medical personnel, environmental experts, rank-and-file soldiers from NATO countries, and people who have been in Yugoslavia during the bombing.

Mr. Clark is in the process of outlining a multi-point indictment of the U.S. government's conduct in the war against Yugoslavia. This indictment will serve as the basis of the Commission's work.

We are now in the process of organizing similar hearings throughout the United States, in other NATO countries, in Russia, and elsewhere. At the conclusion of these hearings, there will be convened an International War Crimes Tribunal that will consider all of the evidence.

We are now assembling an international research team and will be dispatching investigators and researchers wherever evidence can be collected.

→ The July 31 Commission of Inquiry hearing will take place at the Fashion Institute of Technology campus in New York City. We are urging anti-war activists to come to New York that weekend to participate in the Commission of Inquiry hearing and to join us in a national organizers' planning conference that will prepare the work of the Commission of Inquiry in cities throughout the United States.

If you are interested in being a volunteer, an organizer, or a member of the research staff please contact *Euruli Stearn* at (212) 633-6646 or email us at: *iacenter@iacenter.org*

INTERNATIONAL ASSOCIATION OF LAWYERS AGAINST NUCLEAR ARMS

NGO in consultative status (Category II) with the Economic and Social Council of the United Nations
Member of the Coordinating Committee of the Hague Appeal for Peace 1999

HAGUE APPEAL
FOR PEACE
1999

BOARD OF DIRECTORS

President
Peter Weiss, USA

Vice presidents
Peter Becker, Germany
P.N. Bhagwati, India
Beverley DeLong, Canada
Stig Gustafsson, Sweden
Fredrik Heffermehl,
Norway
Alexander Sukharev,
Russian Federation
Kenji Urata, Japan
Carlos Vargas, Costa Rica

Secretary
Phon van den Biesen,
The Netherlands

Treasurer
Jan van de Griendt,
The Netherlands

Members
Domenico Gallo, Italy
Joachim Lau, Italy
Nasila Rembe, South Africa
Juan Somavia, Chile

ACADEMIC COUNCIL

Members
Theo van Boven, The Netherlands
Maxwell Cohen, Canada
Lev Entine,
Russian Federation
Richard Falk, USA
Cees Fliinterman, The Netherlands
Hisakazu Fujita, Japan
Ragnar Hallgren, Sweden
Edward McWhinney,
Canada
Toshiki Mogami, Japan
Manfred Mohr, Germany
Allan Rosas, Finland
Paul de Waart,
The Netherlands
Burns H. Weston, USA

U.N. LIAISON
Saul Mendlovitz, USA

EXECUTIVE DIRECTOR
International Secretariat
Bernice Boermans,
The Netherlands

13-5-99

RESOLUTION ON KOSOVO

Whereas the human rights of the Kosovar people in Kosovo have suffered and continue to suffer grievous violations at the hands of the Yugoslav authorities at least since the revocation of autonomy in 1989, and

Whereas the Rambouillet Agreement was sought to be imposed, by threat of military action, and

Whereas the current bombing raids by NATO on Yugoslavia are neither in self-defense nor pursuant to UN Security Council authorization, and

Whereas, furthermore, the NATO bombing raids are directed, inter alia, at civilian targets, employing prohibited weapons such as cluster bombs and depleted uranium ammunition and causing widespread damage to the civilian population and to the environment,

The International Association of Lawyers Against Nuclear Arms (IALANA), meeting in Extraordinary General Assembly hereby *concludes*

That the current NATO military operation against the Federal Republic of Yugoslavia (FRY) is in violation of the United Nations Charter and humanitarian law,

That this constitutes a grave threat to the stability the international legal order and threatens to further weaken an already enfeebled United Nations and

That a way must be found to guarantee the return of the expelled Kosovars to their homeland and to prevent further assaults on their lives, dignity and property.

IALANA therefore

Calls on NATO to cease immediately the bombing of Yugoslavia,

Invites all UN member states to take appropriate action to restore the UN's rightful and exclusive role in the area of international security,

Demands that the FRY immediately cease violations of human rights and humanitarian law throughout its territory and provide for compensation to those already victimized by such violations, and

Urges the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia to investigate human rights and humanitarian law violations committed or tolerated by all parties to the Kosovo conflict, including the government of Belgrade and its members, the Serbian army, the paramilitary forces of both sides and NATO, and to hand down indictments as appropriate.

The Hague, May 13, 1999

INTERNATIONAL SECRETARIAT, ANNA PAULOWNASTRAAT 103, 2518 BC THE HAGUE, THE NETHERLANDS.
TEL +31(0)70 363 44 84; FAX +31(0)70 345 59 51. E-MAIL: IALANA@ANTENNA.NL.
IALANA website: <http://www.dh.nl/org/ialana>.
Hague Appeal for Peace website: <http://www.haguepeace.org>

Our main concern in our USA has turned out to be - how can we make ourselves more wealthy? And some of us lie to ourselves and say, if I have more, I will help others more.

But that never happens. I cannot write all I feel, for I feel so strongly for the innocent people in Serbia and Kosovo. I wish the media would tell us both sides and I wish it was easier to learn what really happened, and what is now happening to the people of Serbia and Kosovo."

Robert Dale Mitchell, Alabama
-----

4. Transparent Toy Soldiers Only, Please!

OREGON, June 25 - We received the following supportive reaction from a TiM reader from Oregon, a former U.S. Army officer, to our "U.S. Veterans' Wives Toy Soldiers" story (S99-114, "Peace" 8, Item 5, June 24), with a unique "twist:"

"Linda Norway has a great idea; sending toy soldiers to Bill Clinton. There's something of an irony in that, since - as you may know - most of the toy soldiers sold in the US today are made in CHINA.

I suggest that as many people as possible temper their outrage by using a little WIT with their sense of humor. Bill (Clinton) and others, who generated the (Kosovo) conflict, will probably never see the packages.

So... A few toy soldiers should be sent in CLEAR plastic bags, so that everyone who comes in contact with the package can see what's inside and get the intent of the message. A clear package also passes 'inspection' much more readily.

The package could also carry stickers, such as:

"Bill's got plenty of money from the Chinese."

or,

"Let Bill build his legacy with Chinese toy soldiers."

or,

"Our soldiers are Made in USA,
Stop Murdering Christians,
Bring our soldiers home."

Also, send a few toy soldiers - not only to Bill, but also to Mad Korbel, Rubin, Berger, Blair, Kanne-Clark, Holbrooke, Germany's Joschka Fisher, and other incorrigible liars, such as Elie Wiesel."

Conrad von Baumhauer, Oregon

NOTE: To cancel the e-mail editions of our reports, just reply REMOVE or UNSUBSCRIBE, followed by the e-mail address at which you're receiving them.

Bob Djurdjevic
TRUTH IN MEDIA
Phoenix, Arizona
e-mail: bobdj@djurdjevic.com

Visit the Truth in Media Web site <http://www.truthinmedia.org/> for more

27-5-99

in the Netherlands, the international war crimes tribunal based scheduled a press conference today to make an "important announcement." U.S. officials in Washington, speaking on condition of anonymity, said an indictment against Yugoslav President Slobodan Milosevic had been issued by the U.N. court, accusing him of atrocities in the Balkans.

---

by the Russian armed forces last week. Though Russian bombers often probed Western defenses during the Cold War, no such activity had been recorded in a decade, and the appearance of the Russian long-range bombers over Iceland and Norway surprised NATO, the officials said.

The exercise, according to Russian news agency reports, drew NATO aircraft and ships into the region. A Norwegian reconnaissance ship, the Marjata, "turned up so close to Russian fighting ships taking part in the exercise that it had to be driven out of the dangerous area," a Russian newspaper reported on Friday (June 25).

An "Orion"-class aircraft flew almost directly above the masts of the nuclear heavy missile cruiser Petr Velikiy ("Peter the Great") and other combat ships of the Russian Northern Fleet, while an American nuclear submarine took a position in the immediate vicinity of a target practice range," the paper reported.

TIM Ed.: Are there still any Americans left who think that NATO's "zero combat" casualty victory over Serbia was a victory?

If so, just wait till the Chinese start flexing their muscles over Taiwan. Or the Iranians over the Persian Gulf. As for the Indians (not North American variety), they have already demonstrated what they think of the U.S. global hegemony by detonating nuclear bombs earlier this year. And by repelling the U.S.-backed Pakistan's incursions into Kashmir.

Echoes of NATO's alleged Kosovo "victory" may end up sending the kinds of shock waves around the world which could make the anticipated Y2K disasters a Godsend by comparison.

Which kind of sums up the Clinton administration's foreign policy as: "All show; no brains; no policy; no gains."

No wonder some of the Russian independent media ("Nezavisimaya Gazeta") reported on June 30 that Madam Halfbright may soon be history. Clinton may be a corrupt criminal, but he is not stupid. Seeing his approval ratings plummet since the start of "Madelein's War," the Moscow paper said that, "in Washington they are talking that a certain reshuffle will take place in the State Department leadership before this autumn."

Should this rumor come to pass, we are sure that the World Health Organization would also approve. One less Mad Cow to poison the civilized burgers with her hate-filled messages.

-----

3. "Enough Madness!"

ALABAMA, June 26 - "Enough madness!" also echoed the message we received this weekend from a former U.S. Air Force electronic specialist:

"I am an ex-air force aircraft electronic specialist and I am appalled at what our government made our military do. I am so thankful that I was not required to have any part of the bombing (of Serbia). I wonder if Clinton will ever be required to pay for his crimes?"

In some ways, the men that carried out the bombings, and the men who worked on the planes, were all victims of Clinton's war. If one thinks

26-5-99

To: antiwar republican

Ms. Djordjevic also had some choice words for President Clinton and his wife, Hillary, who said the plight of Kosovo refugees reminded her of Holocaust scenes in the Steven Spielberg film "Schindler's List": "People who learn history from Spielberg movies should not tell us how to live our lives."

Yes, the scene of Hillary mouthing off to the refugees about *Schindler's List* like some pig-ignorant yuppie at the next table in a restaurant was enough to make me puke, too.

From: Clinton's rapist

5/05/25/1999 19:49:59 PDT

Reply

To: A+Bert

I wonder if there will be people tried for War Crimes. Who?

The losers get tried for war crimes.

If Hitler had won WWII would he have tried Albert Speer, or Dwight Eisenhower? Would Churchill have been tried for bombing purely civilian targets in hopes of getting a German revolt?

The Victor writes the history and tries the criminals. The criminals are always defined as the losers.

From: Connon Tutor (sayWhat.com)

5/05/25/1999 20:15:29 PDT

Reply

COMMISSION OF INQUIRY FOR INT'L WAR CRIMES TRIBUNAL

International Action Center 39 West 14th Street #206, New York, NY 10011 phone
212-633-6646, fax 212-633-2889 e-mail iacenter@iacenter.org, website
www.iacenter.org

MEMORANDUM #1: RESEARCH CATEGORIES and General Summary

The International Action Center is pleased to announce that the preparation for the International War Crimes Tribunal is officially under way. We both welcome and encourage all who would like to participate in the research effort.

The initial hearing on the indictment will be held in New York City at Dubinsky Hall at the Fashion Institute of Technology on July 31st. Currently, former U.S. Attorney General Ramsey Clark is writing up a multi-charge complaint, naming William J. Clinton, Madeleine Albright, William Cohen, various US/NATO Generals and others, as defendants for their part in the war against Yugoslavia.

Below you will find the 21 categories where research is needed. Please feel free to e-mail (iacenter@iacenter.org) or fax (212-633-2889) the International Action Center all relevant research, or research reasonably calculated to lead to relevant information. All research sent to the IAC should be labeled by corresponding category number. Please also include your name, phone number and e-mail in case you need to be reached.

The indictment will be based on crimes against peace, crimes against humanity and war crimes. It will examine the laws of armed conflict, the Hague and Geneva Conventions, the Nuremberg Charter, the United Nations Charter, and the Universal Declaration of Human Rights

The categories are as follows:

1. Research into concerted actions to dismember Yugoslavia and obtain military domination of the Balkans.
2. Research into actions to destroy Yugoslavia economically and militarily.
3. Gathering of information on the destruction of facilities essential to economic life throughout Yugoslavia.
4. Research into the targeting and destruction of facilities necessary for civilian life--hospitals, electrical plants, residential areas, bridges, water purification plants, and other vital structures.
5. Collection of information on the damage to cultural sites, including historical and religious sites.
6. Information on indiscriminate bombing throughout Yugoslavia.
7. Testimony on the use of prohibited weapons capable of mass destruction (including cluster bombs and depleted uranium) and inflicting indiscriminate death and unnecessary suffering against both military personnel and civilian targets.

8. Evidence on the attacks on facilities in Yugoslavia containing dangerous substances and forces.
9. Examination of the obstruction of justice and the bypassing of the UN charter by engaging in an offensive war against the people of Yugoslavia as a means of securing power for U.S. and other Western powers.
10. Investigation into the United States manipulation of NATO for purposes of securing long term US strategic goals of domination of Russia and other former Soviet Republics, Eastern Europe, and South Asian economic and political spheres and limiting defensive capabilities in the region so as not to interfere with US imperialist objectives.
11. Investigation into the corruption of the Constitutional power of Congress as a means of carrying out an illegal war, and committing crimes against peace, humanity, war crimes, and other high crimes.
12. Investigation into the destruction of the environment.
13. A study of the elevation of the number of refugees through a campaign of bombing.
14. An examination of a systematic policy of inflaming of fratricidal violence, financing and arming KLA militia forces.
15. After the 78 day bombardment, the severing of Kosovo into 5 "zones of control" as a means of implementing the premeditated divide and conquer policy towards the Balkans in specific, and Eastern Europe, Russia and other former Soviet Republics, and South Asia in general.
16. The policy to deprive the Yugoslav people of essential medicines, potable water, food, and other necessities.
17. Research into the systematic manipulation, control and restriction of press and media coverage to mobilize public support for their military and political goals.
18. An examination of the United States and NATO's permanent military presence in the Balkans, the control of its mineral resources and geopolitical domination of the Balkan region.
19. A study of the reconstruction contracts in Yugoslavia after the war, the impact on the economy of the United States and other NATO countries.
20. A gathering of examples of unsubstantiated rumors, lies and distortions by public figures in defending the war policy.
21. An analysis of the Rambouillet Accords.
22. President Clinton, Congress, and the Pentagon conspired to use the war in Yugoslavia to vastly increase the trend towards militarism, including the large

23. The attempt by U.S. and NATO to assassinate by aerial bombardment and missiles President Slobodan Milosevic and other top leaders of the Yugoslav government.

If you have additional questions or need information on how the research operation will work, contact Sarah Sloan at the International Action Center: (212) 633-6646.

ON THE WAR CRIMES TRIBUNAL

We project a massive people's tribunal on the war on Yugoslavia. It is essential that we develop an international forum that holds the U.S. and NATO accountable for its criminal acts.

A Commission of Inquiry into War Crimes that examines the U.S./NATO conduct of the war against Yugoslavia can incorporate the efforts of organizations and activists in many countries. What is needed is a public gathering of evidence worldwide in a form that can involve the efforts of many thousands of people. Eyewitness evidence, expert testimony from doctors, scientists and lawyers will be included. We will review the public statements of the leaders of the NATO countries describing their reasons for the war. The Rambouillet Accords as a NATO ultimatum leading up to the bombing will be carefully examined and analyzed. Research will include the beneficiaries of war contracts and the new control of resources in the region. This International Commission will examine newspaper coverage, magazines and periodicals, TV news broadcasts radio and other public materials. Videotapes and photos will be used as evidence.

The indictment will be drawn up by former U.S. Attorney General Ramsey Clark. It will be based on international law, international conventions to which the NATO countries are signatories, and the UN charter. This indictment will be ready in early July. The reading of the indictment and presentation of initial evidence will be held at a daylong hearing in New York City on Saturday, July 31.

This will be followed by other large public hearings of the initial evidence and new material gathered on an ongoing basis. These events will be organized by local activists in many cities in the U.S. and hopefully in all the NATO countries.

Many other countries around the world may also want to hold mass public hearings on the evidence gathered because NATO is projected now as a global police force. The major military and economic powers have set a dangerous new precedent on their right to intervene in the internal affairs of a small country.

We will help coordinate this effort through the internet and email. It will incorporate the use of videos and utilize satellite hook ups. Millions of people can be involved and educated on the aims of the war, the impact and the next stage of conflict.

At the end of several months of mass hearings the Commission of Inquiry will convene a final War Crimes Tribunal. The Commission will ask internationally acclaimed jurists, human rights activists, trade unionists, leaders of civil rights and women's organizations, members of parliaments and others to review the body of evidence and issue a public verdict.

Many groups and individuals from all over the world have already gathered and prepared extensive evidence of NATO crimes.

The international effort to gather material and hold hearings on war crimes will work with and utilize the material already gathered by many groups of lawyers, jurists, peace groups and NGOs along with the new material.

The body called the International War Crimes Tribunal for the Former Yugoslavia is a political weapon initiated by the U.S. through the Security Council. Its very existence is a violation of the UN Charter and of the sovereignty of nations. This kangaroo court was established in 1993 as part of the effort to justify Western intervention in the Balkans. It is not in any way part of the International Court of Justice which has been based at the Hague in the Netherlands for 50 years.

This International War Crimes Tribunal for the Former Yugoslavia is stacked with U.S. influenced appointees. No comparable institution exists that is capable of judging U.S./NATO war crimes. Now, an additional 300 investigators will be added by NATO countries to look into Serbian war crimes in Kosovo. No investigators were added to look into NATO war crimes in Kosovo. This reality exposes the tribunal's real agenda.

As the official NATO spokesperson Jamie Shea bragged, "We [NATO countries] are the biggest supporters of the War Crimes Tribunal [for the Former Yugoslavia]. NATO finances the International War Crimes Tribunal." Washington decided to brand President Milosevic a war criminal long before the actual events for which he is charged occurred in Kosovo. On July 18, 1998, the U.S. Senate voted for a resolution to indict Yugoslav President Milosevic as a war criminal.

Last year the U.S. government sabotaged an international effort in Rome, Italy to establish an authentically independent International War Crimes Tribunal. Washington was opposed to any effort to establish a court or any type of international mechanism where U.S. military and political personnel could also be charged with war crimes.

The only avenue open to a genuine public inquiry into the events surrounding the NATO bombing of Yugoslavia is a broad based grassroots people's effort. Such an international activity can educate millions of people to the wider war that is even now in preparation.

We welcome your support for this effort. Please feel free to contact our office at (212) 633-6646, fax (212) 633-2889, or email iacenter@iacenter.org.

Sincerely, Sara Flounders and Brian Becker

RAMSEY CLARK ANNOUNCES THE FORMATION OF
COMMISSION OF INQUIRY FOR AN
INTERNATIONAL WAR CRIMES TRIBUNAL

International Action Center
39 West 14 St., #206 New York, NY 10011
(212) 633-6646 fax: (212) 633-2889
http://www.iacenter.org email: iacenter@iacenter.org

June 11, 1999

RAMSEY CLARK ANNOUNCES THE FORMATION OF COMMISSION OF
INQUIRY FOR AN INTERNATIONAL WAR CRIMES TRIBUNAL

U.S./NATO WAR CRIMES WILL BE SUBJECT OF COMMISSION OF INQUIRY
HEARING IN NEW YORK CITY ON JULY 31, 1999

A Commission of Inquiry for an International War Crimes Tribunal has been initiated by former U.S. Attorney General Ramsey Clark. Mr. Clark is the chairperson of the International Action Center. The Commission of Inquiry will hold hearings to collect eyewitness, direct, and expert testimony, video footage, photographs, documents, and other evidence as part of an investigation into crimes against peace, crimes against humanity, and war crimes committed during the U.S./NATO bombing war against Yugoslavia.

The Commission of Inquiry will include international jurists, human rights activists, trade unionists, medical personnel, environmental experts, rank-and-file soldiers from NATO countries, and people who have been in Yugoslavia during the bombing.

Mr. Clark is in the process of outlining a multi-point indictment of the U.S. government's conduct in the war against Yugoslavia. This indictment will serve as the basis of the Commission's work.

We are now in the process of organizing similar hearings throughout the United States, in other NATO countries, in Russia, and elsewhere. At the conclusion of these hearings, there will be convened an International War Crimes Tribunal that will consider all of the evidence.

We are now assembling an international research team and will be dispatching investigators and researchers wherever evidence can be collected.

→ The July 31 Commission of Inquiry hearing will take place at the Fashion Institute of Technology campus in New York City. We are urging anti-war activists to come to New York that weekend to participate in the Commission of Inquiry hearing and to join us in a national organizers' planning conference that will prepare the work of the Commission of Inquiry in cities throughout the United States.

If you are interested in being a volunteer, an organizer, or a member of the research
staff please contact Sarah Stovall at (212) 633-6646 or email us at: iacenter@iacenter.org

RAMSEY CLARK ANNOUNCES THE FORMATION OF COMMISSION OF INQUIRY FOR AN INTERNATIONAL WAR CRIMES TRIBUNAL

U.S./NATO WAR CRIMES WILL BE SUBJECT OF COMMISSION OF INQUIRY HEARING IN NEW YORK CITY ON JULY 31, 1999

June 11, 1999

A Commission of Inquiry for an International War Crimes Tribunal has been initiated by former U.S. Attorney General Ramsey Clark. Mr. Clark is the chairperson of the International Action Center. The Commission of Inquiry will hold hearings to collect eyewitness, direct, and expert testimony, video footage, photographs, documents, and other evidence as part of an investigation into crimes against peace, crimes against humanity, and war crimes committed during the U.S./NATO bombing war against Yugoslavia.

The Commission of Inquiry will include international jurists, human rights activists, trade unionists, medical personnel, environmental experts, rank-and-file soldiers from NATO countries, and people who have been in Yugoslavia during the bombing.

Mr. Clark is in the process of outlining a multi-point indictment of the U.S. government's conduct in the war against Yugoslavia. This indictment will serve as the basis of the Commission's work.

We are now in the process of organizing similar hearings throughout the United States, in other NATO countries, in Russia, and elsewhere. At the conclusion of these hearings, there will be convened an International War Crimes Tribunal that will consider all of the evidence.

We are now assembling an international research team and will be dispatching investigators and researchers wherever evidence can be collected.

→ The July 31 Commission of Inquiry hearing will take place at the Fashion Institute of Technology campus in New York City. We are urging anti-war activists to come to New York that weekend to participate in the Commission of Inquiry hearing and to join us in a national organizers' planning conference that will prepare the work of the Commission of Inquiry in cities throughout the United States.

If you are interested in being a volunteer, an organizer, or a member of the research staff, please contact Sarah Sloan at (212) 633-6646 or email us at iacenter@iacenter.org.

Sincerely,

Sara Flounders and Brian Becker
Co-Directors, International Action Center

International Action Center
39 West 14 Street, Room 206
New York, NY 10011
email: iacenter@iacenter.org
<http://www.iacenter.org>
phone: (212) 633-6646
fax: (212) 633-2889

9-7-99

Despotovic, Ruza

Afzender: despot@wishmail.net
Aan: Despotovic, Ruza; office@globalreflexion.org
Onderwerp: 1 (http://www.suc.org/kosovo_crisis/Jul_
Datum: vrijdag 9 juli 1999 0:56

<<Bijlage bestand: FILE0001.ATT>>

Letters to the Editor, The Riverdale Press, July 1, 1999
Bronx, N.Y. 10471-3153
Page A13

I remain quite unconvinced by Howard Charles Yourow's arguments in defense of NATO's illegal aggression against Yugoslavia (letter, June 10) though I do appreciate his willingness to debate me on these very critical issues.

I think it is essential that the American people see the pro and con arguments of NATO's intervention in Yugoslavia as we continue squandering billions of the US taxpayer dollars indefinitely maintaining unstable equilibriums in foreign regions: "equilibriums" which continue to breed violence and ethnic hatred.

As the presentation of all perspectives is vital to the spirit of debate and the health of our nation's democracy, I wish to thank The Riverdale Press for being one of the few newspapers in this country that is allowing alternative views in this debate to be discussed.

Many of Mr. Yourow's arguments mirror those in the "free and fair" mainstream media which has shamefully censored and ignored alternative perspectives in this conflict. He writes about yet unproven events with very little factual basis and with little mention or acknowledgement of the horrible suffering of Serbs.

Mr. Yourow blames the Yugoslav conflagrations on one person and the people he leads - Slobodan Milosevic and the Serbs. In the quest for a "Greater Serbia," widescale "genocidal" acts were committed against "peaceful" neighbors. Slobodan Milosevic is to be equated with Hitler and all the Serbs as Nazis.

The Serbs "deserve" all of the punishment they have received. Their human rights are of no consequence (with a few "token" condemnations and prosecution of crimes against Serbs to give the image of "fairness"). NATO has justly intervened to stop another "genocide."

I am not alone in my critique of NATO. Numerous prominent scholars such as former President Jimmy Carter, Professor Noam Chomsky, and Professor Edward Said have all expressed their deep opposition to NATO's attack on Yugoslavia. Former Nuremberg war crimes prosecutor Walter Rockler has written in the Chicago Tribune (May 23), "We have engaged in flagrant military aggression, ceaselessly attacking a small country primarily to demonstrate that we run the world." In explaining some of NATO's violations, he comments that NATO leaders should be held accountable for their crimes against civilians.

Former US Attorney General Ramsey Clark is establishing a

Commission of Inquiry for an International War Crimes Tribunal to ascertain the crimes committed by the US government in Yugoslavia.

With regard to Mr. Yourow's attempts to legally justify NATO's intervention, I merely ask why so many legal scholars all over the world are seeking legal action against NATO if his arguments are so sound?

A rising chorus of protest to NATO's actions from millions of citizens all over the world is indicating that NATO leaders do not represent the peoples they lead but rather mercenary interests.

Our Constitution requires Congress to declare war before offensive action is taken. Last May, Congress's tie vote of 213 -213 gave no mandate for President Clinton to continue the war for his "Presidential Legacy" yet he continued because he believes himself to be above the law.

Article 2 of the UN Charter explicitly states, "Nothing contained in the present Charter shall authorize the UN to intervene in matters which are essentially within domestic jurisdiction of any state."

Since day one, NATO has deliberately frustrated efforts by the Yugoslav government to combat the terrorist KLA. Every nation has the right to defend itself from terrorism.

Article 53 explicitly states that "no enforcement action shall be taken under regional...agencies without the authorization of the Security Council." Since the Security Council did not support NATO's unilateral war against Yugoslavia, NATO violated international law!

Russia and China would have supported Security Council-mandated humanitarian intervention (as they did support the OSCE observers in Kosovo last fall) if diplomacy were used to coerce Slobodan Milosevic in combination with rewards - for Yugoslavia's acceptance of a UN-peacekeeping force.

As far as Mr. Yourow's belief that NATO's charter and the Helsinki Final Act of 1975 were not violated, consider the "Declaration of Brussels," issued on December 9, 1983 by the Foreign Ministers at the NATO meeting in Brussels: "Our Alliance threatens no one. None of our weapons will ever be used except in response to attack (of NATO countries). We do not aspire to superiority."

Clause IV of the "Declaration of Principles" of the Helsinki Accord Final Act of 1975 states: "The participating states will respect the territorial integrity of each of the participating states. Accordingly, they will refrain from any action...against the territorial integrity, political independence, or the unity of any participating state..." Considering the illegal recognition of Yugoslavia's secessionist republics; the evidence that the German BND and perhaps even our State Department deliberately encouraged the KLA terrorists to wage a war against Yugoslavia; and considering the now virtual independence of Kosovo from Yugoslavia as an international protectorate (and soon to be part of "Greater Albania,") the massive violations of international law should seem self-evident.

In my view, the former Yugoslavia has experienced a horrible, fragmented civil war where no side is completely innocent. This war was provoked by the power vacuum created by the Soviet Union's implosion; the collapse of the economy of the former Yugoslavia due in part to Foreign Appropriations bill #101-513 initiated by Bob Dole in

1990; and culminating in Germany's illegal recognition of Slovenia and Croatia.

The US, a multiethnic democracy, has since 1991 supported the creation of neofascist ethnically and religiously "pure" republics complete with racist dictators as leaders out of the wreckage of the once large, peaceful and multiethnic Yugoslavia. The interest of the US is not in building the region into budding democracies and respecting human rights but in creating NATO protectorates.

Though I will make no effort to equate atrocities or excuse them as Mr. Yourow insultingly claims I do, Serbs are the most ethnically cleansed people in Europe with over 1.3 million refugees. Where were the international legal experts when hundreds of thousands of Krajina Serbs were expelled from Croatia in a matter of days? Where was the human compassion? We must seek justice for all victims of this war regardless of ethnicity if we are to break the cycle of violence that has consumed the Yugoslav people for much of this century.

We must also address the persecution of the non-Albanian population of Kosovo from 1941 up to 1991 by many Kosovo Albanians (particularly the illegal immigrants) if we are to resolve this decades-old problem. I am in no way interested in "spreading blame," but am merely stating that all crimes against humanity need to be addressed. Serbs are human beings too.

We have destroyed centuries of progress in international law and diplomacy by our illegal destruction of Yugoslavia and have returned to the laws of cavemen: might makes right. I encourage all of my fellow Americans to seek out all points of view on this conflict. Alternative views (outside of the mainstream media) can be found most easily on the Internet in such web sites as: <http://www.beograd.com>; <http://www.iacenter.org>; <http://www.siri-us.com>

I encourage a reading of such international law experts such as Professor Raju Thomas of Marquette University who explain in more detail the plethora of international laws violated by NATO.

Considering the US government's genocidal actions in Iraq where an estimated 5000 children perish monthly due to brutal sanctions (similar to those on Yugoslavia), who are we to so arrogantly claim the "moral" authority to act as judge, jury, and executioner for teh world?

DR. MICHAEL PRAVICA
Vice President,
The Serbian-American Alliance of New York

Copyright © 1996-99 Serbian Unity Congress. All Rights Reserved.

6-7-99

Experts define NATO operation in Kosovo as aggression.

ST.PETERSBURG, July 5 (Itar-Tass) - The Commission for International Legal Assessment of Events around Yugoslavia on Monday closed here its first two-day session. "NATO military operations against Yugoslavia are of a clear-cut anti-humanitarian orientation and have therefore resulted not in elimination but in escalation of human rights' violations," read the final document passed by the experts participating in the work of the session.

The commission has been set up on the initiative of international jurists from the St.Petersburg State University, and backed by the Expert Advisory Council for International Law under the speaker of the Russian State Duma lower house of parliament.

According to the expert opinion, passed by the commission, the NATO-launched military operations in Kosovo fall under the definition of aggression given by U.N. General Assembly on December 14, 1974. The definition reads that bombing of other country's territory is qualified as an act of aggression, which can be justified by no economic, political, military or any other considerations.

The commission expressed its conviction in that violations of norms of international humanitarian law by the sides to the conflict should serve a basis for calling them to international legal account. "Inevitability of punishment due to be inflicted on those who have committed gross violations of international humanitarian law is the most important preventive factor for the future," the document stated.

Thousands protest against Milosevic in Serbian town

PRISTINA, Yugoslavia (AP) - Up to 10,000 chanting protesters took to the streets in a southern Serbian town Monday - the latest sign of growing anger at President Slobodan Milosevic's government. In a sign of how deep the discontent may be, Monday's protests in Leskovac, 120 miles southeast of Belgrade, were not organized by an opposition party - they were inspired by a technician at the local TV station. Last week, technician Ivan Novkovic came on during a break in a basketball match and accused the local governor, a member of Milosevic's party, of abusing his authority. Novkovic urged people to rally Monday to demand his resignation.

NATO, Russia agree on peacekeepers

PRISTINA, Yugoslavia (AP) - NATO and Moscow reached an agreement Monday opening the way for Russia to deploy more troops into Kosovo, while Serb leaders demanded that peacekeepers investigate alleged prison camps holding Serbs in the province. The head of the U.N. refugee agency, on a visit to Kosovo, said she feared for the safety of Serbs and Gypsies in the province as ethnic Albanians return home after being brutally driven out by Serb forces. NATO officials hope the deployment of Russian forces will reassure Kosovo Serbs, who feel their fellow Slavs and traditional allies will protect them better than Western troops.

First group of Russian paratroopers ready to go to Kosovo.

MOSCOW, July 6 (Itar-Tass) - The first group of Russian paratroopers from the 106th Tula Airborne Division, who are going on a peacekeeping mission to Yugoslavia by sea via Greece, together with armaments, attached to it, is already on board two ships of the Black Sea Fleet, which are ready to sail.

The formalities, connected with the observance of the border regime, were promptly done on Monday by the Tuapse frontier guard detachment of the Sochi check point, the North Caucasian regional department of the Federal Border Service of Russia, Tass correspondent Nikolai Styazhkin reports from Stavropol.

Three trains have been formed on the basis of the Tula Division to be sent to Kosovo, Division Commander General Savilov told Tass correspondent Viktor Zhilyakov. A small part of the Tula paratroopers are in Pristina already, he said. About half of them are soldiers on a regular army service, who have been in the army for a year or more. 500 people were called up from the reserve.

According to General Savilov, the mission of the paratroopers, who arrived in Tuapse, includes the transportation of military

Jul 02

White Book on NATO crimes in Kosovo goes out in Yugoslavia.

BELGRADE, July 1 (Itar-Tass) - A launching party of the White Book, providing evidence of NATO's crimes committed during the first month of its aggression against Yugoslavia, was held at the Belgrade-based Institute of International Politics and Economics on Thursday.

The book, compiled by the Yugoslav Foreign Ministry legal adviser Professor Rodoljub Elinski and Ambassador Djordje Logincic, contains numerous documents, photos and witnesses' reports proving that the NATO countries leaders and NATO command are responsible for human casualties and destructions in Yugoslavia during the air war from March 24 to April 24, 1999.

According to Elinsky and Logincic, by bombing civil targets, including using prohibited war means, the aggressor states violated international and military laws and are liable to face charges of committing war crimes and crimes against humanity. Moreover, some of their actions showed elements of genocide, the authors said. In their words, if NATO really had intended to protect the Albanian population in Kosovo the mission of the Organization for Security and Cooperation in Europe would not have been withdrawn from the province before the air raids started.

The authors also drew attention to the fact that almost a hundred years ago the Serbian Foreign Ministry had published the first White Book about the crimes Albanians had committed against Kosovar Serbs. Then, like in 1999, the European powers, including Austro-Hungary, Germany and France, closed their eyes to repressions against Serbs in Kosovo because their task was to prevent Russia from getting access to the Adriatic and Mediterranean Seas via Serbia.

The White Book's second part is now being prepared to go to the printers.

White Book on NATO crimes in Kosovo goes out in Yugoslavia.

BELGRADE, July 1 (Itar-Tass) - A launching party of the White Book, providing evidence of NATO's crimes committed during the first month of its aggression against Yugoslavia, was held at the Belgrade-based Institute of International Politics and Economics on

Professor Rodoljub Etinski and Ambassador Djordje Logincic, contains numerous documents, photos and witnesses' reports proving that the NATO countries leaders and NATO command are responsible for human casualties and destructions in Yugoslavia during the air war from March 24 to April 24, 1999.

According to Etinsky and Logincic, by bombing civil targets, including using prohibited war means, the aggressor states violated international and military laws and are liable to face charges of committing war crimes and crimes against humanity. Moreover, some of their actions showed elements of genocide, the authors said. In their words, if NATO really had intended to protect the Albanian population in Kosovo the mission of the Organization for Security and Cooperation in Europe would not have been withdrawn from the province before the air raids started.

The authors also drew attention to the fact that almost a hundred years ago the Serbian Foreign Ministry had published the first White Book about the crimes Albanians had committed against Kosovar Serbs. Then, like in 1999, the European powers, including Austro-Hungary, Germany and France, closed their eyes to repressions against Serbs in Kosovo because their task was to prevent Russia from getting access to the Adriatic and Mediterranean Seas via Serbia.

The White Book's second part is now being prepared to go to the printers.

White Book on NATO crimes in Kosovo goes out in Yugoslavia.

BELGRADE, July 1 (Itar-Tass) - A launching party of the White Book, providing evidence of NATO's crimes committed during the first month of its aggression against Yugoslavia, was held at the Belgrade-based Institute of International Politics and Economics on Thursday.

The book, compiled by the Yugoslav Foreign Ministry legal adviser Professor Rodoljub Etinski and Ambassador Djordje Logincic, contains numerous documents, photos and witnesses' reports proving that the NATO countries leaders and NATO command are responsible for human casualties and destructions in Yugoslavia during the air war from March 24 to April 24, 1999.

According to Etinsky and Logincic, by bombing civil targets, including using prohibited war means, the aggressor states violated international and military laws and are liable to face charges of committing war crimes and crimes against humanity. Moreover, some of their actions showed elements of genocide, the authors said. In their words, if NATO really had intended to protect the Albanian population in Kosovo the mission of the Organization for Security and Cooperation in Europe would not have been withdrawn from the province before the air raids started.

The authors also drew attention to the fact that almost a hundred years ago the Serbian Foreign Ministry had published the first

White Book about the crimes Albanians had committed against Kosovar Serbs. Then, like in 1999, the European powers, including Austro-Hungary, Germany and France, closed their eyes to repressions against Serbs in Kosovo because their task was to prevent Russia from getting access to the Adriatic and Mediterranean Seas via Serbia.

The White Book's second part is now being prepared to go to the printers.

29-6-99

CHARGES FOR THE HAGUE AGAINST THE NATO LEADERS - ONE OF THE
INDICTMENTS

Part 3
June 29, 1999

BACK

CIVILIAN VICTIMS AND DEVASTATION IN NATO AGGRESSION ON YUGOSLAVIA
(April 23, 1999)

OVERVIEW OF DESTRUCTION OF CIVILIAN TARGETS ON THE TERRITORY OF
THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA AS A RESULT OF BARBARIC AND CRIMINAL
AGGRESSION BY NATO, FROM 24 MARCH TO 19 APRIL 1999

CIVILIAN CASUALTIES

From the onset of NATO aggression against our country up to 19
April 1999, the North Atlantic Alliance made over 7,000 criminal attacks
against the territory of the Federal Republic of Yugoslavia. 700
warplanes, of which 530 combat planes, were used; more than 2000 cruise
missiles were launched and over 6,000 tons of explosives were dropped. About
500 civilians were killed and more than 4,000 sustained serious
injuries e.g.: in Kursumlija: 13 dead and 25 wounded; in Pancevo: 2 dead and 4

wounded; in Cacak: one dead and 7 wounded; in Kragujevac: over 120 workers were wounded during an attack on the car factory "Zastava"; in Vranje: two dead and 23 wounded; in Aleksinac: 12 dead and more than 40 wounded; in Nagavac village, Orahovac municipality: 11 dead and 5 wounded; in Pristina: 10 dead and 8 wounded; Grdelicka gorge: 55 killed and 16 wounded; attack on two refugee columns, with four cruise missiles, on the Djakovica-Prizren road: 75 killed and 100 wounded, of whom 26 critically; in the village of Srbica: 10 killed, among whom 7 children; Belgrade suburb of Batajnica: a three year old girl was killed, and five civilians wounded.

Three million children are endangered in our country as a result of war and bombardment by NATO criminals. After these barbarian attacks hundreds of thousands citizens have been exposed to poisonous gasses which can have a lasting consequences on the health of the entire population and the environment. After the demolition of the Petrovaradin bridge, Novi Sad and Petrovaradin were cut of water supply (600 000 citizens) since the main and city pipeline was constructed into the bridge. About one million citizens in our country are short of water supply due to the bombardment of NATO aggressors.

About 500 000 workers became jobless due to the total destruction of industrial facilities all around the country. Two million citizens have no means for living and cannot ensure the minimum for existence.

Overall material damage is enormous. Preliminary estimates indicate that barbaric air strikes of the neo-fascist NATO alliance, since the beginning of the unprovoked aggression on the SR of Yugoslavia, on industrial, commercial and civil facilities and structures throughout our peace-loving country, have incurred damages in excess of 10 billion dollars. In the territory of the northern province of Vojvodine alone, damages have been estimated in excess of 3,5 billion dollars.

TRAFFIC

The road and railway networks, especially road and rail bridges, most of which were destroyed or damaged beyond repair, suffered extensive destruction. The targets of attacks were such communications as: 1. BRIDGES (11 DESTROYED AND 13 DAMAGED): 1. The Varadin Bridge over the Danube was destroyed (on 1 April 1999); 2. The "Sloboda" (Freedom) Bridge over the Danube was destroyed (on 4 April 1999); 3. The "Mladosti" (Youth) Bridge over the Danube, connecting Backa Palanka with Ilok, was damaged (on 4 April 1999); 4. The new railway bridge over the Danube connecting Bogojevo and Erdut was damaged (on 5 April 1999); 5. The road bridge over the Danube, connecting Bogojevo with Erdut was damaged (on 5 April 1999); 6. The bridge over the Danube along the Beograd-Novı Sad road, near Beska, Indjija municipality, was damaged (on 1 April 1999); 7. The road bridge along the Magura Belacevac road, 15 kilometres from Pristina, suffered extensive damage.

Van: Mfilifer@cs.com <Mfilifer@cs.com>
Aan: Mfilifer@cs.com <Mfilifer@cs.com>
Datum: zondag 23, mei 1999 7:03
Onderwerp: Forward

Subject: NUREMBERG PROSECUTOR CONDEMNS U.S. AGGRESSION

>THIS IS A VERY IMPORTANT DOCUMENT AND MUST BE CIRCULATED EFFECTIVELY.

>It can be made into a leaflet to be distributed and postered, faxed and mailed. Use it to write a letter to the editor in your local newspaper. Quote it on radio and television open line programmes. E-mail it to anyone and everyone you know, in Canada and abroad. Give it out at your union and community meetings and in religious gatherings.

NOTE: All Canadian Members of Parliament have received it from the Ad Hoc Committee. Ask them what they think of it! (If you make a poster, you are welcome to put the Ad Hoc Committee's name, address and phone number on it, so people can get further information and can get connected to action in their area. Fax us a copy of your poster, so we can make a wall display of all the different kinds we are creating.)

This article is a good one to attach to your warcrimes complaint to Mme Arbour of the International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia (who has recently started to speak about NATO war crimes!). You can e-mail her at fisk.icty@un.org; fax her at: +31-70-416-5356 or send airmail letter to: P.O.Box 13888, Churchillplein 1, 2501 EW The Hague, Netherlands.

CHICAGO TRIBUNE, Monday, May 10, 1999

NUREMBERG PROSECUTOR CONDEMNS U.S. AGGRESSION ON YUGOSLAVIA

WASHINGTON-As the bombs, smart and dumb, fall ceaselessly on Serbia, Montenegrins and sometimes Albanians, on bridges, waterworks, electric generation plants and factories, and on trains, trucks and homes, the remorseless crusade for "humanitarianism" presses forward to the applause of journalistic and academic skills. To paraphrase the Roman historian Tacitus, we are busy creating a desert, which we can then call peace.

For the United States, alias "NATO," the planning and launching of this war by the president heightens the abuse and undermining of warmaking authority under the Constitution. (It seems to be accepted that the president can order his personal army to attack any country he pleases).>The bombing war also violates and shreds the basic provisions of the United Nations Charter and other conventions and treaties; the attack on Yugoslavia constitutes the most brazen international aggression since the Nazis attacked Poland to prevent "Polish atrocities" against Germans. The United States has discarded pretensions to international legality and decency, and embarked on a course of raw imperialism run

242009.

Our alleged concern with human rights borders on the ludicrous. We dropped twice as many bombs on Vietnam as all the countries involved in World War II dropped on each other. We killed hundreds of thousands of civilians in the course of that war. Very recently, in Central America, we sponsored, trained and endorsed the local armies - Guatemalan, Salvadoran, and Nicaraguan Contras - in the killing of at least 200,000 people.

We encouraged the Pinochet coup in Chile with the resulting killing of another few thousand or so people, including the democratically elected president. We saw nothing wrong with the Croat slaughter and expulsion of 200,000 Serbs from the Krajina area. We have taken very little stand on the monumental slaughters of hundreds of thousands, if not millions, of people in Africa. We have restrained the Iraqis from attacking Kurds but see nothing amiss in Turks attacking Kurds. We cannot even agree to abandon the use of land mines.

In reality when we, the self-anointed rulers of the planet, issue an ultimatum to another country, it is "surrender or die." To maintain our "credibility," we must crush any semblance of resistance to our dictates to that country.

WALTER J. ROCKLER
Former prosecutor
Nuremberg War Crimes Trials
.....

AD HOC COMMITTEE TO STOP CANADA'S PARTICIPATION IN
THE WAR AGAINST YUGOSLAVIA

Commission of Inquiry

c/o International Action Center

39 W 14 St #206 New York, NY 10011

212-633-6646 fax: 212-633-2889

email: iacenter@iacenter.org web site: <http://www.iacenter.org>

For immediate release
August 2, 1999

OVER 700 PARTICIPATE IN JULY 31 NEW YORK CITY INDEPENDENT COMMISSION OF INQUIRY HEARING TO INVESTIGATE U.S./NATO WAR CRIMES AGAINST THE PEOPLE OF YUGOSLAVIA

Over 700 people participated in the July 31 New York City Independent Commission of Inquiry Hearing to Investigate U.S./NATO War Crimes Against the People of Yugoslavia. The hearing was the first of scores of meetings that will be held in cities throughout the United States, other NATO countries, and elsewhere to collect evidence, eyewitness testimony, expert testimony and analysis of Crimes Against Peace, War Crimes, and Crimes Against Humanity.

The featured presentation at the July 31 hearing was Ramsey Clark's 19-count indictment of William J. Clinton, Madeleine Albright, Sandy Berger, William Cohen, Tony Blair, Gerard Schroeder, and other high officials in NATO and NATO countries.

We are offering with this communication the full text of the 19-count indictment. The indictment will soon appear in published form.

There was also a collection of selected findings of the Commission of Inquiry research committee that will appear on the IAC web page this week.

In the coming days we will be sending out selected speeches and papers that were presented at the July 31 hearing. In total, there were more than 50 presentations and papers presented.

Ramsey Clark, former U.S. attorney general; Brian Becker, Co-Director, Commission of Inquiry; Gloria La Riva, editor of "NATO's Targets"; Elombe Brath, Patrice Lumumba Coalition; Vladislav Jovanovic, Ambassador, Permanent Mission of the Federal Republic

of Yugoslavia to the UN; Dr. Saeed Hasan, Ambassador, Permanent Mission of Iraq to the UN; Michel Chossudovsky, economist and author; Roland Keith, OSCE monitor in Kosovo; Dr. Sapphire Mann Ahmed, International Health Care Activist; taped message from Mumia Abu-Jamal;

Maude Le Blanc, Haiti Progres; Kani, Kurdish American Information Center; Freddie Marrero and Carlos Rovira, Vieques Support Committee; Preston Wood, International Action Center—Los Angeles; John Kim, attorney, Veterans for Peace (NYC); John Parker, International Action Center—Los Angeles; Monica Moorehead, Workers World newspaper and Mumia Awareness Week;

Shani Rifati, Roma activist from Kosovo; Felix Wilson, Cuban Interests Section; Michael Parenti, author; Prof. Michael Mandel, York University Law School, Canadian lawyers group; Gregory Elich, Journalist and Researcher; Vondora Jordan, Workfairness; David Jacobs, attorney, Canadian lawyers group; Will Harrell, Representative of International Association of Democratic Lawyers; Ruba Fakhoury & Milos Petrovic;

Ulrich Dost, attorney, German lawyers group; King Downing, attorney; Barry Lituchy, Director, Jasenovic Research Institute; Gloria Rubac, Texas Coalition to Abolish the Death Penalty; Sladjana Dankovic, Investigator, Commission of Inquiry (Washington, D.C.); Tamara Bedic, attorney;

John Catalinotto, Co-editor of Depleted Uranium: Metal of Dishonor; Pat Chin; Lenore Foerstel, author; Bill Doares, International Action Center; Frank Kovac; Deirdre Sinnott; Karen Talbot, International Center for Peace and Justice; Herb Foerstel, author; Heather Cottin, Serbian-Jewish Friendship Committee; Sarah Sloan; Jane Cutter, International Action Center—Ann Arbor.

Jenny Ligtenberg
Krijtmoen 3
1703 NJ Heerhugowaard
ph./fax 072-5740273.

Heerhugowaard 011199.

Mrs. C.del Ponte,

At first: the UN Security Council wasn't authorized at all to found a Tribunal. Kinkel forced it and a group of Jurists from the Berkeley University, San Fransisco wrote you a letter about telling you are illegal and that you do not speak justice but (mis-)use your might.

Can you tell me where a Serb can go to defend him/herself? During the whole war in Bosnia these people were demonised in a totally unjust way!

I, as the only private volunteer out of the whole west, have been a clear witness of all dirty manipulations for the sake of political benefit. My contact with many UNPROFOR (high in rang) members learned me a very big lot of the real aim from the Americans and EU-Brussels now ten years ago.

Therefore I suggest it's better to prosecute ex-President Bush and his senators who signed the "1991 Foreign Operation Law 101-513" 5 Nov.'90.

This "execution-command", the corruption with Genscher, Kohl (still poisoned with the WWII virus) and EU commissioner v.den Broek, they all are the initiaters of the war in Bosnia!!

First of all these WAR-CRIMINALS merit a trial together with Clinton, Jana Korbelt, minister of State Affairs USA, Mr.Harff from the CNN P.R. Ruder Finn Agency, D.C.Washington. And many others like Minister Presidents from all NATO countries who render themselves guilty for bombing Yugoslavia and the dirty trics in Kosovo.

You can ask Boutros-Boutros Ghali as a witness or General Rose General MacKenzie and for sure there are many more important people who can help you with the REALLY truth?

So "if you are an honest woman" don't hunt after people who are MIS-used for a very long time by the real criminals i.e. America and the NATO.

I dare to speak out of the name of the 200.000 victims of that awful war in the former Yugoslavia and their relatives. As for the Serb population who are still alive this dirty criminals burried them alive by committing genocide.

Serbia didn't declare the war to any single country nor did Dr.Karadzic. Every time when I discuss with people about my experiences I noticed how deeply they are indoctrinated by the media even are able to condemn them to death against one's better judgement. Foei! Greetings and honest inspiration

Jenny Ligtenberg

anklacht van de

internationale onderzoekscommissie

Dr. J. V. RAMSEY CLARK

van de redactie

**Manifest
plaatst - in
vier delen -
de aanklacht
van de onaf-
hankelijke
commissie
van onder-
zoek naar de
oorlogsmis-
daden van
de VS en de
NAVO tegen
het Joego-
slavische
volk.**

**Vandaag
deel drie.
Deze
aanklacht
wordt
ingediend
om nieuwe
slachtoffers
van oorlog
te voorko-
men,
schendingen
van mensen-
rechten in de
toekomst te
verhindern,
internationa-
le en natio-
nale organi-
saties,
regeringen
en instituten
te bescher-
men en die-
genen, die
schuldig
bevonden
worden aan
de hen ver-
weten
daden, voor
hun daden
terecht te
laten staan.**

(12) OORLOGVOERING TEGEN HET MILIEU.

De lucht- en raketaanvallen van de VS veroorzaakten met voorbedachten rade een groot-schalige, aanhoudende en ernstige milieucrisis in Joegoslavië. De schade voor de lucht alleen al door overvliegen versterkte de vervuiling van de lucht met een veelvoud. Duizenden tonnen aan explosieven lieten enorme hoeveelheden aan chemische stoffen achter in de lucht, veroorzaakten wolken aan stof en brokken van inslag, lieten vuurstormen ontbranden, die vaak dagenlang bleven woeden. Verwerkingsinstallaties voor chemie, petrochemie, olie en gas, en opslag- en transportvoorzieningen hiervoor, die vlakbij Belgrado, Novi Sad, Nis en andere grote steden met voorbedachten rade als doelwit geraakt werden, stelden grote delen van de bevolking bloot aan gevaarlijke stoffen voor het milieu. Verarmd uranium, dat boven Kosovo en de rest van Servië uitgestrooid werd, zal het leven van hele generaties bedreigen.

(Verdrag van Den Haag, Art. 22; en 23; Aanvullend verdrag van Genève 1977, Art. 48, 51, 54, 55; Verdrag van Stockholm over het Milieu van de Mens 1972; Stellingen 1 en 2 (VN-milieuconferentie) en vele andere.

De VS hebben zich met veel nadruk verzet tegen het verdrag over het instellen van een Internationaal Hof van Justitie, dat in juli 1998 in Rome door 120 staten werd aangenomen en nu in het stadium van ratificatie is in de landen die ondertekend hebben, want ze zijn niet van plan, hun leiders of hun militair personeel aan de jurisdictie van een onafhankelijk Internationaal Hof van Justitie en de gelijkheid van internationaal recht te onderwerpen. Door het doelgericht werken met tribunalen ad hoc en de aanklacht wegens volkerenmoord tegen afzonderlijke tegenstanders, bereiken zij, dat deze in een internationaal isolement raken en de eigen landen druk uitoefenen om ze de macht te onttrekken, ze brengen de justitie in diskrediet en maken deze afhankelijk van de politiek, ze gebruiken de schijn van een neutraal

op aan de VS begonnen reeds vóór 1989 met hun economische aanval op Joegoslavië met als doel de politieke uitschakeling en een afgedwongen economisch verval. Zij gaven het Internationale Monetair Fonds aanleiding de meest strenge shocktherapie toe te passen om de Joegoslavische productiviteit aan te land te verhogen en zijn vermogen aan buitenlandse kapitaal toegankelijk te maken, en wel door het slechten van handelsbelemmeringen en het privatiseren van voor de eerste levensbehoeften noodzakelijke openbare industrie, handels- en dienstverleningsbedrijven en voorzieningen. In mei 1991 zette Baker, minister van Buitenlandse Zaken, iedere hulp van de VS aan de zes Joegoslavische deelrepublieken stil en legde een veto op de economische kredieten van het IMF. Zo werd er een enorme economische prikkel voor de tegen Belgrado gerichte oppositie bliken van Servië. De VS zetten de VN-sancties tegen Joegoslavië door, maar zagen van deze sancties af voor die deelrepublieken, die Joegoslavië zouden afvallen. De sancties vernielden de totale economie van Joegoslavië op een schaal, waarbij een normale wijze van gróólen onder voorwaarden zonder dwangmaatregelen van de VS 30 jaar nodig zou hebben, om Joegoslavië weer terug te brengen op het productieniveau van 1989. De waarde van de productie voor de zes deelrepublieken van Joegoslavië bij elkaar was in 1989 per hoofd van de bevolking 6.220 dollar per jaar. Nu bedraagt deze voor Servië en Montenegro, de overgebleven deelrepublieken van Joegoslavië, 1.510 dollar. Vóór de uitschakeling werd 90 procent van de handel tussen de zes deelrepublieken onderling afgeraken. Alle voormalige deelrepublieken hebben economisch geleden, maar Joegoslavië met net aan 40 procent van de bevolking van 1990, inclusief Kosovo, onderging een zeer veel groter economisch verval als de begunstigde noordelijke deelrepublieken Slovenië en Kroatië, die tegenwoordig in nog grotere mate als vóór de afscheiding in meerderheid rooms-katholiek zijn. De sancties tegen Joegoslavië gaan door en Servië, met uitzondering van Kosovo, is van het geplande herstel en hulp voor de wederopbouw na de schade van de bombardementen en de economische vernietiging uitgesloten.

De sancties hebben een veel grotere nadelige invloed op leven, gezondheid, economie en kwaliteit van leven in Joegoslavië gehad dan de militaire aanval. Zij zorgden ervoor, dat het aantal doden steeg, de levensverwachting daalde, de verzorging van voeding en medicijnen achteruitging en de productie sterk daalde. Zoals in Irak en elders zijn de sancties een misdaad, een misdaad tegen de mensheid, en volkerenmoord.

(Tribunaal van Neurenberg, Stelling V c, Misdaden tegen de mensheid; Volkerenmoordconventie; Aanvullend verdrag van Genève 1977, Art. 48, 54, 55.)

(14) INSTELLEN VAN EEN ILLEGAAL STRAFTRIBUNAAL AD HOC OM DE SERVISCH LEIDING TE VERNIETIGEN EN TOT DUIVEL TE VERKLAREN.

De VS, vertegenwoordigd door de aangeklaagde Madeline Albright, dwongen de VN-Veilighedsraad, onder schending van het VN-Handvest, een straftribunaal ad hoc voor Joegoslavië en Ruanda in te stellen, om de voor hen vijandige leiding in deze twee landen te verstaan en tot duivel te verklaren en een dreigend signaal af te geven aan leiders elders. Het Handvest van de Verenigde Naties geeft geen volmacht voor het instellen van een straftribunaal.

De VS hebben zich met veel nadruk verzet tegen het verdrag over het instellen van een Internationaal Hof van Justitie, dat in juli 1998 in Rome door 120 staten werd aangenomen en nu in het stadium van ratificatie is in de landen die ondertekend hebben, want ze zijn niet van plan, hun leiders of hun militair personeel aan de jurisdictie van een onafhankelijk Internationaal Hof van Justitie en de gelijkheid van internationaal recht te onderwerpen. Door het doelgericht werken met tribunalen ad hoc en de aanklacht wegens volkerenmoord tegen afzonderlijke tegenstanders, bereiken zij, dat deze in een internationaal isolement raken en de eigen landen druk uitoefenen om ze de macht te onttrekken, ze brengen de justitie in diskrediet en maken deze afhankelijk van de politiek, ze gebruiken de schijn van een neutraal

international recht om tegenstanders als oorlogsmisdadigers te veroordelen en te straffen en zelf de rol van voorrechtters van het recht te spelen.

(Handvest van de Verenigde Naties; Statuten van het Internationale Hof van Justitie; UDHR; ICCPR.)

(15) GEBRUIKEN VAN ONDER CONTROLE STAANDE INTERNATIONALE MEDIA VOOR HET OPZETTEN EN INSTANDHOUDEN VAN STEUN VOOR WILLEKEURIGE AANSLAGEN DOOR DE VS EN HET TOT DUIVEL VERKLAREN VAN JOEGOSLAVIË, DE SLAVEN, SERVIËRS EN MOSLIMS WEGENS VOLKERENMOORD.

De mensen die in de VS aangeklaagd worden hebben de berichtgeving in de geschreven pers en andere media over Joegoslavië alsook over de aanvallen van de VS tegen dat land systematisch onder controle gesteld, ze geïnstrueerd, gemanipuleerd, van valse informatie voorzien en aan beperkingen onderworpen, om openbare steun te verkrijgen voor de massale bombardementen op het weerloze Joegoslavië, inclusief Kosovo, zoals ook al bij Libië, Irak, Afghanistan, Soedan en andere landen. De internationale media hebben de politieke doelen van een verder uiteenvallen van Joegoslavië en andere regio's gesteund en met veel elan gepropageerd; elk gebied hebben ze hierbij vanuit het standpunt van interne verdeling behandeld en diverse vertegenwoordigers van regeringen, sommige politieke leiders, generaals, officieren en soldaten beschuldigd van duivelse volkerenmoord. Zo oeffenen ze druk uit op andere naties door dreiging met openbaar gesanctioneerde raketaanvallen en bombardementen en vernietigende economische sancties, ze verkrijgen zo van de openbare mening in de VS aanvaarding en steun voor toekomstige acties tegen andere landen en het verhogen van de militaire uitgaven, om wereldwijd steun te verkrijgen voor een expansieve rol van de militaire aanwezigheid van en controle door de VS.

(16) INSTELLEN VAN EEN LANGDURIGE MILITAIRE BEZETTING DOOR NAVO-STRIDKRACHTEN IN STRATEGISCHE GEBIEDEN VAN JOEGOSLAVIË.

De VS hebben, als reeds eerder in Bosnië, de aangeklaagde NAVO-lidstaten en andere landen ertoe-gedwongen om militaire bezettingstroepen voor het bezetten van Kosovo ter beschikking te stellen en ze te ondersteunen, om zo belangrijke delen van Joegoslavië daadwerkelijk te kunnen controleren en een gestage afscheiding en interne verdeling van staten en volken te bewerkstelligen, de bevolking meer schade toe te brengen, tegen immigratie uit Klein-Azië, de Arabische staten van het Midden-Oosten en Noord-Afrika en de voormalige republieken van de Sovjet-Unie en van elders dammen op te werpen; ze zijn van plan zo ook een bufferzone tussen Europa en genoemde regio's te verkrijgen, door controle uit te oefenen op de gebieden van afgescheiden, innerlijk verdeelde en ellendige bevolkingsgroepen bestaande uit Slaven, Serviërs, christelijk-orthodoxen, Kosovo-Albanen en anderen.

Ten slotte willen ze zodoende de NAVO-lidstaten voorbereiden op en overhalen tot verdere deelname aan acties tegen andere naties.

(Handvest van de Verenigde Naties; NAVO-verdrag, Art. 1, Verklaring van non-interventie.)

Vertaling uit het Duits: Toos Plug

Europees tribunaal tegen de NAVO-aanvallen op Joegoslavië

In het verlengde van het tribunaal in New Ark wordt nu een hoorzitting in Berlijn gehouden op 30 oktober 1999. Hieronder de uitnodiging voor geïnteresseerden.

Programma:

23-10-99

Start om 10.00 uur

Inleiding door sprekers, die door de werkgroepen uitgenodigd zijn, met de volgende onderwerpen (ca. een kwartier per item):

1. Analyse van de politiek van de VS en de G7/G8 in hun streven naar een 'nieuwe wereldorde'. De oorlog van de NAVO tegen Joegoslavië, het keerpunt in de geschiedenis.
2. Vragen van volkenrechtelijke aard over de oorlog van de NAVO tegen Joegoslavië.
3. Mensenrechten en vrede.
4. De politiek inzake Joegoslavië van de Bondsrepubliek Duitsland in de jaren 90.
5. Vragen vanuit de grondwet over plaats en taak van het leger in de Bondsrepubliek Duitsland.
6. Schending van de regels van het volkenrecht in oorlogstijd in de oorlog van de NAVO tegen Joegoslavië.
7. Schade aan het milieu als gevolg van de oorlog (verborgen chemische oorlog).
8. Schade door de oorlog in Joegoslavië en de omvang van de gerechtvaardigde eisen om schadeloosstelling.
9. Schade aan cultuurgoed en culturele voorzieningen.

10. Strijd om de reden voor een oorlog. De situatie in Kosovo voor begin van de oorlog en de methodes voor een vreedzame beëindiging van het conflict.

11. De rol van de media in de oorlog van de NAVO tegen Joegoslavië.

12. De rol van de geheime diensten bij voorbereiding en uitvoering van de oorlog.

13. Conclusies over een nieuw Europees en wereldwijd systeem van veiligheid en de rol van de OSCE.

14. Over de opdracht van de vredesbeweging na de oorlog van de NAVO tegen Joegoslavië.

Sprekers uit andere Europese landen over de resultaten van het werk van het tribunaal.

15.30 - 16.00 uur Koffiepauze

Lezing over de resultaten van het "Ramsey-Clark-Tribunaal"

De hoofdpunten van de aanklacht op grond van ervaringen tot nu (De feitelijke hoofdpunten, de stellingen en de rapporten zullen vóór 15 oktober aan vertegenwoordigers uit vijf Europese landen bij het tribunaal overhandigd zijn). Einde om 19.00 uur.

Aanmelden kan bij NCPN-kantoor.

COUR INTERNATIONALE DE JUSTICE

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

Dissenting opinion of Vice-President Weeramantry

Unlike the majority of the Court I take the view that the Court has *prima facie* jurisdiction in this case. As for the issue of provisional measures, it is a case where "circumstances so require" (Article 41 of the Statute).

I view this case as one of such seminal importance as to necessitate a somewhat extended statement of my views, despite the extreme constraints of time within which this opinion has had to be prepared.

The situation complained of is one where lives are being lost daily, vast numbers of people including women, children, the aged and the infirm are continuously exposed to physical danger and suffering, and property damage on a most extensive scale is a regular occurrence. Whatever the reason for the aerial bombing which is now in progress, and however well-intentioned its origin, it involves certain fundamentals of the international legal order - the *peaceful* resolution of disputes, the overarching authority of the United Nations Charter and the concept of the international rule of law. It is upon these fundamental principles that the ensuing opinion is based.

The applicability of these principles, whether individually or in combination, produces a situation in which at least a *prima facie* case has been made out of the existence of circumstances justifying the issue of interim measures, pending a fuller consideration by the Court of the complex legal issues involved.

This Application highlights in classic form one of the most ancient and valued attributes of the judicial process - the power and obligation of a court to do what lies within its power to promote the peaceful settlement of disputes by such interim measures as may be necessary pending the final determination of the case before the Court. It is also a time-honoured attribute of the judicial mission that courts should, within the limits of the judicial function, do what they can to prevent the escalation of the conflict between the litigating parties.

In domestic law a court seeing violence between two litigating parties relating to the subject-matter of a pending action would, however righteous be the motive of one or other of the parties, have no hesitation in issuing an enjoining order restraining such violence. The rationale for such action is twofold: it is essential that the rights of parties be preserved intact pending their determination by the Court and it is essential that there be no escalation of the dispute pending litigation. The nature of the judicial function is no different when it is transposed into the international plane, especially when the Court concerned is the principal judicial organ of the United Nations, functioning under a Charter which ranks the peaceful resolution of disputes among its prime Purposes and Principles.

It is no argument to the contrary that the Court lacks the means to enforce its measures. The voice of the Court as the principal judicial organ of the United Nations may well be the one factor which, in certain situations, can tilt the balance in favour of a solution of disputes according to the law.

It is my view that the Court should have issued provisional measures on *both* Parties to desist from acts of violence of any sort whatsoever, subject to appropriate safeguards for keeping the peace as suggested later in this opinion.

Some general observations

This case is one of ten simultaneously filed by Yugoslavia against ten different NATO Members.

The jurisdictional issues involved in all these cases are not the same and hence the Court's decisions on the various matters involved are not identical.

In two of the ten cases - those against Spain and the United States - I agree with the Court's decision that there is a manifest absence of jurisdiction to deal with them. These two cases should therefore be taken off the Court's register of pending cases, and I concur in the Court's decision to this effect.

In four of the remaining eight cases - the cases against France, Germany, Italy and the United Kingdom - while agreeing with the majority of the Court, I have some comments to offer, which I do in each case in a declaration.

In the remaining four cases - those against Belgium, Canada, the Netherlands and Portugal - I differ from the majority of my colleagues in that it is my view that Provisional Measures should be indicated. I have hence filed dissenting opinions in these cases. My position is set out in my dissenting opinion in *Yugoslavia v. Belgium*, and my opinions in the other three cases, which are identical *mutatis mutandis*, refer back to that opinion.

On the question whether these last eight cases should remain on the Court's General List I concur in the Court's decision that they should so remain, reserving the subsequent procedure for further decision.

Particular significance of this case

This case raises human rights issues of the gravest nature on both sides.

On the one hand the Respondents allege against the Applicant the massacre of ethnic Albanians in Kosovo and the expulsion of ethnic Albanians from their homes and habitations on a scale that can be described as truly colossal. What is alleged is no less than the forcible expulsion of nearly a million persons, the murder of several thousands and the destruction of innumerable homes and villages in an ongoing process which is allegedly continuing to this day. All this is alleged to be part of a scheme which is said to be of such magnitude as to attract the repellent description of "ethnic cleansing".

If the allegations made are substantiated, this would constitute one of the severest violations of human rights and dignity that have occurred since the conclusion of World War II. Human rights violations on this scale are such as to throw upon the world community a grave responsibility to intervene for their prevention and it is well-established legal doctrine that such gross denials of human rights anywhere are everyone's concern everywhere. The concept of sovereignty is no protection against action by the world community to prevent such violations if they be of the scale and nature alleged.

On the other hand, however well intentioned the air strikes that have been launched by the NATO powers as a means of preventing this, there are assertions by the Applicant that this use of force lacks United Nations sanction and authority and overlooks express Charter provisions. There are also allegations of violations of the provisions of the Geneva Convention of 1949 and of the Additional Protocol No. 1 of 1977 on the protection of civilians and civilian objects in time of war.

These assertions raise substantial questions of law that need careful examination. Yugoslavia asserts that there have been over a thousand deaths of civilians including women and children, the aged and the infirm, 4,500 cases of serious bodily injuries to civilians, the destruction of thousands of civilian houses, the loss of several hundred thousand jobs and the destruction of industrial enterprises, schools, telecommunications, airports, hospitals, and cultural institutions, monuments, religious shrines and historical monuments. One million citizens are said to be short of water supply and the Applicant also alleges that serious environmental damage has been caused and is continuing to be caused by the bombing of oil refineries and chemical plants, and the use of bombs containing depleted uranium and that the prohibition against the use of weapons calculated to cause unnecessary suffering is violated by the use of cluster bombs.

Such is the background to the matter now before the Court, a situation which has no precedent in the annals of this Court or indeed of any other, for the Court is being asked to do no less than to prevent or mitigate the severities of a major military operation. This is thus a seminal moment in judicial history and I cannot permit it to pass without some suggestions which, though I am in a minority, may still, I hope, be of some utility.

The position of the Applicant

In this case the Applicant requests the Court to issue provisional measures requiring the Respondent to stop immediately the violation of various obligations towards Yugoslavia which Yugoslavia alleges are being violated.

The Respondent on the other hand claims that its actions are taken with purely humanitarian intent to prevent gross violations of human rights extending to genocide which have been perpetrated in Kosovo by the Applicant and still continue to be perpetrated. In this context it invokes the "clean hands" principle, a principle of equity and judicial procedure, well recognized in all legal systems, by which he who seeks the assistance of a court must come to the court with clean hands. He who seeks equity must do equity.

It is not for the Court to pronounce at this stage upon the merits of the allegations on either side. It is patently clear however that it is a precondition to the granting of any relief to the Applicant that if the Applicant is engaged on a course of violence relevant to the subject-matter of the Application, that violence should immediately cease.

It is clear that the Court in indicating provisional measures can indicate measures other than those proposed by the Applicant (S. Rosenne, *The Law and Practice of the International Court, 1920-1996*, 1997, Vol. III, p. 1457) and that the Court may also issue measures *proprio motu*, a practice which excludes the *non ultra petita* rule (*ibid.*).

Moreover since both Parties are under an implied obligation until the Court has reached its decision, to refrain from any steps which might have a prejudicial effect on the execution of the Court's decision (Rosenne, *op. cit.*, p. 1458) the applicant who comes to a court for interim relief is itself under a special obligation to desist immediately from all action which has any semblance of aggravating or extending the dispute.

The Court in this case is entitled to act on these principles with special stringency and my view is that it is a strict precondition to any interim provisions the Court may order against the Respondent that the Applicant itself should desist immediately from any act of interference with the rights of the people of Kosovo. A violation of this precondition in any shape or form would immediately destroy the basis of any order the Court may make.

I stress in this context that there can be no affirmative finding of any sort on this matter at this stage and that all that has been said is without any attempt at prejudgment of any of the issues before the Court.

I set out at the end of this opinion some thoughts regarding the provisional measures which I think the Court could have issued, and which I consider appropriate, but I would lay down the requisite set out above as an essential precondition to the continuing applicability of any provisional measures that might be issued in circumstances such as these.

Admissibility and jurisdiction

Turning next to the questions of admissibility and jurisdiction of Yugoslavia's Application, objection has been taken to Yugoslavia's status to make this Application. This objection is based on Yugoslavia's membership status in the United Nations.

The majority of the Court have held that the Court need not consider this question for the purpose of deciding whether or not it can indicate provisional measures in this case and I respectfully agree.

I come now to the question of the Court's prima facie jurisdiction.

The jurisdiction necessary for the issue of provisional measures is based by the Applicant on three grounds - Article 36, paragraph 2, of the Statute, Article IX of the Genocide Convention and Article 4 of the Convention of Conciliation, Judicial Settlement and Arbitration, 1930, between Belgium and the Kingdom of Yugoslavia.

Article 36, paragraph 2, of the Statute is, in my view, sufficient to confer prima facie jurisdiction for the purposes of provisional measures and for this reason I do not think it necessary to examine the other grounds further.

Jurisdiction *ratione temporis*

I do not share the view of the majority of the Court in regard to the lack of jurisdiction under Article 36, paragraph 2, and note that the main reason why the majority have concluded that prima facie jurisdiction is not available is that the Yugoslav declaration under Article 36, paragraph 2, is limited to disputes arising or which may arise after 25 April 1999.

(a) *Inappropriateness of reference back to time of planning*

The question for decision is whether the temporal restriction defeats the entire declaration, so far as concerns the subject-matter of the present Application, in view of the fact that the NATO air operations, the subject-matter of the Applicant's complaint, began on 24 March 1999, thus pre-dating 25 April, the date specified in Yugoslavia's declaration. Is the declaration thus inoperative in terms of the very restriction that Yugoslavia itself laid down?

I think not. A vast enterprise may be planned and conceived at a particular time and date but it does not follow that every major operation conducted within that enterprise over the ensuing months, if it gives rise to a claim at law, dates back to the conception of the entire enterprise. The campaign may involve several breaches of vastly different State obligations such as environmental obligations, human rights obligations, obligations under the Convention Against Torture, obligations under Conventions relating to civil aviation, the law of the sea or conduct in war. All of these operations may have been separately and individually planned on different

dates. It seems to be difficult to maintain that all such breaches of obligation occurred when the initial plan was conceived.

(b) Meaning of "dispute"

I wish to say a word here about the meaning of the term "dispute".

A dispute may remain at an abstract level, as where one party alleges that it has a particular right and the other party disputes it. A dispute may on the other hand, as in most instances, assume a practical form, as where one party causes damage to another by some wrongful act and that other party asserts a violation of its rights and makes a claim for compensation. There is then a dispute as to whether a wrongful act has been done and a claim to damages exists. Both types of dispute fall within the accepted definition in the Court's jurisprudence namely, "a disagreement on a point of law or fact, a conflict of legal views or interests between the parties" (*East Timor (Portugal v. Australia) I.C.J. Reports 1995*, p. 99, para. 22).

Clearly the allegations of wrongful acts of the varied descriptions set out in the Application and the resulting claims based upon them are all "disputes" within the meaning of that term in the Court's jurisprudence.

(c) Differences in obligations breached

When in a bombing campaign a bridge over an international river is blown up, a chemicals factory destroyed, a prohibited weapon used or a hospital demolished, each of these acts, if wrongful, would be the subject of a different dispute and a distinct claim. These claims may involve the violation of different types of rights and different rules of law - navigation rights, environmental rights, human rights, humanitarian rules and rules under the Geneva Conventions.

In this case, as I understand it, the Court is faced with a number of such acts, separately executed and separated in time. In my view it strains the rules of legal interpretation to conclude that all of these constitute one dispute which was complete when the bombing campaign was decided upon. Disputes at law are not confined to disputes at such an abstract and theoretical level. It is of the nature of judicial proceedings and litigation at every level that disputes both abstract and practical, are brought before courts for determination.

It is relevant to note in this connection that the claim as stated in the Application asserts the violation of different legal obligations in respect of the different categories of damage. Among these are violations of obligations not to use prohibited weapons, obligations not to cause far-reaching health and environmental damage, obligations respecting the right to information, obligations to respect freedom of navigation on international rivers and obligations not to commit any act of hostility towards historical monuments, works of art or places of worship.

To take some specific examples the disputes arising from the bombing of an embassy, from the bombing of a TV station, from the bombing of a passenger train, a school or a power station all arise when those acts in fact take place and not before the acts were done. To hold otherwise would be unrealistic and contrary to legal principle.

A major campaign may even take years and this does not mean that every act of wrongdoing that may be committed in the course of that campaign - even though those acts are years apart - dates back in law to the time when it was decided to commence hostilities.

(d) Maturation of a legal claim

A legal principle well recognized in all legal systems is that an act of wrongdoing is completed when the wrong is done, not when it was planned. To take an analogy from domestic law, such an act of wrongdoing would be dated, for purposes of statutes of limitation or otherwise, as from the date when the wrongful act is committed. Until such commission the cause of action would not be complete. A plan or an intention to cause damage does not ripen into a justiciable claim until the physical act is done which causes the damage. In the well-known learning of the Roman law relating to *damnum injuria datum*, *damnum* needs to be *datum* before it grounds a claim at law.

In this view of the matter the fact that the bombing campaign as a whole was conceived before the material date, namely 25 April 1999, cannot carry the implication that acts of wrongdoing committed and perhaps even individually planned subsequent to that date must be taken as relating back in law to the date of conception of the entire scheme. They are committed in law when they are committed in fact and not when they are planned, just as any act in law attracts liability not as from the date when it is conceived but when it is executed.

(e) *International Law Commission's Draft Articles on State Responsibility*

The limitation *ratione temporis* thus does not seem to me to be a satisfactory basis on which to hold that the Court lacks even *prima facie* jurisdiction. The fact that the matter cannot be so simply dealt with as the Court has chosen to do is borne out also by the International Law Commission's Draft Articles on State Responsibility dealing with breaches of State responsibility which are part of a series. Article 25 which deals with the matter points out that the time of commission of a breach extends over the entire period during which the act continues and that in the case of a series of acts or omissions the breach of international obligation occurs at the moment when the particular act or omission is accomplished.

(f) *Intention of author of reservation*

Moreover, the construction adopted does not adequately consider the intention of the author of the reservation, which is an important factor to be taken into account in construing the overall meaning of a declaration (see *Fisheries Jurisdiction (Spain v. Canada), Judgment of 4 December 1998 para. 49*). Yugoslavia, in drafting its declaration, could not have intended to exclude from the Court's jurisdiction the very incidents of which it was complaining and which it had made the subject-matter of its Application. Such a self-defeating intention can scarcely be imputed to the author of such an important document.

(g) *The question of divisibility*

On the question of divisibility, I agree with the contention that a dispute is not infinitely divisible into a multitude of separate fragmentary events such as the firing of every individual bullet. Such analogies are however totally distinguishable. Fragmentary acts of this nature cannot be equated to events which are major incidents in themselves such as the accidental bombing of a train or a hospital or an embassy.

(h) *Inadequacy of temporal limitation to defeat prima facie jurisdiction*

In short, whichever way one looks at it, there is certainly a *prima facie* case that there is jurisdiction *ratione temporis*. At the very least the matter is debatable, and hence there is no adequate reason for refusing to consider this matter on the basis of a lack of *prima facie* jurisdiction.

In reaching this conclusion I apply the tests which are well recognized in the jurisprudence of the

Court. The Court should be able to hold "should it be only provisionally, that it was competent to hear the case on the merits" (Rosenne, *op. cit.*, p. 1444).

Enough has been said to indicate that the prima facie jurisdiction which is sufficient to support an order for provisional measures does exist in this case. It is clearly not a case where it could be assumed *a priori* that the claims of Yugoslavia "fall completely outside the purview of the Court's jurisdiction" (*Nuclear Tests (Australia v. France)*, *Interim Protection*, *I.C.J. Reports 1973*, p. 103, para. 23; *Nuclear Tests (New Zealand v. France)*, *Interim Protection*, *I.C.J. Reports 1973*, p. 140, para. 24; Rosenne, *op. cit.*, p. 1448).

Appropriateness

Granted then that the Application is admissible and that the Court has prima facie jurisdiction I move now to a consideration of the appropriateness of the issue of provisional measures in this case.

(a) Urgency

A prerequisite to the issue of provisional measures is urgency.

The circumstances of this case leave no doubt regarding the satisfaction of this condition. All over Yugoslavia lives are being lost every day, people are seriously injured and maimed and property loss of various descriptions is being sustained.

This Court acts urgently when the circumstances require it and this case is one such.

The Court is so sensitive to considerations of urgency especially where they concern the possible loss of human life that it has moved within a week (*Vienna Convention on Consular Relations (Paraguay v. United States of America)*) or indeed within a day (*LaGrand (Germany v. United States of America)*) to issue provisional measures where a single human life was involved. Without needing to elaborate upon the factual details of the deaths and damage alleged by the Applicant to have been caused by the bombing of Yugoslavia by NATO forces and without elaborating on the allegations of continuing human rights violations committed and continuing to be committed by the Applicant in Kosovo as alleged by the Respondent, it is clear that great urgencies exist in the present case. These urgently call for the issue of appropriate provisional measures preserving the rights of both Parties, preventing the escalation of the disputes and allaying the human suffering referred to in the allegations of both Parties. I do not think that the complexity of the issues takes away from the need to act with urgency in a matter of urgency - particularly where the urgencies are as telling as in the matter now before the Court.

(b) Seminal nature of the issues involved

This case raises certain issues which reach through to the core of the United Nations Charter. They will of course come up for determination at the appropriate stage. At this provisional measures stage one needs to go no further than to determine whether an arguable issue exists. This criterion is more than satisfied in the present case.

One such issue is whether, assuming the entirely laudable nature of NATO's object of protecting the refugees from Kosovo, that intention could be given effect otherwise than in conformity with the provisions of the United Nations Charter.

There are Charter provisions which have a direct bearing on this subject namely Article 2 (3), Article 2 (4) and Article 53 (1). They contain a clear rule that international disputes should be

settled by peaceful means, a clear prohibition of the use of force against the territorial integrity of any State and a clear prohibition of enforcement action without the authorization of the Security Council.

The Respondent has not been heard upon these matters and if the Court finds affirmatively that it has jurisdiction to hear this Application it will consider them. All that is necessary at the present stage of provisional measures is to determine whether there is a justiciable issue within the Court's prima facie jurisdiction that awaits determination. Indeed the Court indicates no less when in its Judgment it refers to the complex issues relating to legality that arise in connection with the military actions of NATO.

This issue is a serious one going to the roots of international order, for disregard of the Charter, if such indeed be the case, can have long-term effects on the stability of the international community itself and on the international rule of law. It is an arguable one and lies at the heart of the dispute before the Court. There are also issues relating to the alleged and continuing violation of the Geneva Convention of 1949, the Additional Protocol No. 1 of 1949 relating to the protection of civilians and civilian objects in time of war and of the rules against the use of prohibited weapons and of the laws of war. All these are principles so important to international order that their alleged violations involve a special degree of urgency. They are thus additional factors indicative of the appropriateness of provisional measures if the Court should have prima facie jurisdiction.

Issues have thus been raised which are so serious as, granted jurisdiction, would warrant the issue of provisional measures pending their determination.

(c) Centrality of the notion of peaceful resolution of disputes

The *peaceful* resolution of disputes is a cornerstone of the United Nations Charter. I do not need to elaborate on this point. It ranks high among the Purposes and Principles of the United Nations and finds its place at the very forefront of the United Nations Charter in Article 1 (1). War, its antithesis, is mentioned in the very first preambular paragraph of the Charter as the scourge from which the peoples of the United Nations are determined to save succeeding generations.

These matters of highest concern to the international community are the bedrock on which the Charter is built and the Court is par excellence the judicial institution which has been structured, in furtherance of these resolves, for the *peaceful* resolution of disputes. Fashioned as an embodiment of the rule of law which was to replace force as the arbiter of international disputes, the Court is charged with the highest responsibilities in upholding the peaceful resolution of disputes, and the judicial implementation of the principles of the Charter. Where there is an allegation of a violation of this basic principle there is an issue which awaits the serious and urgent consideration of the Court thus making out a further reason for the issue of provisional measures until this matter is resolved.

Article 2, paragraph 3, sets out as a fundamental principle that all Members shall settle their disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered. Authoritative treatises on the Charter characterize the principle of the peaceful settlement of disputes as a cornerstone of the contemporary world order (Bruno Simma, *The Charter of the United Nations, A Commentary, 1994*, p. 99). Article 2, paragraph 3, has been described as by no means a mere recommendatory provision compliance with which would be within the discretion of States, but rather as a principle which gives rise to a legal obligation (*ibid.*, p. 101). Indeed "the peaceful settlement of disputes is the cornerstone of the edifice whose main pillar is constituted by the prohibition of the use of force" (*ibid.*, p. 100).

So well accepted was the principle embodied in Article 2 (3) that, as a writer on the topic has observed (Hans Blix, "The Principle of Peaceful Settlement of Disputes" in *Legal Principles Governing Friendly Relations and Co-operation among States*, 1966, p. 51) the principle laid down in Article 2, paragraph 3, "was echoed" in many other international documents of the time both multilateral and bilateral. Among the documents he mentions are the Treaty of Friendship, Co-operation and Mutual Assistance of 1955 (the Warsaw Treaty), the North Atlantic Treaty (1949) and the Bandung Declaration, 1955. The first two embody this principle in their very first article¹.

Reference should also be made in this context to the primacy accorded to the prohibition of force and the peaceful settlement of disputes in the Declaration of Friendly Relations and Co-operation Amongst States in Accordance with the Charter of the United Nations adopted by acclamation in the General Assembly on the 25th Anniversary of the Organization. Marking the culmination of ten years of deliberations on the basic principles of international law and the Charter, this declaration underscored the importance attached to these principles by the community of nations. An allegation of non-compliance with these principles and of resulting loss of life and damage on a continuing basis cannot but mark out such a case as appropriate for the issue of provisional measures, granted of course that the Court has *prima facie* jurisdiction².

The principle of peaceful settlement thus enshrined in the Charter and widely accepted by the international community, acquires its binding character in international law not merely by virtue of its embodiment in the Charter but also because it is binding on every State as a rule of customary international law (Simma *op. cit.* p. 100; H. Blix "The Principle of the Peaceful Settlement of Disputes" in *The Legal Principles Governing Friendly Relations and Co-operation among States*, 1966, p. 45; *The International Society as a Legal Community*, 1980, p. 227; H. Thierry *et al*, *Droit International Public*, 1984, p. 570). This view has also the endorsement of this Court in the *Nicaragua* case (*Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, *Merits, Judgment*, I.C.J. Reports 1986, p. 145, para. 291).

So pivotal is the peaceful settlement of international disputes to the international legal order that a distinguished former judge of this Court has observed that:

"The *settlement of disputes* is the key factor in deciding whether international society is functioning as a community governed by the rule of law." (H. Mosler, *The International Society as a Legal Community*, 1980, p. xvi.)

The settlement of disputes within the legal framework of international society is thus elevated to the level of a hall-mark of the existence of the international rule of law. The Applicant's assertions thus place us in the presence of an issue which is fundamental to the existence of an ordered international society. A corollary to this proposition is that in the absence of an ordered mode of settlement there is here a justiciable issue of cardinal importance and its violation for however brief a period can work lasting damage to the fabric of that society. This itself makes attention to this problem of staying the present violence on both sides a matter of great urgency.

It is not necessary to elaborate on the other Charter provisions referred to, except to stress their centrality to the matters which the Court will have to consider at the appropriate stage, and that they raise issues of considerable complexity as the Court itself has stressed. They are not issues which are easily decided but since they go to the heart of the Applicant's claims cannot at this stage be discounted when the Court is considering the appropriateness of provisional measures.

Against so strong a legal background relating to the peaceful settlement of disputes, when the

Court is confronted with a case involving the use of force, where continuing events of a major nature involving loss of human life and other serious damage occur from day to day the need for provisional measures becomes ever more compelling until the legal issues are resolved.

Till such time the course dictated by the jurisprudence of the centuries, where human tragedy and loss of life are involved, is for the Court to issue provisional measures preserving the rights of the parties and preventing the escalation of the conflict. Such a course would also be in accordance with the primordial principles underlying the Charter and the Statute.

Whatever the genesis of the present matter, I think it would be inappropriate for the Court to respond negatively when its jurisdiction is invoked in such a situation.

It may be that for jurisdictional reasons the Court is totally unable to respond in the majority of the ten cases that have been brought before it. But in the cases where the Court can respond - be it in only one - I believe it should, because the issues involved are central to international order and the international rule of law, and when defined and applied by the Court will have their influence beyond the confines of the particular case.

(d) *Involvement of a political element*

I wish to deal here with the argument that the Court must not permit itself to be "politicized" or used as a political instrument - an argument which was addressed to the Court at some length. This is an argument which has been addressed to the Court in some other cases as well and I believe it is necessary to record some thoughts on the subject.

It should be clear that many, if not the vast majority of the cases that are brought before the Court, involve a political element. The fact that a political element is involved does not mean that there are no legal elements involved. Where legal elements are involved it is in my view inappropriate to suggest that merely because a political element is also involved, the pressure of that political element would in some manner deprive the Court of its right and indeed its duty to consider the legal element of a dispute which is rightly brought before it in its capacity as the principal judicial organ of the United Nations. If parties cannot bring such a dispute before the Court merely because a political element is involved they would be deprived of an essential right and relief which they enjoy under the United Nations system.

Making orders and delivering opinions in legal matters is the proper function and judicial responsibility of the Court and when the Court properly discharges its obligations in this regard the Court's determination will naturally have its repercussions in many spheres including the political.

Sir Hersch Lauterpacht, in referring to the distinction between legal and political disputes, has observed that it has become an obstacle in the way of legal progress and that "the doctrine is untenable in theory and harmful in practice" (*The Function of Law in the International Community*, 1929, p. 435.)

I wish to place on record my rejection of the contention that the involvement of a political element in the dispute somehow causes the legal elements therein to vanish from the vision of the Court or in some way to become irrelevant. Involvement with a political element does not represent a vanishing point of the jurisdiction of the Court.

Once jurisdiction is established even prima facie, and the urgency and importance of the matter are apparent, it seems to me to follow inexorably that this is an appropriate case for the issue of provisional measures if ever there was one.

(f) Lack of a specific allegation against the Respondent

It is true that there is no single specific allegation of any act for which the respondent State is directly responsible. Yet it is on the basis of the joint and several responsibility of the member States of NATO for the actions of NATO that this Application has been filed.

The absence of any facts specifically imputed to the Respondent is thus no legal barrier to the present Application.

Scope of the Court's powers in relation to provisional measures

Having reached the conclusion that the Court should issue provisional measures in terms of the Rules of Court relating to interim protection (Arts. 73-78), I now proceed to consider the scope of those provisional measures, and what sort of orders it would be within the Court's jurisdiction to make.

It is my view that the Court should in this case go beyond the mere issue of provisional measures. Such a course is eminently within the function of a court faced with circumstances of this nature, where loss of life has become a daily feature of the ongoing dispute.

(a) Complementarity of the Court with other organs of the United Nations in relation to peaceful settlement

Apart from such specific provisions as may be contained in the Rules of Court relating to provisional measures, the Court also has an inherent jurisdiction arising from its judicial function, to lend such assistance as it can towards the process of peaceful settlement. The Court is the principal judicial organ of the United Nations whose purposes as set out in the very first article of its Charter include:

"to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace".

The Security Council has special responsibilities in this regard but so has the Court, within the parameters of the judicial function; and assisting parties to this end is an inherent part of that function. One recalls in this connection the words of Judge Lachs in his separate opinion in the *Aegean Sea Continental Shelf* case (*Judgment, I.C.J. Reports 1978, p. 53*) regarding the "compatibility and complementarity of all means of peaceful settlement as enumerated in Article 33 of the Charter of the United Nations".

(b) Role of the Court in facilitating negotiation between the Parties

As early as 1929 in the *Free Zones* case the Permanent Court under the presidency of Judge Anzilotti gave expression to this concept of the Court's judicial function when it observed

"Whereas the judicial settlement of international disputes, with a view to which the Court has been established, is simply an alternative to the direct and friendly settlement of such disputes between the Parties.

Consequently it is for the Court to facilitate, so far as is compatible with the Statute, such direct and friendly settlement." (*P.C.I.J., Series A, 1929 p. 13, emphasis added.*)

This aspect of the Court's functions has been highlighted and used in the subsequent jurisprudence of the Court (see for example the reference to this passage in the case concerning the *Frontier Dispute (Burkina Faso/Republic of Mali)* (I.C.J. Reports 1986, p. 577, para. 46).

In *Passage through the Great Belt* (I.C.J. Reports 1991, p. 20, para. 35), this passage was cited and used for the purpose of encouraging a settlement between the parties, although the Court declined to issue provisional measures. The Court there observed that "pending a decision of the Court on the merits, any negotiation between the Parties with a view to achieving a direct and friendly settlement is to be welcomed".

The provisional measures were refused and just over a year later the Court made an Order incorporating a message from the Agent of one of the Parties, which referred to the Court's earlier Order and informed the Court that a settlement of the disputes between the Parties had been attained. This was a practical illustration of the value of such an approach.

Apart from practical applications such as those cited above, this approach to the Court's role in aiding the peaceful settlement of disputes has eminent judicial support from a conceptual point of view. In his separate opinion in *United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran* case, Judge Lachs observed

"I can only repeat the deep-rooted conviction I have expressed on other occasions, that, while the Court is not entitled to oblige parties to enter into negotiations, its Judgment should where appropriate encourage them to do so, in consonance with its role as an institution devoted to the cause of peaceful settlement."
(I.C.J. Reports 1980, p. 49.)

I recite these circumstances in order to substantiate the principle that the Court can lend its good offices and encouragement towards the settlement of a dispute by the Parties themselves. Such procedure also has a proven value, as indicated above. This assumes great practical significance especially in the context of a dispute involving the daily loss of life where at the same time diplomatic initiatives are afoot for the settlement of the dispute.

(c) *Inherent powers of the Court to assist the Parties towards peaceful settlement*

and peace

When Article 41 of the Statute gave the Court power to indicate provisional measures it did not do so to the exclusion of universal principles relating to powers which are inherent in judicial proceedings. As a learned writer on provisional measures has observed, regarding the indication by the Permanent Court in the *Electricity Company of Sofia and Bulgaria* case (P.C.I.J., Series A/B, No. 79, p. 199),

"The last provision is thus presented by the Permanent Court as an aspect of a universal principle of which the Statute is an application, so it may be regarded either as a restatement of something which in the Permanent Court's view was inherent in judicial procedures, or as something which was implied in Article 41 of the Statute."
(H.W.A. Thirlway, "The Indication of Provisional Measures by the International Court of Justice", R. Bernhard (ed.), *Interim Measures Indicated by International Courts*, 1993, p. 13.)

Possessed as it is of such inherent jurisdiction, the Court can indeed go further and indicate some guidelines relating to the applicable law, which may provide a framework within which the

Parties can negotiate. This can be of assistance to both Parties, and was the mode resorted to in the *Gabcikovo-Nagymaros* case. Disputes hitherto considered intractable can be considerably assisted towards settlement in this fashion.

A recent case in which, for humanitarian reasons, the Court went beyond the traditional framework of an advisory opinion was the Advisory Opinion concerning the *Threat or Use of Nuclear Weapons* (*I.C.J. Reports 1986*, p. 226). In that Opinion the Court spoke of the obligation of States to pursue and to conclude negotiations in good faith in regard to nuclear disarmament (*ibid.*, p. 264, para. 99) - advice which went beyond the traditional scope of an advisory opinion regarding the legality of such weapons. This the Court was clearly entitled to do as an organization functioning within the framework of the United Nations and pursuing the common aim of peace. Here again was a clear illustration of the Court acting in its inherent jurisdiction in pursuit of the ideal of peace.

The case concerning the *Gabcikovo-Nagymaros Project*, (*I.C.J. Reports 1997*, p. 76) is indeed a recent example par excellence of this wider view of the Court's rule.

In that case the Court settled certain disputed questions of law that were involved in the case as for example by holding that a Treaty of 1977 was still in force and governed the relationship between the Parties. But within the legal guidelines laid down by the Court, it left it open to the Parties to negotiate between themselves and indeed encouraged them to do so. For example it encouraged the Parties to look afresh at the effects on the environment of the power plant in question and in particular encouraged them to find a satisfactory solution for the release of water into the old bed of the Danube and its side-arms (*ibid.*, para. 141). In view of the fact that bilateral negotiations were to be held after the delivery of the Judgment it left (*ibid.*, para. 143) it open to the Parties to agree otherwise, suggested the restoration of a certain régime for the works on the river (*ibid.*, para. 144). It suggested the establishment of co-operative administration of what remained of the Project as an indication of what the Parties might do, suggesting certain possibilities that were open to them (para. 150).

I may add that the fact that a particular method of assistance towards peaceful settlement is not referred to or provided for in the Rules of Court is no argument against resort to such a method, for this is part of the inherent jurisdiction of the Court, following from the terms of the United Nations Charter and the Court's Statute, and the purposes of the United Nations as stated in this composite of documents. Nowhere in the Charter or Statute or indeed in the Rules of Court is such a procedure prohibited or indicated to be inappropriate and indeed such helpfulness towards the parties in achieving their own settlement is, as indicated above, part of the inherent attributes of the judicial process as well as a part of the jurisprudence of the Court.

I reinforce this further by observing that the International Court of Justice, constituted as it is to embody the representation of the main forms of civilization and of the principal legal systems of the world³, is heir to the judicial traditions of many civilizations, and that the concept of judicial assistance towards the peaceful resolution of disputes is heavily embedded in these traditions. I note in particular that in the philosophies of the East, as in the Buddhistic tradition, the peaceful resolution of disputes lies at the heart of the judicial function as understood in those cultures⁴. This is based *inter alia* on the rationale that peaceful resolution averts the rancour and the lasting bitterness of victory and defeat, which breed animosities against the winner and frustrations for the loser, and lead eventually to violence, further disputes, escalating violence and wars.⁵ This teaching, which has particular relevance to the world of international relations, comes from one of the world's major cultural traditions relating to peace, which can significantly enrich the jurisprudence of this Court⁶.

For all these reasons I am of the view that the Court, drawing upon the richness and variety of the

powers available to it and in consequence of its complementarity, in the cause of peaceful settlement, to all the organs of the United Nations, should have issued provisional measures and that such measures should have been so worded as to encourage negotiations between the Parties and to provide some legal guidelines towards this end.

Centrality of notions of peace and conflict prevention

In my dissenting opinions in the provisional measures applications in the cases concerning *Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v. United Kingdom)* and *(Libyan Arab Jamahiriya v. United States of America)*, I made the following observation:

"A great judge once observed that the laws are not silent amidst the clash of arms. In our age we need also to assert that the laws are not powerless to prevent the clash of arms. The entire law of the United Nations has been built up around the notion of peace and the prevention of conflict. The Court, in an appropriate case, where possible conflict threatens rights that are being litigated before it, is not powerless to issue provisional measures conserving those rights by restraining an escalation of the dispute and the possible resort to force. That would be entirely within its mandate and in total conformity with the Purposes and Principles of the United Nations and international law. Particularly when situations are tense, with danger signals flashing all around, it seems that this Court should make a positive response with such measures as are within its jurisdiction. If the conservation of rights which are *sub judice* comes within the jurisdiction of the Court, as I have no doubt it does, an order restraining damage to those rights through conflict must also lie within that province. If international law is to grow and serve the cause of peace as it is meant to do, the Court cannot avoid that responsibility in an appropriate case." (*I.C.J. Reports 1992*, pp. 70 and 180-181.)

I repeat those observations here with the added emphasis that in the present case there is not merely a possible resort to force but an actual and continuing use of force. In a world legal order based upon the pursuit of peace and peaceful settlement, the message that law can and should be used for avoiding the use of force is one which reverberates with special strength.

In situations where force is already being used there is always a particular danger of escalation, with resulting damage to the rights of both parties.

I believe the responsibility lies very heavily upon the Court in such a situation to take such steps as it can within its legal powers to halt the continuance of violence and the escalation of the conflict. This case offers the occasion par excellence for the Court so to act, in accordance with the principles I have outlined earlier in this opinion.

Provisional measures required by the present situation

While there are some elements of the Court's Order with which I readily agree, such as that the Parties should take care not to aggravate or extend the dispute, I believe it does not go far enough to complete the mission of the Court as an international court and more particularly as the principal judicial organ of the United Nations and upper guardian of the legal norms underpinning the structure of the international community.

I believe the correct resolution of the legal problems presented to the Court in this case would have required the use of a balanced formula designed to terminate as speedily as possible the use of force on either side and the return of refugees to Kosovo. The Court's power to act *proprio*

motu gives it the authority to take into consideration the situation alleged to be occurring in Kosovo.

Without any finding whatsoever at this stage on any of the substantive matters awaiting determination at the merits phase of the case, I believe the Court would be entitled to draw the attention of the Applicant to the need for the immediate cessation of all action by the security forces affecting the civilian population in Kosovo as contemplated by resolution 1199 of 1998 of the Security Council. Likewise the Court would be entitled to draw the attention of the Respondent to the requirements of the United Nations Charter and the need pending the fuller consideration of the issues involved, for the cessation of the use of force within the territory of the Federal Republic of Yugoslavia.

The attention of both Parties should also have been drawn to the relevant provisions of the Universal Declaration of Human Rights and related human rights instruments and to the importance of compliance with them in all actions related to the present crisis.

It is essential to the balance of this formula that the rights of the Kosovo Albanians and all who live in Kosovo to remain without let or hindrance in their homes and habitations should be strictly respected and the rights of refugees from Kosovo and all displaced persons to return unhindered and resettle in their homes and habitations should likewise be strictly respected and should be facilitated in terms of Security Council resolution 1199 of 1998.

Such an indication would be incomplete without a recognition also of the rights of the people of Kosovo and all returning refugees and displaced persons to international safeguards, under the auspices of the United Nations, for their continuing protection, and an indication of the need for arrangements to be set in train immediately for the provision of such safeguards.

In the *Anglo-Iranian Oil Co. case (Anglo-Iranian Oil Co., Interim Protection (United Kingdom/Iran), I.C.J. Reports 1951, p. 89)*, the Court in issuing provisional measures went further than merely indicating that Parties should not take action prejudicing the rights of either Party or extending or aggravating the dispute but laid down arrangements for a provisional régime for the oil industry in Iran. It specified how a board of supervision should be established and what its duties should be. In the present case, in my view, it would have been within the competence of the Court, if it had issued provisional measures, to make some specific provisions relating to the return of the refugees and their continuing protection after their return. It is not for the Court to set out these details but for the Parties to work out an acceptable arrangement to this end, and the Parties should, in my view, have been encouraged to negotiate the necessary working arrangements towards achieving this objective. As Sir Hersch Lauterpacht has observed (*The Development of International Law by the International Court*, 1982, p. 256.) it is within the province of the Court, while issuing provisional measures, to indicate the substance of those measures. Attention could in this regard have been drawn to the relevant provisions of Security Council Resolutions relating to this matter.

The Court would have jurisdiction to direct both Parties to take all measures necessary to prevent an aggravation of the situation and for the restoration and maintenance of international peace and security in the region.

The Court would also have significantly advanced the complementarity of its judicial role to that of all the other organs of the United Nations in seeking the peaceful settlement of disputes if it had in the concluding part of such an Order also indicated that the measures prescribed are guidelines laid down within the law applicable and that the Parties are urged to negotiate towards the immediate cessation of all uses of force in all parts of Yugoslavia and that the guidelines are interlinked and to be of simultaneous application.

The concluding part of such an order could also indicate that the measures prescribed are interlinked and to be given simultaneous application.

The Court was entitled further to encourage the Parties to pursue all efforts through diplomatic channels and otherwise to achieve a speedy settlement of the dispute within the legal guidelines indicated above. Furnishing such an indication would be well within the jurisprudence of this Court and the traditional attributes of the judicial process. The good offices of the Court would continue to be available to facilitate this process.

Having outlined these areas of dissent I associate myself completely with the reference in the Court's judgment to the deep concern felt by the Court with the human tragedy, the heavy loss of life and the suffering in Kosovo which form the background to this dispute and with the continuing loss of life and human suffering in all parts of Yugoslavia. I also respectfully endorse the Court's observation that the use of force in Yugoslavia raises under the present circumstances very serious issues of international law.

I express my concern, in common with the Court that all parties appearing before the Court should act in conformity with their obligations under international law including humanitarian law.

In common with the Court I am mindful of the Court's own responsibilities for the maintenance of peace and security. I venture to observe here that there is an intimate conceptual linkage between the notions of peace and international law. Peace is not merely a moral idea but a legal one. In Lauterpacht's felicitous words (Lauterpacht, *The Function of Law in the International Community, op. cit.*, p. 438) "Peace is pre-eminently a legal postulate. Juridically it is a metaphor for the unity of the legal system". The Court's responsibilities in relation to peace are thus of a particularly onerous nature.

It is in regard to this last aspect that I feel the Court should have gone further than it has done and issued provisional measures on the lines indicated above.

It is my view that even if the Court did not order provisional measures it was within its power to have issued an appropriate communication to both Parties on the lines indicated above - a procedure envisaged by Judge Lachs in his separate opinion in *Aegean Sea Continental Shelf* case Judge Lachs there observed

"The Court does not, to my way of thinking, arrogate any powers excluded by its Statute when, otherwise than by adjudication, it assists, facilitates or contributes to the peaceful settlement of disputes between States, if offered the occasion at any stage of the proceedings.

.....

While it would not be proper specifically to advise Greece and Turkey "as to the various courses" they should follow (*I.C.J. Reports 1951*, p. 83), the Court, acting *proprio motu*, should, even while not indicating interim measures, have laid greater stress on, in particular, the need for restraint on the part of both States and the possible consequences of any deterioration or extension of the conflict. In going further than it has, the Court, with all the weight of its judicial office, could have made its own constructive, albeit indirect, contribution, helping to pave the way to the friendly resolution of a dangerous dispute. This would have been consonant with a basic role of the Court within the international community." (*Interim Protection*,

Order of 11 September 1976, I.C.J. Reports 1976, p. 3.)

My views as stated above are based on a conception of the judicial function which has been recognized in the jurisprudence of the Court and indeed in the time-honoured conception of the judicial function in the world's main forms of civilization and principal legal systems as more fully explained earlier in this opinion.

This role requires the Court to do all within its power in accordance with the law for the peaceful settlement of disputes and for assistance to and guidance of that process. This dovetails into the principle of peaceful resolution of disputes already referred to as a cornerstone of the United Nations Charter and the Statute of the International Court of Justice.

Needless to say, all that has been said in this opinion in no way involves any views whatsoever upon the merits, (see *Land and Maritime Boundary between Cameroon and Nigeria, Provisional Measures, I.C.J. Reports 1996, p. 23, paras. 43, 44*) and "the indication of such measures in no way prejudices the question of the jurisdiction of the Court to deal with the merits of the case and leaves unaffected the right of the Respondent to submit arguments against such jurisdiction" (*Anglo-Iranian Oil Co., Interim Protection, I.C.J. Reports 1951, p. 93*).

* * *

Within these limitations the Court would then have played a positive role in strengthening and stabilizing the international rule of law through the exercise of the judicial function - a role for which, of all the organs of the United Nations, the Court alone was pre-eminently designed.

(Signed) Christopher G. Weeramantry.

---

1 Article 1 of the Warsaw Treaty reads as follows:

"The Contracting Parties undertake, in accordance with the Charter of the United Nations . . . to settle their international disputes by peaceful means" (UNTS, Vol. 219, p. 26)."

Article 1 of the North Atlantic Treaty reads as follows:

"The Parties undertake, as set forth in the Charter of the United Nations, to settle any international dispute in which they may be involved by peaceful means in such a manner that international peace and security and justice are not endangered, and to refrain in their international relations from the threat or use of force in any manner inconsistent with the purposes of the United Nations." (UNTS, Vol. 34, p. 244; NATO basic documents, 1981, p. 10.)

2 For an analysis of the discussions in the General Assembly on the importance of these principles see further V.S. Mani *Basic Principles of Modern International Law*, 1993.

3 Statute of the Court, Article 9.

4 See J. Wigmore, *A Panorama of the World's Legal Systems*, 1928, Vol. 2, pp. 489 *et seq*; K.N. Jayatileke, "The Principles of International Law in Buddhist Doctrine", *1967 Recueil de Cours*, p. 447; L.P.N. Perera, *Buddhism and Human Rights*, 1991, pp. 40-41.

5 See *Dhammapada*, verse 201; *Kunala Jataka*, *The Jataka*, Vol. V, pp. 412-414. The conceptual basis of this Buddhist stress on peaceful settlement is encapsulated in verse 201 of the *Dhammapada*.

One who defeats others creates enemies for himself

One who is defeated by others feels sad and frustrated

One who defeats the inner need to defeat others remains happy and satisfied at all times.

⁶ See generally C.G. Weeramantry, "Some Buddhist Perspectives on International Law" in *Boutros Boutros-Ghali; Amicorum Discipulorumque Liber*, 1999, pp. 775, 804-805.

Van: rlenbeza <richardenbeba@wxs.nl>
Aan: despot@wishmail.net <despot@wishmail.net>
Datum: dinsdag 08, juni 1999 12:44
Onderwerp: PROBA

Pozdrav svima,
Onavečer sam videla da se preko interneta vodi jedna akcija o kojoj se
više čitalo u ovom navedenom tekstu koji sam dobila od g-dje
From: Vera Hasting <vera_hasting@dfs.se>
Nakon prvobitnog odgovora, ali sam ipak sa'om pa cete je ukoliko ste
zainteresovani. Ovo je odgovor na njeno konkretno pitanje, verovatno
lako pronaći.

Toliko za sada. Bogdaj
***
>>> R. J. Mandel, Professor, Jagor University, Toronto will be traveling next week to NATO
to work on the case against NATO's actions

>>> The NATO...
>>> NATO...
>>> ...
>>> ...
>>> ...

>>> ...
>>> ...
>>> ...
>>> ...
>>> ...

>>> ...
>>> ...
>>> ...

>>> as soon as possible...
>>> submission of evidence...
>>> Professor Mandel,
>>> Thank you in advance
>>> Gil
>>>

>>> PS: Most of you have called...
>>> and media reports on your computers. Try to run a text search your
>>> entire message database looking for the main key-words...

>>> Evo primjera price koja bi bila prikladna

Volkerenrecht niet toepasbaar op Navo-actie

30-3-99

Het volkerenrecht is een recht dat nog niet af is. Daarom kan het niet al te strikt worden toegepast om te oordelen over de rechtmatigheid van de Navo-acties tegen Servië. Er is eerder sprake van preventieve defensie tegen een crimineel regime, dan van een aanvalsoorlog.

Kosovo

Fred van Iersel

De oproep van Meindert Stelling tot berechting van Navo-ministers (*Trouw*, Podium, 27 april) overschrijft een grens. Hij miskent hoe moeilijk het is om deze oorlog goed te beoordelen.

De verarring is groot. Pacifisten in GroenLinks haasten zich te stellen dat ze wel verantwoordelijkheid willen nemen en steunen de luchtacties. Want, zo verklaarde voormalig Kamerlid Leon Sipkes in een radioprogramma, het pacifisme staat tegenwoordig meer in het teken van solidariteit. Anders gezegd: pacifisten willen niet in het - traditioneel bezien politiek rechtse - isolationistische kamp terecht komen.

Van aanhangers van de traditie van de 'rechtvaardige oorlog' zou men wellicht verwachten dat ze tot de stroming behoren die voor interventie is. Is er immers niet een rechtvaardige zaak, de bestrijding van schendingen van mensenrechten? Die schendingen zijn momenteel het sterkste argument van de interventionisten.

Helaas, een misrekening. Aanhangers van de morele traditie van de rechtvaardige oorlog verklaren juist

dat de oorlog rond Kosovo niet voldoet aan een strikte toepassing van de morele criteria. Er zijn namelijk meer criteria dan alleen het nastreven van een rechtvaardige zaak. Waren bijvoorbeeld de vreedzame middelen wel uitgeput of deugt het akkoord van Rambouillet misschien niet? Is de luchtoorlog wel een middel van de juiste proporties tegen een regime dat ook volgens de eigen grondwet crimineel handelt? Beschikt de Navo wel over een bevoegd politiek gezag? Vragen die met redelijke argumenten zeer frequent negatief worden beantwoord.

En daarmee komen deze aanhangers van de traditie van de 'rechtvaardige oorlog' in een coalitie terecht met volkenrechtsgeleerden voor wie het hele concept van een 'rechtvaardige oorlog' tussen staten sedert Hugo de Groot verleden tijd is. Deze juristen zien echter ook vanuit hun eigen invalshoek meestal geen basis voor rechtvaardiging van de Navo-luchtaanvallen.

Tot overmaat van ramp klaagt Joegoslavië de Navo-lidstaten aan wegens het volkenrechtelijk misdrijf van agressie. Het krijgt hiervoor steun van de Nederlandse jurist en ex-militair Meindert Stelling. Hij pleit voor berechting van ministers van Navo-landen wegens agressie - de aanval op Servië. Zijn belangrijkste verwijt - dat de Navo een aanvalsoorlog voert - lijkt mij in ieder geval uit ethisch perspectief onjuist. De claim van Stelling is een merkwaardige omkering van zaken. Democratieën zijn namelijk in de regel vreedzame politieke stelsels. Om te beginnen vechten ze namelijk niet met elkaar. Ze beschikken integendeel over vreedzame procedures om met conflicten om te gaan. Een voorbeeld daarvan is de hoge ontwikkeling van het recht als systeem om met conflicten om te gaan. Democratie mag dan

vreedzaam zijn, het proces van democratisering is dat allerminst: er kan gemakkelijk misbruik van worden gemaakt door politieke elites die een machtsmonopolie nastreven.

De ineensstorting van het communisme in de voormalige Sovjet-Unie en voormalig Joegoslavië heeft de politieke elites daar voor een overlevingsprobleem gesteld. In Joegoslavië heeft dit ertoe geleid dat de politieke elite aan het einde van de jaren tachtig de wissel heeft omgezet naar het nationalisme. Nationalisme is altijd gewelddadig. Het ideaal van de mono-nationale staat - een cultuur, een natie, een staat - leidt binnen de landsgrenzen altijd tot etnische zuiveringen. Bovendien leidt het tot grensconflicten. Juist het nationalisme is gewelddadig. Het deelt met de democratie weliswaar het ideaal van zelfbeschikking. Maar het kent dit recht niet aan alle naties toe. En bovendien beschouwt het niet alles als gelijkwaardig. Het is dus niet vreemd dat democratieën met nationalistische staten in conflict raken. De Russische dissident Andrej Amalrik heeft dit in 1969 allemaal voorspeld in zijn fameuze essay 'Haalt de Sovjet-Unie 1984?'

Meestal gaat echter het initiatief tot oorlog niet uit van democratische staten maar van de nationalistische regimes. Dat het initiatief nu van de Navo uitgaat wil echter nog niet zeggen dat

er ethisch gesproken van een aanvalsoorlog sprake is. Toen Tanzania in 1977 het Oeganda van dictator Idi Amin binnenviel, was hiervoor geen volkenrechtelijke basis. Toch haalde de wereld opgelucht adem dat deze dictator werd verdreven.

Volgens Stelling is er bij de huidige Navo-acties daarentegen zelfs geen gewoonrechtelijke basis. Zijn argument laat echter vooral zien hoe men niet met het volkenrecht moet omgaan. Om te beginnen is het volkenrecht geen statisch gegeven, maar een recht dat in ontwikkeling is. Het volkenrecht vertoont allerlei lacunes op hoofdterreinen. Juist het nationaliteitsvraagstuk dat in Joegoslavië aan de orde is, is er niet in geregeld; het recht dat nodig is in moderne vredesoperaties evenmin. Bovendien: de rechtsontwikkeling volgt wel vaker de praktijk. Gewoontes, die de basis vormen van gewoonrecht, zijn immers ook ooit begonnen.

Het volkenrecht is met andere woorden een belangrijk gebouw. Maar het is een gebouw dat niet af is. Het leent zich daarom niet voor een 'rechtspositivistisch' gebruik, alsof het huidige geldende recht onder alle omstandigheden een adequate basis voor het handelen in nieuwe omstandigheden levert. Ten slotte is het ook zo dat de VN geen supranationale instantie is

maar een interstatelijke organisatie van soevereine staten. Impliceert Stelling's visie niet het supranationalistisch misverstand?

Er blijft twijfel mogelijk over de juistheid van sommige onderdelen van Rambouillet en de vraag of de vreedzame middelen wel waren uitgeput of dat er eerder verkeerd was onderhandeld door het Westen. Ook kunnen er vragen worden gesteld bij de keuze van sommige doelwitten zoals het tv-station in Belgrado. Maar ethisch gezien lijkt mij eerder sprake van preventieve defensie tegen een crimineel regime met elementen van een humanitaire interventie dan van een aanvalsoorlog. Bij de *lessons learned* van deze oorlog hoort zeker ook dat de verhouding tussen recht, politiek en ethiek opnieuw tegen het licht moeten worden gehouden.

Het morele failliet van het Westen ligt elders en eerder: bij het falen van de conflictpreventie, terwijl er toch zo vaak was gewaarschuwd voor escalatie in Kosovo, en, in samenhang hiermee, bij het ontbreken van enig politiek perspectief voor de regio bij aanvang van de oorlog.

A.H.M. van Iersel is bijzonder hoogleraar vraagstukken geestelijke verzorging bij de krijgsmacht aan de Theologische Faculteit Tilburg

'Veiligheidsraad kan slechts brokken lijmen'

Britse en Franse VN-ambassadeurs over hun onmacht in crises

De vijftienkoppige Veiligheidsraad van de Verenigde Naties is niet opgewassen tegen crises als Kosovo, Irak, Bosnië, Somalië, Rwanda en andere landen in Afrika. Een balans van de ambassadeurs van Groot-Brittannië en Frankrijk, twee van de vijf permanente leden met vetorecht, de P5.

Door onze redacteur

ROBERT VAN DE ROER

NEW YORK, 2 OKT. Hoe nu verder met de door crises geteisterde V-raad? De Britse VN-ambassadeur Sir Jeremy Greenstock (56) kijkt in zijn kamer op de 28ste etage in het Dag Hammarskjöld-gebouw aan Second Avenue uit over de East River, met aan de oever het VN-hoofdkantoor, en repliceert: „Hoe nu verder met de globalisering? Globalisering werkt tussen bedrijven, individuen, non-gouvernementele organisaties en op het Internet, maar niet tussen regeringen. Politieke beslissingen worden op nationaal niveau genomen. De VN proberen vergeefs wereldwijd de koppeling te zijn. Maar omdat iedereen hier werkt met nationale instructies, zijn de VN een comité van 188 landen zonder leiderschap en zonder structuur.”

Daardoor raakt de V-raad verlamd in crises als 'Irak' en 'Kosovo', zegt Greenstock, voormalig politiek directeur van de ministers Rifkind en Cook. „In Kosovo wilden de Russen actie van de Veiligheidsraad blokkeren omdat ze vonden dat de Amerikanen hun eigen ding deden. Aangezien zich afgrijpselijke schendingen van de mensenrechten voltrokken, moest de NAVO unilateraal bombarderen. Bij Irak hebben nationale posities de gezamenlijke invloed terzijde geschoven. De verdeeldheid binnen de P5 en de frustraties dat Irak nog steeds VN-

resoluties [onder meer over ontwapening] schond, leidden ertoe dat de Amerikanen en de Britten vorig jaar december eenzijdig besloten tot het gebruik van geweld.”

Op de 44ste etage van hetzelfde Dag Hammarskjöld-gebouw zegt de Franse VN-ambassadeur Alain Dejammet (62), voorheen rechterhand van de ministers Dumas, Juppé en De Charette: „De Veiligheidsraad bestaat uit landen die regionale belangen en sympathieën hebben. Soms hebben we dezelfde doelen, soms niet. In de Oost-Timor-crisis hadden we hetzelfde doel.”

Dejammet heeft zijn eigen visie op Kosovo en Irak. „Wij als lidstaten hadden eind vorig jaar hier in New York veel harder moeten proberen een oplossing te krijgen voor Kosovo, via een resolutie. Okay, Rusland had dan misschien nee gezegd, maar we hadden dat toch harder moeten proberen. Ik vrees dat het passeren van de V-raad weer kan gebeuren als we geen extra inspanning doen.” En fel over Irak: „Wat de Verenigde Staten en Groot-Brittannië vorig jaar december deden, vier dagen achtereen bombarderen, is geen oplossing! President Clinton had zelf een maand eerder gezegd als argument om niet te bombarderen: het enige waarin ik geïnteresseerd ben, is terugkeer van de wapenspecteurs van UNSCOM. Wel, sinds de bombardementen zijn ze niet meer teruggeweest [door verzet van Irak]. We weten nu niet wat er in Irak gebeurt met massavernietigingswapens en de situatie van de bevolking is nog steeds zorgwekkend.”

Sinds negen maanden verkeert de V-raad in een impasse over Irak. Een Brits-Nederlandse resolutie, gesteund door de VS, en een Russisch-Chinees-Franse resolutie lijken kansloos. Dejammet: „Frankrijk wil een indringend inspectieregime invoeren, minder agressief dan

Dejammet

UNSCOM, en de sancties verzachten. Wij willen sommige elementen invoegen, die ons kunnen helpen de Irakezen ervan te overtuigen of dwingen de terugkeer van de inspecteurs te accepteren.”

Heeft Frankrijk geen economische 'belangen' in of 'sympathieën' voor het Iraakse regime, zoals vaak wordt beweerd? „Absoluut niet! Waar zijn dan de contracten die door Frankrijk zijn gesloten? Er is geen enkel economisch voordeel voor ons in Irak.”

Volgens Greenstock speelt het Amerikaanse leiderschap de V-raad parten. „De VS zijn *The Big Boy*, de enige supermacht. Zij zouden de VN moeten steunen, maar staan er op nationale beslissingen te nemen. Ze gaan naar het Congres voordat ze naar de VN gaan. Ze gaan naar de hoofdredactie van *The New York* om haar mening te vragen voordat ze naar [VN-chef] Kofi Annan gaan. De VS gebruiken de VN als ze zien dat het het juiste forum is. Maar als niet zo is, schuiven ze de VN terzijde. De VS zijn machtiger dan de VN. Wij Britten rijden wel

Greenstock (Foto's Adam Nadel)

eens op de schouders van de VS mee, maar soms werpen ze ons af.” Dejammet: „Die landen die opscheppen dat ze machtig zijn, moeten iets aan de crises doen. Wij scheppen niet op dat we machtig zijn. Wij zijn niet vergelijkbaar met de VS.”

Greenstock en Dejammet zien geen polarisatie in de V-raad tussen de VS, Rusland en China. „Ze werken juist constructiever samen”, zegt Dejammet. Greenstock: „De regering of wie ook in Rusland de macht hebben, zijn tot op zekere hoogte corrupt. Het systeem is nog niet te vertrouwen, maar de bedoelingen zijn goed. De politieke bedoelingen in China zijn respectabel. De VS moeten meer open staan voor een gezamenlijke benadering, en niet egoïstisch zijn. Al met al zie ik hoop voor meer orde.”

Maar beiden onderschrijven dat de V-raad soms niet veel meer is dan een brandweer, die sommige branden moet laten woeden. Greenstock: „De VN kunnen niet voorkomen dat mensen elkaar vermoorden, en slechts de brokken lij-

men. De VN kunnen landen niet in bedwang houden. De VN, dat zijn u en ik, de lidstaten. We moeten niet doen alsof de VN aan iemand anders toebehoort. Of dat het een ziekenhuis is, dat niet werkt.”

Volgens Greenstock is een „belangrijke psychologische factor” dat de V-raad zich alleen in operaties stort „waarvan we denken dat een goed resultaat mogelijk is”. „Daardoor is de V-raad niet elke dag bij alle crises betrokken”, zegt hij. Hij noemt Congo als bijna hopeloos voorbeeld: „Het combineren van democratie en efficiënt regeringsbestuur werkt niet in Afrika.”

In zijn ogen hebben de VN de afgelopen jaren „teveel gezwaamd” over hervorming, en vooral uitbreiding, van de V-raad. „Alsof het aan structuur lag, en niet aan operationele competentie. Als de raad individueel en gezamenlijk een grotere verantwoordelijkheid zou voelen om resultaten te boeken, zouden we sommige van de onderlinge verschillen terzijde kunnen schuiven. Maar de collectieve verplichting is niet erg sterk.”

Voor Greenstock en Dejammet is de reactie van de VN in Oost-Timor een lichtpunt, ook al konden ze massale moordpartijen niet voorkomen. „Soms is de raad wel degelijk in staat snel te reageren”, zegt Dejammet. De P5 waren het crover eens dat de schendingen van de mensenrechten op het eilanddeel een halt moest worden toegevoerd. Het snel uitschieten van een VN-missie, met Greenstock als lid, en een snelle resolutie voor een vredesmacht, met dank aan Nederland als voorzitter van de V-raad, „toonden dat de raad ook eens bovenop een zaak zat en resultaten boekte”, zegt Greenstock.

De Britse ambassadeur beaamt dat Saddam Hussein en Milošević, „twee meedogenloze tirannen en extremen”, er nog steeds in slagen de V-raad dol te

draaien. „Saddam ging vorig jaar zover dat we hem wilden straffen. Zo van: we gaan er voor zorgen dat jouw leger niet meer strijdend zal zijn, en denk niet dat je Koeweit nog een keer kan proberen te pakken. Hij stelde onze vastbeslotenheid op de proef. Als je dan zwakte vertoont, raast de stier voort. Maar als je kracht toont, drijf je hem terug”, zegt Greenstock.

„En door de bombardementen in Kosovo heeft in elk geval het kwade niet gewonnen. De volgende kerel zal daarvan leren en denken: ze waren bereid Milošević aan te pakken, ik zal maar uitkijken. Als we dit gedurende een periode consistent kunnen doen en genoeg belangrijke landen hier bij de VN kunnen laten zeggen dat dit het goede antwoord is, dan bouwen we iets op.”

Greenstock is nuchter over de toekomst: „Wat we nodig hebben, is een kleine groep ambassadeurs in samenwerking met de secretaris-generaal, die proberen dingen te veranderen. En dan vergroet je die groep, als mensen daar hebben dat het effectiever wordt. Je moet een spiraal van vertrouwen creëren dat de VN gaan werken op dit terrein.”

Dejammet: „De Veiligheidsraad moet geen onderscheid maken tussen crises die in de mode zijn en crises, waar we de mensen niet kennen. Waarom zouden we meer bekommerd moeten zijn om Kosovo dan om Afrika? Omdat Kosovo maar op twee uur vliegen ligt van Amsterdam en Parijs? In Oost-Zaire zijn meer mensen gestorven dan in Oost-Timor of Kosovo.”

„Er zullen meer regionale crises zijn, maar we moeten streven naar gelijkheid bij de aanpak ervan. En daarvan zullen we de *hyperpower* [een Franse aanduiding voor Amerika] en de mindere *hyperpowers* moeten overtuigen. Een van de lessen is dat je soms spontaner je goede vrienden moet kritiseren. Niet alleen de Amerikanen maar ook anderen. En dat is geen rivaliteit of competitie.”

30-9-99

HET WAS een samenloop van omstandigheden vol symboliek. Op hetzelfde moment dat in New York de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het zittingsjaar 1999-2000 opende, gingen aan de andere kant van de wereld de eerste Australische soldaten van de VN-vredesmacht aan wal in Oost-Timor. Wat zij kwamen doen is aan het New-Yorkse UN Plaza, waar nog tot eind deze week ministers en regeringsleiders toespraken houden, het belangrijkste thema: interventie terwille van de mensenrechten.

Niet eerder in de VN-assemblee werd zo expliciet geconstateerd - en door velen toegejuicht - dat de soevereiniteit van staten steeds minder heilig wordt. Diverse gebeurtenissen het afgelopen jaar droegen aan die ontwikkeling bij. In Rome werden 120 staten het eens over het statuut van het Internationaal Strafhof - een 'spectaculaire stap in de ontwikkeling van het internationaal recht' (de Duitse minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer). De aanhouding

weld'. Dat zou de wereld 'terugbrengen naar de negentiende eeuw'. Er is geen alternatief voor verdere versterking van het VN-stelsel, aldus de minister. Jospin (Frankrijk) kwam tot dezelfde conclusie, en zelfs de Amerikaanse president Clinton deed zijn uiterste de Kosovo-interventie met terugwerkende kracht onder de VN-paraplu te brengen.

Blijkbaar schrikken de westerse regeringen ervoor terug hun uitgangspunt in Kosovo - mensenrechten kunnen zwaarder wegen dan het Handvest van de Verenigde Naties - te verheffen tot internationale gedragsregel of tot regulier NAVO-beleid.

Het was secretaris-generaal Kofi Annan die harder dan wie ook het tekortschieten van de VN aan de kaak stelde, en helder de dilemma's van humanitaire interventie schilderde.

Stel eens, zo hield Kofi Annan degenen voor die sterk hechten aan het gezag van de Veiligheidsraad, dat in Rwanda een coalitie van staten bereid was geweest de massamoorden te stoppen, had die coalitie dan werkeloos moeten toezien indien een lid van de Veiligheidsraad zijn veto had uitgesproken? (Een nogal wrang als-scenario: de wereld kéké werkeloos toe, en de regering-Clinton weigerde zelfs de moord op 500 duizend tot een miljoen Tutsi's 'genocide' te noemen, omdat ze dan misschien iets had moeten doen).

Aan degenen die de Kosovo-oorlog toejuichten als begin van een tijdperk waarin staten militaire actie kunnen ondernemen buiten de Veiligheidsraad om, vroeg Annan: 'Bestaat niet het gevaar dat zulke interventies gevaarlijke precedenten scheppen en het imperfecte, maar veerkrachtige veiligheidssysteem ondermijnen dat na de Tweede Wereldoorlog werd gecreëerd?'

Hoezeer hij ook onderstreepte dat de wereld niet afzijdig mag blijven bij grootschalige schendingen van de mensenrechten, aan het slot van zijn rede leek Kofi Annan toch een keuze te maken in zijn dilemma: 'Interventie moet gebaseerd zijn op legitieme en universele principes, wil het de duurzame steun krijgen van de volkeren.'

Waarmee de secretaris-generaal bleef in hetzelfde VN-getrouwe kamp waar hij de daaropvolgende dagen onder andere ook de ministers Fischer, Jospin en Van Aartsen mocht begroeten. Gewapende interventie is, na een lente-avontuurtje in Pristina, weer helemaal terug: in hoofdstuk VII van het VN-Handvest.

Rob Vreeken

Humanitaire interventie is weer terug bij af

van generaal Pinochet bewees dat schenders van mensenrechten ook nu al aangepakt kunnen worden.

Maar het belangrijkste was ongetwijfeld de Kosovo-oorlog. Niet alleen besloot de NAVO zich gewapend te mengen in een binnenlands conflict, zij deed dat bovendien buiten de Veiligheidsraad om. Vooral dat laatste dwong de betrokken regeringen (meer dan bij eerdere interventies; toen een simpele verwijzing naar het VN-stempel volstond) zich goed te bezinnen op de rechtmatigheid van hun optreden.

Dat klonk door in New York. Volgens Fischer betekende Kosovo 'een keerpunt': niet-inmenging mag niet langer dienen als schild voor moordenaars. Maar ook markeerde het volgens hem een verandering in de internationale politiek die kwalijke gevolgen kan hebben. Er kan een praktijk groeien van humanitaire interventies buiten het VN-systeem.

Joschka Fischer zou daar niet blij mee zijn. Het uitzonderlijke geval Kosovo, zei hij, 'mag geen precedent zijn voor het verzwakken van het monopolie van de Veiligheidsraad op het goedkeuren van het gebruik van internationaal ge-

Servië dagvaardt Clinton voor oorlogsmisdaden

Reuters, AFP

BELGRADO

Het Joegoslavische ministerie van Justitie heeft president Clinton en een aantal andere westerse leiders gedagvaard. Zij moeten zich verantwoorden voor oorlogsmisdaden die zouden zijn begaan tijdens de bombardementen van de NAVO tijdens de Kosovo-oorlog.

Volgens het ministerie worden de westerse leiders gedagvaard 'in overeenstemming met de internationale regels'. Het is echter niet duidelijk op welke wijze het ministerie de dagvaarding aan Clinton denkt te overhandigen.

Met de dagvaarding wil Joegoslavië zich kennelijk wreken voor de aanklachten tegen de Joegoslavische oorlogsmisdaden die het Joegoslavische Tribunaal in Den Haag heeft ingediend tegen president Milosevic.

Behalve Clinton worden ook zijn minister van Buitenlandse Zaken en minister van Defensie gedagvaard. De toenmalige NAVO-secretaris Solana en NAVO-bevelhebber Clark moeten zich eveneens verantwoorden voor oorlogsmisdaden. Ook Blair, Chirac en Schröder hangt een gevangenisstraf van twintig jaar boven het hoofd.

Simonis hekelt 'onbuigzaam' Westen in Kosovo-crisis

Van onze verslaggever

Henk Müller

AMSTERDAM

Kardinaal Simonis vindt dat de NAVO en het Westen 'opmerkelijk onbuigzaam' zijn opgetreden in de kwestie-Kosovo. Hij vraagt zich af waarom het schenden van mensenrechten 'in onze ogen' zo belangrijk was 'dat we er met alle macht op afaan'. De voorzitter van de r.k. bisschoppenconferentie schrijft dit in een brief die begin augustus verschijnt.

De kardinaal richt zich in zijn brief tot priesters, diakens, pastoraal werkers en parochianen. Tijdens de Vredesweek, die van 19 tot 26 september wordt gehouden, dienen katholieken 'de eigen beslissingen die dag na dag zijn genomen en het eigen aandeel dat het Westen in de strijd gehad heeft kritisch en zorgvuldig' te onderzoeken.

Volgens de kardinaal is het 'wijsheid' om na het beëindigen van de oorlog 'geen winnaars of verliezers aan te wijzen'. Hij is er dankbaar voor dat er 'een einde lijkt gekomen aan de ergste verschrikkingen'.

Maar: 'Het is opmerkelijk dat onze westerse samenleving die voortdurend worstelt met grenzen van tolerantie en permissiviteit als er vragen van goed en kwaad in het geding zijn, inzake Kosovo blijk gaf van een opmerkelijke onbuigzaamheid', schrijft de kardinaal.

De diepe verontwaardiging over de etnische zuiveringen was 'authentiek en vroeg ook om een adequate reactie', aldus Simonis.

Volgens Simonis is het Westen zich er onvoldoende van bewust dat 'de getoonde radicaliteit met betrekking tot de mensenrechten' nieuwe verplichtingen schept jegens 'beide partijen in het conflict'.

Hij noemt daarbij het veilig terugkeren van vluchtelingen, het verhinderen van nieuwe vluchtelingenstromen, 'het herstellen van de door ons toedoen aangerichte verwoestingen' en het 'herstel van de noodzakelijke dialoog tussen bevolkingsgroepen'.

Servië dagvaardt Clinton voor oorlogsmisdaden

Reuters, AFP
BELGRADO

Het Joegoslavische ministerie van Justitie heeft president Clinton en een aantal andere westerse leiders gedagvaard. Zij moeten zich verantwoorden voor oorlogsmisdaden die zouden zijn begaan tijdens de bombardementen van de NAVO tijdens de Kosovo-oorlog.

Volgens het ministerie worden de westerse leiders gedagvaard 'in overeenstemming met de internationale regels'. Het is echter niet duidelijk op welke wijze het ministerie de dagvaarding aan Clinton denkt te overhandigen.

Met de dagvaarding wil Joegoslavië zich kennelijk wreken voor de aanklachten wegens oorlogsmisdaden die het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag heeft ingediend tegen president Milosevic.

Behalve Clinton worden ook zijn minister van Buitenlandse Zaken en minister van Defensie gedagvaard. De toenmalige NAVO-secretaris Solana en NAVO-bevelhebber Clark moeten zich eveneens verantwoorden voor oorlogsmisdaden. Ook Blair, Chirac en Schröder hangt een gevangenisstraf van twintig jaar boven het hoofd.

Onderzoek naar oorlogsmisdaden VS/NAVO

Van redactie buitenland

Ramsey Clark, voormalig minister van Justitie van de VS en voorzitter van het International Action Center in New York, heeft het initiatief genomen tot een Onderzoekscommissie voor een Internationaal Oorlogsmisdaden Tribunaal. De Onderzoekscommissie zal hoorzittingen organiseren om getuigenissen van ooggetuigen en deskundigen te horen, en bewijsmateriaal verzamelen zoals videobeelden, foto's, documenten en ander bewijsmateriaal voor een onderzoek naar misdaden tegen de vrede, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden begaan tijdens de VS/NAVO-bombardementen op Joegoslavië.

Satanisering van Joegoslavië door het westen mist z'n doel

De Onderzoekscommissie zal bestaan uit internationale juristen, mensenrechtenactivisten, vakbondsactivisten, medici, milieudeskundigen, militairen uit NAVO-landen en mensen die in Joegoslavië waren tijdens de bombardementen. Op 31 juli zal de Onderzoekscommissie haar eerste hoorzitting houden in het Fashion Institute of Technology in New York. In 1991-1992 werkte Ramsey Clark mee aan een vergelijkbaar tribunaal tegen de oorlogsmisdaden van de VS en haar bondgenoten tijdens de Golfoorlog tegen Irak in 1991.

Ramsey Clark is inmiddels bezig met een uit meerdere punten bestaande aanklacht tegen de VS-regering vanwege haar handelingen tijdens de oorlog tegen Joegoslavië. Deze aanklacht zal dienen als basis voor het werk van de Onderzoekscommissie. De bedoeling van het International Action Center is dat ook in andere NAVO-landen

dergelijke tribunaal zullen worden gevormd.

Toen de bombardementen nog in volle gang waren hadden een comité van Griekse juristen en organisaties van Duitse vredesactivisten en onderzoekers de NAVO al beschuldigd van oorlogsmisdaden vanwege het beginnen van een agressieoorlog en het opzettelijk bombarderen van civiele doelwitten. Sommige groepen hebben ook al aanklachten neergelegd bij het Internationale Oorlogsmisdaden Tribunaal voor Joegoslavië in Den Haag, ondanks dat deze organisatie wordt beschouwd als een instrument van de NAVO-landen die dit tribunaal grotendeels betalen en van 'informatie' voorzien. In Nederland zijn er inmiddels ook verscheidene processen gevoerd tegen de Nederlandse staat en afzonderlijke ministers vanwege hun betrokkenheid bij de NAVO-agressie tegen Joego-

slavië, zonder dat dit evenwel tot een veroordeling door de rechter heeft geleid.

Joegoslavische communisten eisen tribunaal

De Jongerenbond van Joegoslavische Communisten heeft een verklaring uitgegeven waarin de NAVO verantwoordelijk wordt gesteld "voor de verwoesting van de Joegoslavische economie en infrastructuur, voor het doden van duizenden burgers van alle nationaliteiten om onze wil te breken ons te verdedigen, voor de destabilisering en economische crisis op de Balkan." De verklaring eist dat de NAVO-leiders de "juridische en materiële consequenties dragen van hun daden". Ondanks dat in sommige landen de parlementen tegen het gebruik van geweld waren, werd Joegoslavië gebombardeerd. "Weer werd eens aangetoond dat de grote concerns deze 'democratische landen' leiden met behulp

van hun marionetten - Blair, Clinton, Chirac, Schroeder en Co. De macht en invloed van het grootkapitaal in deze landen kwalificeert hen als duidelijke dictaturen van de bourgeoisie. Totdat de bevolking van de imperialistische landen de macht in eigen hand neemt zullen imperialistische oorlogen een feit zijn op onze planeet..."

"De Jongerenbond van Joegoslavische Communisten en de Nieuwe Communistische Partij van Joegoslavië eisen de instelling van een onafhankelijk Internationaal Tribunaal, dat verantwoordelijk zal zijn voor de berechting van NAVO-functionarissen, officieren en soldaten die oorlogsmisdaden hebben begaan tegen de bevolking van Joegoslavië."

Voor meer informatie over het tribunaal: International Action Center, tel. +1 (212) 633-6646, <http://www.iacenter.org>.

De Verenigde Naties RIP?

Radiodiscussie tussen Ringnalda, Faber en De Waart.

door Yvonne Donders

Enkele weken voor zijn plotselinge overlijden nam NVVN-voorzitter Geb Ringnalda deel aan een discussie voor de AVRO-radio naar aanleiding van het Nederlandse lidmaatschap van de Veiligheidsraad per 1 januari 1999. De titel van deze discussie in het programma 'Het debat op 5' luidde: 'De VN RIP?'

Als een hommage aan Geb Ringnalda, die zich altijd met gedrevenheid heeft ingezet voor 'zijn VN' en in het verlengde daarvan voor onze vereniging, laten wij hieronder een nagenoeg integrale weergave volgen van het radiogesprek dat op 7 januari tussen 12.00 en 13.00 uur plaatsvond onder leiding van Dick Klees, aangeduid met (I). Gespreksdeelnemers naast Geb (GR) waren Mient-Jan Faber (MJF), algemeen secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad en politiek directeur van de Helsinki Citizens Assembly, en professor Paul de Waart (PW), emiritus hoogleraar Volkenrecht. De laatste droeg zorg voor een redactionele inkorting van het door Yvonne Donders persklaar gemaakte transcript.

Inleiding

I: De VN RIP? Die vraag klinkt somber genoeg, mijnheer De Waart, maar maakt u ons eerst dan eens bij wijze van inleiding deelgenoot van de hoopvolle geboorte destijds.

PW: Voor wat de Veiligheidsraad betreft was het de bedoeling om voorwaarden te scheppen waaronder het geweldsverbod kon worden gehandhaafd tussen staten. De Volkenbond was na de Eerste Wereldoorlog geheel in het teken van het Volkenrecht geplaatst. Dit recht kon staten er niet van weerhouden om de Tweede Wereldoorlog te ontketenen en evenmin om allerlei andere illegale acties te ondernemen, zoals Italië tegen Ethiopië. In het Handvest van de Verenigde Naties dacht men realistischer te zijn door te zeggen dat de VN de voorwaarden moesten scheppen voor het handhaven van het volkenrecht.

I: Dat was in feite ambitieuzer...

PW: Dat was minder ambitieus, want men vertrouwde kennelijk niet meer op het volkenrecht, maar op de politiek en dat is vooral iets waaraan de Veiligheidsraad bijna, zou je kunnen zeggen, ten onder dreigt te gaan. De Veiligheidsraad staat vooral in het teken van het primaat van de politiek boven het volkenrecht. Dat blijkt uit de gedragingen van individuele leden van de Veiligheidsraad, waartoe ook Nederland sinds 1 januari 1999 weer behoort, met name van de permanente leden. Dat ziet u wanneer bijvoorbeeld het Internationaal Gerechtshof de euvele moed dreigt te hebben om zich uit te spreken over de handhaving van het geweldsverbod door de Veiligheidsraad. Dan zegt men dat het Hof zich niet moet uitspreken over het gebruik van geweld, omdat het een puur politieke zaak zou zijn.

I: Dat zijn nog steeds de actuele naweëen van die oprichting.

PW: Ja. Eigenlijk heeft de gewone burger zich

wat verkeken op de oprichting van de Verenigde Naties. De burger heeft vooral de hele brede context voor ogen gehad van mensenrechten, economische samenwerking en ontwikkeling. Dat zijn niet de kritiekpunten, het gaat vooral om het geweldsverbod. Eigenlijk zijn de Verenigde Naties voornamelijk opgericht rond de Veiligheidsraad. Je zou kunnen zeggen dat de Veiligheidsraad niet een orgaan is van de VN, maar eerder dat de VN in dienst van de Veiligheidsraad staan. De Veiligheidsraad is er wel in geslaagd, tot nu toe, om grote spanningen te voorkomen die tot gewapende conflicten zouden kunnen leiden tussen de permanente leden. De VN zijn echter nooit opgericht om belangrijke interne geweld conflicten te beteugelen, zoals in Bosnië, Somalië, en Kosovo.

I: Dat is al meteen een, zeg maar, constructiefout?

PW: Misschien zou je moeten zeggen dat het Handvest in zoverre oog voor de realiteit had, dat men in het Handvest ook heeft gezegd dat er regionale veiligheidsorganisaties moeten zijn. Je mag van de Veiligheidsraad niet verwachten dat men interne conflicten kan voorkomen of beteugelen als lokale krachten daar niet toe in staat blijken te zijn. De Verenigde Naties vallen of staan met behoorlijk bestuur door de lidstaten.

I: President Truman meende in '45 bij de oprichting van de VN dat oorlog niet onvermijdelijk is. En intussen zijn er een dikke vijftig jaar voorbij en blijkt het wel anders te zijn gelopen!

PW: Oorlog tussen de permanente leden van de Veiligheidsraad onderling is niet onvermijdelijk gebleken, dat is een winstpunt, Oorlogen spelen zich echter wel af op een lager niveau tussen minder belangrijke staten, dan wel binnen staten. Op dat punt hebben de permanente leden de wereld het slechte voorbeeld gegeven door als het ware zelf van geval tot geval te willen bepalen of zij geweld zouden moeten gebruiken of niet. U zag dat met Groot-Brittannië tegen Argentinië in de Falkland, met de Verenigde Staten tegen Grenada en andere plaatsen, met Frankrijk en Engeland tegen Egypte in de Suez kwestie, met Frankrijk tegen Algerije, met China tegen

Tibet en met Rusland tegen Tsjetsjenië. Men gebruikte of misbruikte het vetorecht om zichzelf boven de wet te stellen.

I: Over het vetorecht gesproken, kon men er destijds niet omheen, moest dit zo worden afgesproken voor een aantal leden?

PW: Als het vetorecht er niet in was gekomen dan zouden de VS niet hebben meegedaan en datzelfde geldt waarschijnlijk ook voor de Sovjetunie. Frankrijk was destijds in een wat zwakkere positie, de vier mogendheden die aan de geallieerde zijde de boventoon voerden waren Engeland, de VS, Sovjetunie en China, destijds nationalistisch China. Zij hadden in Moskou in 1943 verklaard dat zij zich verantwoordelijk voelden voor de naoorlogse handhaving van vrede en veiligheid. Frankrijk kon niet meedoen vanwege de Vichy affaire. Men heeft Frankrijk in 1945 weer het genadebrood laten eten en mee laten aanschuiven aan tafel. Zodoende was Frankrijk misschien destijds niet in een positie om veel eisen te stellen, maar ik denk dat als er geen vetorecht was gekomen dat de VS net als ten tijde van de Volkenbond buiten de VN zouden zijn gebleven.

Het debat

I: Aan tafel behalve professor Paul de Waart, ook de heer Ringnalda, voorzitter van de NVVN en Mient Jan Faber, algemeen secretaris van het IKV. Meneer Faber, wat vindt u het meest zorgelijke voor de toekomst van de VN?

MJF: Terwijl er overal in de wereld conflicten zijn, worden zij kennelijk nu op een andere manier benaderd, namelijk niet meer via de VN. De volkenorganisatie speelt bij de handhaving van internationale vrede en veiligheid nog maar heel zijdelings een rol. Na een kortstondige opleving in het begin van de jaren negentig, na het eind van de Koude Oorlog, zijn de VN in een vrije val terechtgekomen. Je kunt je afvragen of daar ooit een grafsteen aan zal worden toegevoegd, of dat de VN gewoon op dezelfde manier verdwijnt als de Volkenbond.

I: Meneer Ringnalda, wat vindt u als voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor de

VN daarvan? Wat is de NVVV voor een vereniging trouwens? Is zij de grote fanclub?

GR: Fanclub zou ik het niet willen noemen, maar zij bestaat wel uit mensen die de doelstellingen van de Verenigde Naties willen propageren.

I: Decennia lang zijn er eigenlijk al bedenkingen en de laatste tien jaar nemen die steeds maar toe. Hoe stelt u zich dan op binnen de vereniging?

GR: Ik stel mij zeer realistisch op ten aanzien van wat er nu gebeurt. In dat verband wil ik ook graag reageren op dat wat er gezegd is. Dan wil ik beginnen met een anekdote, een historische waarheid. Bij de oprichting in San Francisco heeft Nederland zich zeer fel verzet tegen dat vetorecht van de grote mogendheden.

I: Waarom?

GR: Van Kleffens vond het veto volstrekt onjuist. Als men dan toch een vetorecht zou hanteren, dan moesten ook kleine landen, en dat was dan vooral Nederland, een vetorecht hebben. Hij was uiterst fel daarin en kreeg ook heel wat medestanders. Op een gegeven ogenblik zijn de Amerikanen naar hem toegegaan en hebben gezegd: 'als er geen vetorecht is, dan komen er geen VN'. En dat heeft hij toen moeten slikken, wat hem vrij veel moeite heeft gekost. Wij zijn daarover echt in het begin vrij kritisch geweest.

Ik ben het niet eens met de Waart dat de VN in dienst zijn van de Veiligheidsraad. Als dat zo zou zijn geweest, dan waren de VN allang opgeheven, want sinds '47 werkt de Veiligheidsraad niet. Hij heeft eventjes kunnen werken in het Korea conflict, omdat daar de Sovjetunie toen een fout maakte om niet aanwezig te zijn. Daar is toen snel gebruik van gemaakt. Maar verder was het zo, als de Sovjetunie ergens voor was, dan waren de Amerikanen en de bondgenoten tegen en als de Amerikanen ergens voor waren, dan was de Sovjetunie tegen. Het heeft gewoon niet gewerkt tot ongeveer, kun je zeggen, de val van de Berlijnse muur. Daarvoor begon het al, met Gorbatsjov.

I: Mijnheer De Waart, uw Veiligheidsraad werkt niet en dus is er geen hiërarchische verhouding tussen VN en Veiligheidsraad, zegt

de heer Ringnalda, wat vindt u?

PW: Ik ben het niet eens met de heer Ringnalda als hij zegt dat de Veiligheidsraad niet functioneerde tijdens de Koude Oorlog. De Veiligheidsraad heeft wel gefunctioneerd bij het voorkomen van gewapend conflict tussen de permanente leden. Als er geen Veiligheidsraad zou zijn geweest, met alle contacten die er waren, had bijvoorbeeld in 1962 de Cuba crisis tussen de VS en de Sovjet Unie kunnen ontsporen.

I: Mijnheer Faber heeft ook net gezegd dat tijdens de Koude Oorlog er geen wereldoorlog is uitgebroken, dat dat toch een verdienste was van het bestaan van de organisatie.

MJF: Niet enkel en alleen van de Veiligheidsraad of van de VN, maar die hebben daar ongetwijfeld een rol bij gespeeld. Het was toch een platform waarop je elkaar ontmoette.

I: Maar er waren meer platforms, zo was er tenslotte een min of meer ondergrondse bundeling van allerlei mensenrechten groeperingen in Oost en West. Daar komt toch uw Helsinki Citizens Assembly uit voort?

MJF: Ja, de Citizens Assembly is geboren uit contacten tussen dissidenten onder het communisme in Oost Europa. Je moet dus denken aan mensen als Havel, Walesa in Polen, Konrad, de bekende schrijver uit Hongarije. Het ging om contacten tussen die dissidenten en mensen hier uit vredesgroepen en mensenrechtengroepen, waarvan ik er zelf één ben. De contacten die eind van de jaren '70 zijn ontstaan hebben in de jaren '80 geleid tot de oprichting van deze organisatie, die pas officieel bovengronds kon gaan werken in 1989 toen de Berlijnse muur viel.

I: Maar was het toen nog nodig, was er toen nog bestaansrecht?

MJF: Ja, want toen bleek dat de organisatie heel snel groeide en met name veel aanhang kreeg in die gebieden waar mensen voelden dat het wel eens mis zou kunnen gaan. Denk aan Joegoslavië en de Sovjetunie die toen nog bestond en pas in 1991 ter ziele is gegaan. Je zag de Kaukasus, daar kwamen allerlei groepen die zich aansloten bij deze organisatie omdat ze zeiden van 'straks loopt het hier geheid uit de hand'

I: En het liep uit de hand, vooral in Joegoslavië...

MJF: En het liep vreselijk uit de hand...

I: Dat is kennelijk ook gebeurd, terwijl er al een Helsinki Citizens Assembly bestond...

MJF: Helsinki verwijst inderdaad naar de Helsinki akkoorden van 1975, dus dat is het officiële van wat dan tegenwoordig OVSE heet, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa.

I: Daarmee is die taak toch officieel overgenomen?

MJF: Nee, de Helsinki Citizens Assembly is van de burgers, een burgerbeweging. Een regering kan niet zonder volk en dus ook niet zonder maatschappelijke organisaties.

I: Maar in dat krachten spel is er toch bedroevend weinig bereikt, vooral in Joegoslavië.

MJF: Ja, dat kun je wel zeggen. De Helsinki Citizens Assembly heeft toentertijd echter heel sterk gepleit, ook in de richting van de Verenigde Naties, dat in Bosnië een protectoraat zou moeten worden ingericht. Daar zijn we al in 1991 mee begonnen en de oorlog is daar pas in april 1992 uitgebroken. We hadden toen al het gevoel dat het daar mis zou gaan, althans, dat zeiden onze partners daar en ik kwam zelf ook regelmatig in die streek. Het was toen al het idee dat als hier geen internationale actie gevoerd wordt de hel zou uitbreken. Nou, de hel is uitgebroken.

Het probleem is altijd geweest in de contacten met de VN, in de contacten ook met staten, ook met Europese staten, dat het idee dat er echt moest worden ingegrepen, werd weggevuurd in de overtuiging 'dat doet men toch niet. Daar zijn de VN niet voor, dat doen staten ook niet, je offert je eigen soldaten niet op aan een oorlog elders'. Enfin, De Waart zei het al: voor binnenlandse conflicten zijn de VN niet toegerust. Je kunt je afvragen wie dat dan wel is. Het blijkt dat wij kennelijk bereid zijn als internationale gemeenschap, zeker op het niveau van regeringen, om etnische zuiveringen, volkerenmoorden, gewoon hun gang te laten gaan.

I: Mijnheer Ringnald, de heer Faber spreekt in feite namens de georganiseerde burgers. Professor De Waart zei al dat de burger zich destijds heeft verkeken op de betekenis van

de oprichting van de VN. Wat vindt u daarvan?

GR: De burgers hebben zich zeker verkeken in de zin dat ze een organisatie wilden hebben die vrede en veiligheid zou garanderen. Er werd een soort ideaal gecreëerd van de VN, terwijl het natuurlijk een politiek orgaan is. Het Handvest is natuurlijk ook een politieke zaak, daar staan nog wel meer dingen in die niet leuk zijn. Maar dat wilde men niet zien. Ik wil wel zeggen dat juist in die tijd de Veiligheidsraad, dat houd ik toch vol, misschien een paar kleine dingen heeft gedaan, maar echt grote conflicten konden zij niet helpen oplossen. De VN hebben het geprobeerd met Peace Keeping Operations, vredesoperaties, die in elk geval die supermogendheden uit elkaar hielden.

PW: Ik denk toch dat je één ding een beetje over het hoofd ziet en dat is dat er in '45 in het Handvest overgangsmaatregelen voor de handhaving van vrede en veiligheid zijn opgenomen, welke heel duidelijk maken dat die Veiligheidsraad ook thans nog gebouwd is rond die vier grote geallieerde mogendheden uit '43, Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, China en de Sovjetunie. In die overgangsmaatregelen staat ook dat de vier met elkaar van gedachten zullen wisselen als zij vinden dat zij de handhaving van vrede en veiligheid niet gestand kunnen doen binnen de Veiligheidsraad. Dat was destijds met name gericht tegen Japan en Duitsland. De overgangsmaatregel is echter de praktijk geworden om een vacuüm te voorkomen wanneer de Veiligheidsraad of de VN niet de vereiste medewerking zou kunnen geven aan de belangen van de grote mogendheden. In dat opzicht heeft de Veiligheidsraad ook in de periode '45 - '90 wel gewerkt. Ik handhaaf mijn stelling dat de Algemene Vergadering en de overige organen van de VN, ook het Internationaal Gerechtshof, zijn beschouwd als ondergeschikt aan de belangen van de Veiligheidsraad.

MJF: Na het einde van de Koude Oorlog was er een enorm verwachtingspatroon dat nu eindelijk de VN iets zouden gaan betekenen. Ik weet niet hoeveel mensen in de kringen waarin ik verkeerde, de aanhef van het Hand-

vest citeerden 'We, the peoples'. Veel mensen in met name de conflictgebieden hebben het idee gekregen hebben dat die hele VN één grote leugen zijn. De VN worden gewoon gebruikt door staten, de Verenigde Staten voorop. Kijk maar hoe dat de laatste tijd gegaan is in de kwestie Irak. Kijk maar wat er vandaag in de kranten staat over hoe die speciale commissie van de wapen inspecties gebruikt is door de CIA. Je hebt echt het gevoel dat je totaal wordt bedonderd door diezelfde organisatie, die er was voor de volkeren. De volkeren kunnen er geen beroep op doen als het nodig is, want zij worden gemanipuleerd door regeringen. Dat betekent dat zo een organisatie bezig is zijn eigen graf te graven.

PW: Het gaat mij toch iets te ver om te zeggen dat de VN één grote leugen zouden zijn. Nogmaals, wanneer je praat over de handhaving van vrede en veiligheid en het voorkomen van geweld, dan kan ik met je meegaan als je zegt dat de VN niet aan hun doel hebben beantwoord als totale organisatie en dat de Algemene Vergadering niet in staat is geweest om een matigende invloed uit te oefenen op de permanente leden van de Veiligheidsraad. Maar om nou te zeggen dat het één grote leugen is en dat de volken zich daarin bekocht moeten voelen... ik denk dat de volken zich in zoverre verkeken hebben op het feit dat het begrip volk in de VN nooit bedoeld is geweest als volk, maar bedoeld is geweest als staat. De VN zouden een organisatie van volken moeten worden.

MJF: Maar er staat toch 'we the peoples', is dat een 'slip of the tongue' geweest?

GR: Nee. De Amerikanen hebben de grootste stem gehad bij het opstellen van het Handvest. Zij waren als de dood dat er hetzelfde zou gebeuren als na de Eerste Wereldoorlog, dat het Congres zou zeggen 'wij blijven erbuiten'. Zij hebben gezegd, we moeten dat Handvest beginnen zoals onze Amerikaanse constitutie, want dat zal aanspreken bij het volk en dan zal het Congres wel meegaan, ook nog onder voorwaarde dat er een veto-recht zou zijn voor de Amerikanen. Als je verder het Handvest leest dan kom je absoluut niet meer 'de volken' tegen, dan kom je de

staten tegen en ook de niet-inmenging in staten, wat ook een heel vervelend artikel is, artikel 2 van het Handvest. Dus het is gewoon een organisatie van staten, het is een politieke organisatie. Ik kan overigens wel met Mient Jan Faber meegaan als hij zegt dat het absoluut niet functioneert als het over interne conflicten gaat, zoals in ex-Joegoslavië, in Somalië en in Rwanda. Dan functioneren de VN niet. Erger nog, er is geen organisatie die dat kan doen. Dat vind ik zeer te betreuren, maar staten willen het kennelijk niet.

PW: Erger nog, vind ik, dat staten niet alleen niet staan te popelen om op te treden tegen onrechtmatig gebruik van geweld elders in de wereld, maar dat zij zich verschuilen achter de Veiligheidsraad om zelf geen geweld te hoeven gebruiken. In situaties als Bosnië zouden staten voldoende juridische argumenten kunnen hebben om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen bij het gebruik van geweld. Maar men wilde dat niet en men zei 'dat moet de Veiligheidsraad doen', wel wetend dat de Veiligheidsraad niet bij machte zou zijn om tot een besluit te komen. Dan gaat dus de Veiligheidsraad als het ware als een excuus gelden voor de afwezigheid van rechtmatig, of misschien in het moderne jargon van Nederland, zinnig tegen over zinloos geweld.

GR: Van tevoren weet men al of het wel of niet kan dat schuilen achter de Veiligheidsraad: één duidelijk voorbeeld is de inval in Irak geweest van Desert Storm, waarin de Amerikanen gewoon de vlag van de VN wilden hebben en daardoor een besluit van de Veiligheidsraad moesten hebben. Maar neem nou ex-Joegoslavië, wie hebben daar grote conflicten gehad binnen de Europese Unie? Duitsland die iets anders wilde dan Engeland dat weer iets anders wilde dan Nederland. En dan heb je er rekening mee te houden dat Engeland en Frankrijk vetolanden zijn. Men wist dat men dus niet naar de Veiligheidsraad moest gaan, want er waren al grote conflicten binnen de Europese Unie. De VN zijn nog steeds een statenbond, een organisatie van staten. De lidstaten hebben geen zin om op te treden omdat zij toch benauwd zijn eigen mensenlevens te verliezen. De Amerikanen hebben eerst gedacht: de Europeanen moe-

ten het maar doen in Joegoslavië; en de Europeanen dachten: dat kunnen wij niet.

MJF: Het is allemaal veel erger. Als de VN een statenbond zouden zijn, dan zou je nog kunnen redeneren dat het indertijd wat verkeerd is opgeschreven, en proberen nog een keer uit te leggen, dat het alleen gaat over staten. Maar de VN zijn een enorm circus van NGO's geworden, die allemaal een of andere relatie met de VN gekregen hebben en zogenaamd inspreken op vertegenwoordigers van. Je moet dat maar eens meemaken als je daar wordt uitgenodigd!

GR: Dat heb ik zeven jaar gedaan.

MJF: Er is vrijwel nooit iemand in de vergaderzaal van de regeringen die luistert naar dat wat die clubs te zeggen hebben, wat de maatschappelijke organisaties daar te zeggen hebben. Zij komen gewoon niet opdagen, het is kennelijk niet interessant.

I: Gebrek aan discipline...

PW: Gebrek aan interesse denk ik.

MJF: Je moet je wel realiseren dat de VN zelf, de Assemblee, voortdurend met resoluties komen die heel vergaand zijn, waar grote meerderheden voor zijn. Deze meerderheden zijn inderdaad in staat om resoluties aan te nemen over etnische zuiveringen die veroordeeld worden en waar tegen opgetreden moet worden. In de Veiligheidsraad strandt vervolgens alles. Dus het is een onding wat daar bovenop staat, want die hele VN organisatie kan niet functioneren binnen de huidige structuur.

Natuurlijk kun je zeggen, 'anders was hij er niet gekomen'. Het enige wat wij hebben kunnen doen in 1945 was een onding creëren en daar moeten wij dan maar verder mee leven. Dat is een boodschap die niet te verkopen is aan de conflictgebieden. Want juist in binnenlandse oorlogen is het geweldsgebruik afgrijselijk. En als die organisatie het totaal laat afweten en bovendien dan ook nog de meest gekke dingen doet, dan verliest men alle vertrouwen in de toekomst. De Amerikanen hebben bijvoorbeeld niet alleen met Desert Storm, maar ook met Desert Fox, gebruik gemaakt van resoluties van de Veiligheidsraad, waarvan drie van de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad zeiden 'zo

mag je ze helemaal niet interpreteren, wij staan er niet achter.' Toch deden zij het. Zij hebben de VN-vlag er toch weer gewoon opgeprikt en vervolgens gezegd 'wij moeten van die mijnheer Saddam af'. Bovendien hebben zij er nog bij geroepen 'het gaat natuurlijk niet tegen het Iraakse volk, 'we the peoples', want die proberen we nou net te steunen'. Vandaar dat het embargo gehandhaafd moet worden en dat die bevolking steeds verder in het moeras zakt. Met andere woorden, mijn stelling is: de hele redenering die voortdurend uit die hoek komt is een grote leugen. PW: Ik denk dat je dan toch iets te zwartgallig bent. Als je het Handvest leest zoals het is, dan kun je niet zeggen dat er een onding is gecreëerd, behalve met het vetorecht bij de handhaving van vrede en veiligheid. Waar de mensen zich op verkijken, is dat het gaat het om vreedzame regeling van geschillen, bevordering van mensenrechten, bevordering van samenwerking en het voorkomen van oorlog. Het laatste artikel is dat de VN een platform wil zijn voor het gezamenlijk handelen van staten. Een platform is natuurlijk toch iets ander dan een bovenaards wezen. Een platform hangt af van wat de deelnemers aan dat platform willen doen.

MJF: Wat een paar van die leden van de VN doen, maar de grote meerderheid wil iets anders.

PW: En als je zegt dat het een circus is, neger je dat de NGO's voor wat de andere taken van de VN betreft, belangrijke functies hebben vervuld en nog steeds vervullen. Dat geldt met name ten aanzien van de Algemene Vergadering en ten aanzien van de Economische en Sociale Raad, bij mijn weten zijn er geen directe banden tussen NGO's en de Veiligheidsraad.

I: Maar mijnheer De Waart, een platform suggereert toch ook dat daar ruimte is voor kleinere landen, voor discussie. En als dat wordt gedomineerd, zoals de heer Faber constateert, door een paar grote landen die de discussie dwarsbomen en onmogelijk maken, dan werkt het platform niet.

PW: Dat is zo, maar nogmaals, wij zouden het hebben over het geweldsgebruik. Dat vind ik op dat punt een ongunstige uitzondering. Op

het terrein van mensenrechten, van sociale en economische ontwikkeling, hebben de VN wel redelijk gewerkt.

GR: Wat betreft het hele dekolonisatie vraagstuk ook. Daar is ook veel gebeurd, juist in die tijd van de Koude Oorlog.

I: Mijnheer Ringnalda, zijn we misschien niet een beetje te streng, te veeleisend ten aanzien van de mogelijkheden die de VN hebben?

GR: De Waart heeft al een aantal onderwerpen genoemd, waar behoorlijk hard aan gewerkt wordt in de VN. Het is niet een kwestie dat wij te streng zijn of niet te streng, maar wij nemen te weinig de politieke realiteit van deze wereld in ogenschouw. Ik ben als de dood als het zo door gaat, dat de Amerikanen gewoon hun wil opleggen... Aan de ene kant zeg ik dat is nou een politieke realiteit, maar daar is binnen de VN een behoorlijk aversie tegen. Dat men zich afvraagt of dit nou de nieuwe orde is die de Amerikanen zo graag willen. Dat zij dus eigenlijk alleen iets doen waarvan zij denken dat het in hun belang is.

PW: In dat verband vind ik het zo jammer dat Nederland, naar mijn smaak althans, een valse start heeft gemaakt binnen de Veiligheidsraad, door onmiddellijk de zijde te kiezen van Engeland en de Verenigde Staten bij de recente aanvallen tegen Irak. Het gaat er niet om of je Saddam uit het zadel wilt lichten of niet. Waar het om gaat is dat je oog moet hebben voor een geschil tussen een lidstaat en de Veiligheidsraad en dat er kennelijk geen middelen zijn om dat op een behoorlijke manier te regelen.

Het is ontluisterend dat dan de Verenigde Staten en Groot-Brittannië als vanouds terug grijpen naar het wapengeweld en dat Nederland niet op de bres staat en zegt 'misschien is dat te vroeg; moeten we eigenlijk niet binnen het Handvest kijken naar bestaande mogelijkheden om daar als behoorlijke burgers over te praten?' Men kan tegenwerpen dat Saddam Hoessein geen behoorlijke burger is, maar hij weet wel de vinger te leggen op de zwakke plekken van de VN en speelt daarmee in de kaart van degenen die zeggen dat de VN niets voorstellen. Ik denk dat het de

taak van Nederland zou zijn geweest binnen de Veiligheidsraad om dat te voorkomen.

I: Mijnheer Faber, zou u denken dat Nederland die taak op zich had moeten nemen?

MJF: Ik merk dat Nederland, en dat geldt zowel voor de regering als het Parlement in grote meerderheid, als er zoiets gebeurt, dus als de Amerikanen ten oorlog trekken, dat er een soort Pavlov reactie geschiedt. Ogenblikkelijk staat onze Minister van Buitenlandse Zaken of de Minister-president zelf achter de Amerikaanse President. De Kamer in grote meerderheid vraagt niet eens om een debat. Voor zover zij commentaar geven in de media, sluiten zij zich allemaal keurig netjes aan. Het is echt puur Pavlov.

Hoe dan ook, vredestaken vallen voor de VN langzaam maar zeker weg. De VN zullen nog wel een tijd blijven bestaan en op een aantal andere terreinen, zal iedereen dan roepen, gaat het toch allemaal heel fantastisch. Die komen daarna allemaal beter in zicht en onder kritiek. Maar de hoofdtaak, de taak die te maken heeft met het geweldsgebruik, verdwijnt en wordt overgenomen door regionale organisaties. Je ziet het hier in Europa, met name met de NAVO, in zeker zin met de OVSE.

PW: Maar dat lijkt mij juist een hele goede ontwikkeling.

MJF: Je ziet het in Afrika. Moet je eens kijken wat daar in Sierra Leone gebeurt vandaag de dag, hoe daar de West-Afrikaanse vredesmacht ECOMOG tekeer gaat. Dat heeft zij in Liberia ook al gedaan. Het is alles behalve fris wat daar gebeurt, regels tellen daar nauwelijks. Maar je kunt je ook afvragen of het allemaal fris is wat er op dit ogenblik gebeurt ten aanzien van Kosovo, je moet het maar eens aan de Kosovaren vragen. En dat is dan een operatie die zich in een regionaal verband aan het afspelen is, de Amerikanen op de voorgrond uiteraard. Dus wij gaan terug naar dit soort regionale structuren, de overkoepelende wereldstructuur verliest aan invloed en ik denk dat uiteindelijk dat wij van de regen in de drup terecht komen.

PW: We gaan niet terug naar die regionale structuren, we groeien naar die regionale structuren toe!

MJF: In de vorige eeuw hadden we die ook.

PW: Dat waren toch anders getinte, veelal bovendien geheime bondgenootschappen. Het is nu allemaal duidelijker geworden. Het Handvest gaat er zelf van uit dat er regionale organisaties zijn. Men heeft het Handvest ten opzichte van die regionale organisaties altijd 'top down' gelezen. Terwijl als je het omgekeerd zou lezen, vanuit de regionale organisaties naar de top toe, dan ligt de zaak heel anders. Volgens het Handvest kunnen regionale organisaties ingrijpen in binnenlandse conflicten. De NAVO is echter geen echte regionale organisatie. Zij is meer een mondiale organisatie door de aanwezigheid van Amerika en andere grote mogendheden.

I: Maar mijnheer Faber, zou er echte regionale organisaties moeten komen?

MJF: We kunnen niet zonder regionale organisaties, maar je kunt de regionale organisaties ook niet hun gang laten gaan, zonder dat er op een of andere manier controle is vanuit andere instanties.

I: Maar wel een controle van een gezonde organisatie.

MJF: Jazeker, maar neem nu die slogan van 'Afrika voor de Afrikanen', dat betekent laat ze elkaar maar uitmoorden, want het is niet meer ons probleem. Dat is dus buitengewoon laakbaar en dat is wat er aan het gebeuren is. En van wat er in het Midden-Oosten gebeurt trekt kennelijk ook niemand zich meer iets aan.

I: Het is misschien wel heel triest dat al aan het begin van de jaren '60 door Dag Hammarskjöld als een soort verontschuldiging is gezegd dat het niet zozeer de taak van de VN is om de hemel te bevechten als wel om de hel te vermijden. Het is maar net hoe hoog je de lat legt.

GR: Maar het is wel een goede uitspraak.

I: Wij gaan naar een einde van het debat toe. Er zijn landen die de VN gebruiken naar gelang het hun uitkomt, dat zegt de Vlaamse Minister van Buitenlandse Zaken. Er is geen overheersende, regulerende instantie meer. Hij zegt dat de VN al bloedend op de grond liggen, een soort bijna dood situatie. En de vraag is of het zo erg is, mijnheer Faber.

MJF: Als je kijkt wat er nu in Irak gebeurt en

hoe de CIA zich kennelijk in de VN heeft gedrongen en de VN gewoon gebruikt, dan zijn dat inderdaad de laatste stuip trekkingen van zo een organisatie.

GR: De CIA heeft zich niet in de VN ingedrongen. Veel van de Amerikanen die daar in Irak waren voor UNSCOM, die hebben daar inderdaad gespioneerd, maar zij zijn nauwelijks in de VN ingedrongen. Zij hebben daar gewoon gekeken wat er was en doorgegeven aan de Amerikanen zelf.

MJF: Maar die gebruiken dan de VN toch voor spionage?

GR: Maar dan is niet de hele VN doordrongen van de CIA.

I: Maar is het ook niet een discipline kwestie, moet een Secretaris-Generaal dit allemaal dulden?

GR: Het vervelende is dat juist in de Koude Oorlog ontzettend veel ambtenaren van de VN, Russische ambtenaren gewoon spionnen voor de Russen waren. Dat is een fact of life. Je kan dat vervelend vinden, maar zo is het nu eenmaal. Als het andersom was geweest, als wat de Amerikanen wel eens hebben voorgesteld, de VN naar Moskou zouden zijn gegaan, dan zouden er heel wat Amerikanen spionnen daar zijn geweest.

I: Ik vrees dat we het toch hierbij moeten laten, zo gaat het in elk debat. Ik dank hartelijk Mient Jan Faber. Hij merkte op dat de VN een circus is, één grote leugen, maar al te vaak gebruikt door grootmachten als de Verenigde Staten. Professor Paul de Waart, in elk geval zegt u, de VN beantwoorden niet aan hun doel waarvoor ze ooit zijn opgericht. En de heer Ringnald, voorzitter van de NVVN, zelfs hij geeft toe dat de VN absoluut niet werken bij allerlei interne conflicten.

Opnieuw een belangrijke VN-rol bij de oplossing van de Kosovo-crisis

door Herman Rolles

Het principe akkoord van de G-8 ministers van Buitenlandse Zaken geeft aan de Verenigde Naties opnieuw een belangrijke rol bij het zoeken naar een oplossing voor het ernstige conflict in het gebied van de Balkan. Terwijl de gevechten in Kosovo, de deportaties van inwoners en de bombardementen van de NAVO doorgingen, kreeg een humanitaire missie van de VN voor de eerste keer sinds het begin van de bombardementen toestemming voor een bezoek aan Kosovo. Bovendien zullen de pasbenoemde, speciale afgezanten van de VN serieus bij de onderhandelingen worden betrokken voor een regeling van het conflict.

Ondanks aanvankelijk optimisme was het half mei toch nog onduidelijk hoe snel het principe akkoord kon worden uitgevoerd. Ook al omdat het zeer ongelukkige en domme bombardement op de Chinese Ambassade in Belgrado ernstige complicaties veroorzaakte.

Zonder het met zoveel woorden te zeggen werd de VN eigenlijk door de Veiligheidsraad zelf buiten spel gezet. Bijna sterker dan in de koude oorlog periode leken de verschillende eigenbelangen van de permanente leden van de Veiligheidsraad belangrijker dan het algemene wereldbelang en dat van de landen en mensen in een ernstige conflictgebieden. Op aandrang van China moest immers zelfs de stabiliserende VN-macht in Macedonië wor-

den teruggetrokken wegens de gemelde ver-gissing in het Chinese geschil met Taiwan. Nu de VN bij het zoeken en uitvoeren van een akkoord over Kosovo opnieuw een belangrijke rol zou moeten spelen is het te hopen dat ook de leden van de Veiligheidsraad hun eigenbelang minder zullen laten gelden ten gunste van een evenwichtiger bestuur van onze wereld.

Verskillende onderdelen van de VN, zoals de vluchtelingenorganisatie UNHCR, proberen zoveel mogelijk de ellende te verzachten van de slachtoffers van het conflict in en rond Kosovo. Op haar beurt probeert de Commissaris voor Mensenrechten, Mary Robinson, een voedingsbodem te creëren voor verscherping van de definities van de Mensenrechten opdat deze niet alleen voor willekeurige beschuldigingen, maar juist vaker kunnen worden gebruikt als leidraad ter voorkoming en oplossing van gewapende conflicten. Tijdens de sluiting van de 55ste bijeenkomst, op 30 april, van de Commissie voor de Rechten van de Mens in Genève benadrukte zij dat het Hoge Commissariaat te weinig instrumenten heeft om te kunnen helpen bij het voorkomen van gewapende conflicten. Immers de laatste maanden was duidelijk dat de schending van de Mensenrechten in Kosovo zou leiden tot een escalerend gewapend conflict.

Zeker nu de NAVO de ernstige schending van de mensenrechten in Kosovo de eerste oorzaak noemt voor de acties tegen Joegoslavië, zou in de toekomst vroegtijdig aandacht aan het vreedzaam afdwingen van het respect voor mensenrechten moeten worden besteed. Het is wellicht daarom dat zij nu de NAVO niet wil uitsluiten van een onderzoek naar schendingen van de mensenrechten als gevolg van de bombardementen en het val-

len van burgerslachtoffers. Robinson benadrukte dat er andere methoden moeten worden ontworpen, inclusief de benoeming van waarnemers, om schendingen van mensenrechten in een vroeger stadium te kunnen stoppen. Alleen daardoor zouden gewapende conflicten zoals nu weer in Kosovo kunnen worden voorkomen. Een nadrukkelijker promotie van waarden zoals tolerantie, respect voor verscheidenheid, vrijheid van meningsuiting zou wellicht overal, ook in Servië, tot meer gedifferentieerde opvattingen over samenleving van bevolkingsgroepen hebben geleid. Bovendien zou de ondoorzichtige verwarring van historische conflicten met het heden, juist ten gunste van vrede en acceptatie van het heden kunnen verdwijnen. Juist in de voormalig communistische landen kan daarmee een belangrijke bron van politieke spanning verdwijnen.

Herman Rolles is publicist op het gebied van internationale samenwerking en lid van de redactie.

Kosovo, Nederland en de VN

door Paul de Waart

De prompte instemming met en deelname aan de NAVO bombardementen op Joegoslavië wekt - bevestigt? - de indruk dat het Nederlandse oog niet op de eerste plaats is gericht op het optimaal benutten van de mogelijkheden voor een vreedzame oplossing van conflicten. Het volkenrecht en de VN hebben die in de aanbieding zeker voor een land, dat de bevordering van de internationale rechtsorde tot een grondwettelijke taak van de regering heeft verheven.

Kosovaren en Serviërs zijn nu voor wat de humanitaire bescherming betreft van de regen in de drup geraakt. Nederlanders misten een serieuze kans om de wereld duidelijk te maken dat hun nadruk op de internationale rechtsorde het niet bij woorden alleen laat, ook als hun dat niet in dank wordt afgenomen. Nederland had gebruik moeten maken van het Internationaal Gerechtshof, de Veiligheidsraad en de Algemene Vergadering.

Tussen Nederland en Joegoslavië is sinds 1932 een verdrag voor de vreedzame beslechting van geschillen van kracht. Op grond daarvan kan elke partij een rechtsgeschil aanhangig maken bij het Internationaal Gerechtshof (destijds het Permanente Hof van internationale Justitie), wanneer dat niet door verzoening of arbitrage kon worden opgelost. Nederland had een zaak tegen Joegoslavië kunnen aanspannen wegens de Joegoslavische massale schending van mensenrechten in Kosovo in de afgelopen jaren. Men kan tegenwerpen dat het Internationaal Gerechtshof in de jaren zestig een *actio popularis* heeft afgewezen. Anders gezegd, een staat moet een duidelijk eigen belang heb-

ben, bijvoorbeeld omdat zijn eigen onderdanen zijn gemolesteerd. Dertig jaar later had het Hof zijn mening echter kunnen herzien, indien het daartoe zou zijn uitgedaagd.

Nederland had in de Veiligheidsraad er op kunnen wijzen dat resolutie 1199 (1998) van 23 september 1998 geen rechtsgrond biedt voor bombardementen op Joegoslavië en Kosovo. Het had in de Algemene Vergadering kunnen wijzen op de noodzaak een speciale spoedzitting te beleggen om bombardementen te voorkomen. De resolutie 'Uniting for Peace' uit 1950 geeft de Algemene Vergadering immers de bevoegdheid om op zeer korte termijn - binnen 24 uur - bijeen te komen, wanneer de Veiligheidsraad door gebrek aan eensgezindheid onder de permanente leden niet in staat is om zijn eerste verantwoordelijkheid voor de handhaving van internationale vrede en veiligheid waar te maken. De NAVO bombardementen waren bepaald niet het resultaat van eensgezindheid van de permanente leden. Zij voldeden niet aan de voorwaarden van proportionaliteit en effectiviteit.

De Algemene Vergadering had in zo'n spoedzitting de lidstaten kunnen aanbevelen om maatregelen te nemen voor het herstel van de vrede. Zij zou met name de regering van Joegoslavië, het Kosovaanse bevrijdingsleger en de NAVO hebben kunnen oproepen om met onmiddellijke ingang alle gevechtshandelingen te staken. Dit om de weg vrij te maken voor een werkelijke dialoog over een vreedzame oplossing van de kwestie Kosovo. De voorwaarden voor zo'n dialoog had moeten zijn de bereidheid tot een objectieve vaststelling van feiten met betrekking tot beschuldigingen van genocide, etnische zuivering en andere massale schendingen van mensenrechten - met inbegrip van het recht van volken op zelfbeschikking - en van schendingen van het geweldverbod.

De Algemene Vergadering zou over de daaraan verbonden juridische kwesties advies hebben kunnen vragen aan het Internationaal Gerechtshof in den Haag, dat immers nog steeds het voornaamste gerechtelijke orgaan van de volkenorganisatie is.

Men kan tegenwerpen dat de resoluties van de Algemene Vergadering, die Joegoslavië hebben opgeroepen tot onmiddellijke staking van de schendingen van de mensenrechten van de Kosovaren in de wind zijn geslagen. Een speciale spoedzitting had echter kunnen onderstrepen dat het de Algemene vergadering ernst was. Zij had bijvoorbeeld met grote meerderheid de lidstaten kunnen oproepen effectieve humanitaire bescherming te bieden door het sturen van grondtroepen.

Niets van dat alles is de revue gepasseerd. Het resultaat is dat de VN buiten spel zijn gezet ten aanzien van het voorkomen van en het optreden tegen schendingen van de internationale vrede en veiligheid. Het einde van deze eeuw kan daarmee niet tippen aan dat van de vorige eeuw, toen de Haagse vredesconferentie de noodzaak van vreedzame geschillenbeslechting centraal stelde. Idealisme? Kom nou, de VN waren toch opgericht om komende geslachten te behoeden voor de gesel van de oorlog, niet om ze er aan bloot te stellen!

Paul de Waart is emeritus hoogleraar Volkenrecht.

Naschrift

Leden van de NVVN hebben bovenstaande brief al in april als bijlage bij de interne mailing onder ogen gekregen. Gezien de vele reacties – positieve – leek het de redactie goed deze opmerkelijke visie van Paul de Waart via VN-Forum een bredere verspreiding te geven. Overigens blijkt de ledenbrief verder te reiken dan werd gedacht. Onlangs kreeg Paul de Waart bezoek van drie Joegoslaven, onder wie Rodoljub Etinski, de vertegenwoordiger in rechtszaken voor Joegoslavië. Uit zijn tas haalde hij tot De Waart's verbazing diens brief vertaald in het Servo-Kroatisch. Het gezelschap vroeg Paul de Waart om op te treden als adviseur bij het indienen van de aanklacht bij het Internationaal Gerechtshof wegens het gebruik van geweld door een aantal NAVO-landen, waaronder Nederland. Het is overigens de eerste keer in de geschiedenis van het Internationaal Gerechtshof dat een land zoveel andere landen tegelijkertijd dagvaart. Opmerkelijk is eveneens dat Joegoslavië nu precies doet wat volgens de visie van De Waart Nederland had moeten doen. De rollen zijn derhalve omgedraaid. Om de aanklacht in te kunnen dienen heeft Joegoslavië overigens wel snel eerst de rechtsmacht van het Hof aanvaardt. In de groep van adviseurs hebben naast professor Paul de Waart onder meer nog zitting de hoogleraren Volkenrecht Ian Brownlie (UK) en Eric Suy (België), voormalig ondersecretaris-generaal en juridisch adviseur van de Verenigde Naties en juridisch adviseur.

Commen op Kosovo: terug in de tijd

door Carel Jansen

Het ingrijpen van de NAVO in Kosovo lijkt ons weer geheel terug te brengen naar vroeger tijden, toen het volkomen gewettigd was om geweld te gebruiken als de politiek gefaald had een oplossing te aan te dragen voor een probleem. Van de Pruisische officier uit de tijd van Napoleon, Carl von Clausewitz, is de beroemde doctrine afkomstig dat oorlog de voortzetting is van de politiek met andere middelen. Dat hebben wij in 1945 afgezworen als immoreel en in een tijd van ongekende technologische mogelijkheden ook totaal onwenselijk en onpraktisch. Wat dat betreft had de Tweede Oorlog ons een lesje geleerd. Een herhaling daarvan moest in het vervolg voorkomen worden.

Na alle eerdere pogingen die er in de geschiedenis zijn gedaan om oorlog in het vervolg uit te bannen, werd het tijd de wereld voor goed te behoeden voor de ellende die een oorlog veroorzaakt. In het Handvest van de Verenigde Naties werd het gebruik van geweld verboden. Artikel 2(4) stelt dat staten bij hun internationale betrekkingen af zullen zien van het dreigen met of het gebruik van geweld tegen de territoriale integriteit of de politieke onafhankelijkheid van enige staat. Er werd wel ruimte gelaten voor twee uitzonderingen. De Veiligheidsraad heeft de bevoegdheid met geweld op te treden tegen een ieder die de internationale vrede en veiligheid in gevaar brengt. Ook bleef de mogelijkheid bestaan geweld te gebruiken als de verdediging van

diezelfde territoriale integriteit en onafhankelijkheid daarom vroeg (art. 51). Voorwaarde was wel dat de Verenigde Naties de verdediging daarna spoedig zelf ter hand zouden mogen nemen.

De effectiviteit van de volkenorganisatie bleek al spoedig ver te zoeken te zijn, omdat het vetorecht van de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad over het algemeen belette dat er daadwerkelijk namens de VN opgetreden kon worden. Tot aan het einde van de Koude Oorlog in 1989 werden er ondanks alle mooie woorden dan ook ruim 100 oorlogen gevoerd. In enkele gevallen gaf de Veiligheidsraad het mandaat er iets aan te doen, in verreweg de meeste gevallen beperkte de Raad beperkt zich er toe geconstateerde misstanden te veroordelen. Niet zelden werd artikel 51 aangeropen als legitimatie van het geweld, zoals in de Falklandoorlog van 1982, waarin zowel Argentinië als Engeland zich op dit artikel van het Handvest beriepen.

Na 1989 leek er een kentering te komen in de situatie. Het verdwijnen van de tegenstelling tussen Oost en West, maakte de nieuwe wereldorde van president Bush mogelijk, zo leek het. In het vervolg kon men niet meer om de internationale rechtsorde heen, zoals die in 1945 geschapen was. De oorlog tegen Irak liet zien dat de Veiligheidsraad wel degelijk als een geheel kon optreden als het er om ging vrede en veiligheid te herstellen. Het vetorecht raakte op de achtergrond, er werden meer resoluties in de Veiligheidsraad aangenomen dan ooit tevoren. Het aantal VN-vredesoperaties nam aanvankelijk hand over hand toe.

Men schroomde zelfs niet de soevereiniteit van staten aan te tasten om humanitaire

redenen, iets wat in 1945 nog ondenkbaar was geweest. Een zwak punt daarbij was wel het Handvest geheel geen mogelijkheid biedt om dergelijke acties te legitimeren. Men beriep zich dus ook in die gevallen op hoofdstuk VII van het Handvest, dat sancties mogelijk maakt tegen staten die de internationale vrede en veiligheid in gevaar brengen, ook al was daar in werkelijkheid eigenlijk geen sprake van, zoals in Haïti en Somalië.

Dat betekende overigens niet dat de handhaving van de rechten van de mens, een ondergeschoven kindje in het Handvest, opeens een belangrijke plaats was gaan innemen. In een officieel document van de Britse regering uit 1986 werd vastgesteld dat de geschiedenis ons leert dat humanitaire doeleinden bijna altijd vermengd zijn met minder prijzenswaardige motieven voor een interventie. Maar men wachtte zich er voor op te treden zonder een of ander mandaat van de Veiligheidsraad om zo de rode draad die door onze naoorlogse geschiedenis loopt, niet uit het oog te verliezen.

Daar is nu blijkbaar een einde aan gekomen. Er kan nu blijkbaar weer als vanouds geweld gebruikt worden om welke reden dan ook zonder dat er nog verwezen wordt naar beginselen van internationaal recht. Het ouderwetse begrip handhaving van internationaal prestige doet weer opgeld.

Daar had het solo-optreden van de Verenigde Staten tegen Irak al veel van, het optreden van de NATO dat nu eindelijk zijn dreigementen in de richting van Milosevic moest waarmaken om niet voorgoed als risé van de internationale familie gezien te worden, heeft daar ook veel van. Het uiteindelijke doel is beperkt of althans onduidelijk, in strijd met wat Von Clausewitz ons destijds geleerd heeft. Het lijkt er op dat Milosevic verhinderd moet worden van de Balkan dezelfde puinhoop te maken die het gebied in het verleden ook te zien heeft gegeven, maar die boodschap geldt in feite ook de Kosovaren, die men zeker hun onafhankelijkheid niet gunt. Wat dat betreft is er niets nieuws onder de zon. De naoorlogse politiek heeft de onaanastbaarheid van nationale staten immers

hoog in het vaandel staan. Daar is niets aan veranderd. De optimist die meent dat humanitaire motieven de boventoon voeren, moet verwezen worden naar de Britse verklaring van weleer. Men kan dan immers de vraag stellen waarom dat in Kosovo opeens wel op zou gaan, terwijl er zoveel onmenselijke daden in de wereld gepleegd worden waar bijna niemand naar omkijkt. Eén les is wel blijven hangen: oorlog is een voortzetting van de politiek met andere middelen.

Carel H. Jansen is oud-docent internationale betrekkingen aan de School voor Journalistiek, Utrecht.